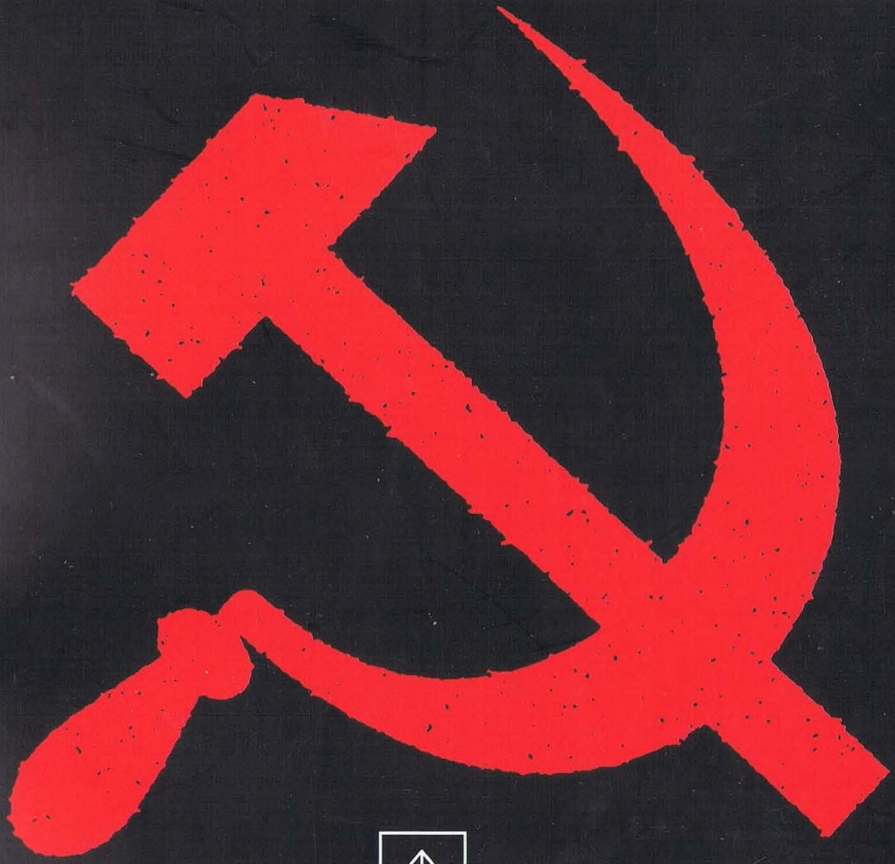
komünist manifesto

KARL MARX FRIEDRICH ENGELS

ithaki

5. BASIM

komünist manifesto KARL MARX FRIEDRICH ENGELS

ithaki

İthaki Yayınları - 193
Tarih-Toplum-Kuram - 16

Komünist Manifesto
Karl Marx - Friedrich Engels

Özgün Adı: *Manifest der Kommunistischen Partei*

Yayına Hazırlayan: Ahmet Öz
5. Baskı, Şubat 2014, İstanbul
ISBN 975-8725-39-4
Sertifika No: 11407

Çeviren: Levent Kavas
© İthaki, 2003
Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.'nin yan kuruluşudur.
Caferağa Mah. Bahariye Cad. Dr. İhsan Ünlüer Sok.
Ersoy Apt. A Blok No: 16/15 Kadıköy - İstanbul,
Tel: (0216) 348 36 97, Faks: (0216) 449 98 34
ithaki@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık
Gümüşsuyu Cad. Topkapı Center, Odin İş Merkezi, No: 403/2 Topkapı-İstanbul
Tel: 0212 613 30 06 - Faks: 0212 613 51 97
Sertifika No: 25001

Karl Marx - Friedrich Engels

KOMÜNİST MANİFESTO

Çeviren Ve Yayıma Hazırlayan
Levent Kavas

İthaki

Manifest

der

Kommunistischen Partei.

Veröffentlicht im Februar 1848.

Proletarier aller Länder vereinigt Euch!

London.

Gedruckt in der Office der „Bildungs-Gesellschaft für Arbeiter“
von J. E. Burghard
46, Liverpool Street, Bishopsgate

Inhalt

Açıklama 11

Vorworte

Vorwort [zur deutschen Ausgabe von 1872] 14
Vorrede [zur russischen Ausgabe von 1882] 18
Vorwort [zur deutschen Ausgabe von 1883] 22
Vorwort [zur deutschen Ausgabe von 1890] 26
Preface [to the English Edition of 1888] 40
Vorwort [zur polnischen Ausgabe von 1892] 52
Au lecteur italien [Préface à l'édition italienne de 1893] 58

Manifest der Kommunistischen Partei

I. Bourgeois und Proletarier 68

II. Proletarier und Kommunisten 96

III. Sozialistische und kommunistische Literatur 118
1. Der reaktionäre Sozialismus 118
a. Der feudale Sozialismus 118
b. Kleinbürgerlicher Sozialismus 122
c. Der deutsche oder "wahre" Sozialismus 124
2. Der konservative oder Bourgeoissozialismus 130
3. Der kritisch-utopische Sozialismus und Kommunismus 134

IV. Stellung der Kommunisten zu den verschiedenen oppositionellen Parteien 142

Noten I. Vorworte 146
Noten II. Manifest der Kommunistischen Partei 150

İçindekiler

Açıklama 11

Önsözler

Önsöz [1872'deki Almanca Basıma] 15
Önsöz [1882'deki Rusça Basıma] 19
Önsöz [1883'teki Almanca Basıma] 23
Önsöz [1890'daki Almanca Basıma] 27
Önsöz [1888'deki İngilizce Basıma] 41
Önsöz [1892'deki Lehçe Basıma] 53
İtalyan Okura [1893'teki İtalyanca Basıma Önsöz] 59

Komünist Parti Manifestosu

I. Kentsoylular ile Proleterler 65

II. Proleterler ile Komünistler 91

III. Toplumcu, Komünist Yazın 119
1. Gerici Toplumculuk 119
a. Derebeylik Toplumculuğu 119
b. Küçük Kenter Toplumculuğu 123
c. Alman Toplumculuğu ya da "Doğru" Toplumculuk" 125
2. Tutucu Toplumculuk ya da Kentsoylu Toplumculuğu 131
3. Eleştirel Düşülkeci Toplumculuk ile Komünizm 135

IV. Komünistlerin Değişik Muhalefet Partilerine Göre Konumu 143

Çıkmalar I. Önsözler 147
Çıkmalar II. Komünist Parti Manifestosu 151

AÇIKLAMA

Komünist Manifesto'nun bu basımı, yeni bir Türkçe çevirinin yanı sıra, "Komünist Parti Manifestosu"nun 1848'deki ilk basımının (sonraki basımlarla karşılaştırılarak onarılmış) özgün metniyle Marx ile Engels'in değişik basımlara yazdığı bütün önsözlerin özgün metinlerini bir araya getiriyor. Çeviriye dayanak oluşturan ana metnin kurulmasında başlıca şu kaynaklardan yararlandık: "Manifest der Kommunistischen Partei", *Marx-Engels Werke* (Dietz Verlag, Berlin, 1974), 4. cilt, 459-493. s.; "Manifesto of the Communist Party", *Collected Works* (Progress Publishers, Moskova, 1976), 6. cilt, 477-519. s. Almanca yazılmış önsözleri *Werke*'den, 1888'deki İngilizce basımın önsözünü *Collected Works*'ten aldık. 1893'teki İtalyanca basım için Fransızca yazılan önsözü *Marx/Engels Internet Archive*'dan sağladık. 1882'deki Rusça basımın önsözünün ilk biçimini *Werke*'den aktardık; Engels'in 1890'daki Almanca baskının önsözünde yeniden çevirerek yayımladığı biçiminiyse ana metin için ikinci önemli kaynağımızı oluşturan, Fritz Baumann'ın yayımladığı *Manifest der Kommunistischen Partei*'dan (Druckereigenossenschaft Aarau, 1946) aldık. Çıkmaları düzenlerken Engels'in 1888 ile 1890 basımları için yazdığı açıklamaları 'a, b, c, ...' ile, değişik basımlar arasındaki ayrılıkları '1, 2, 3, ...' ile, çevirmenin çıkmalarını da '*' ile gösterdik. 1888'deki İngilizce basımın Almanca metinden ayrıldığı yerle-

ri belirtirken çeviriden kaynaklanan birtakım anlam kaymalarını göz önüne almadık; yalnızca Engels'in eklediği ya da değiştirdiği sözcüklerle, deyişleri saptadık. Çıkmaların hepsinde ilk yayımlandıkları basımların dilini koruduk. Elinizdeki basım bir eleştirel basım sayılamaz ama yayımlanmış *Komünist Manifesto* metinleri içinde belki de en sağlam olanıdır.

Levent Kavas

ÖNSÖZLER

VORWORT
[zur deutschen Ausgabe von 1872]

Der Bund der Kommunisten, eine internationale Arbeiterverbindung, die unter den damaligen Verhältnissen selbstredend nur eine geheime sein konnte, beauftragte auf dem in London im November 1847 abgehaltenen Kongresse die Unterzeichneten mit der Abfassung eines für die Öffentlichkeit bestimmten, ausführlichen theoretischen und praktischen Parteiprogramms. So entstand das nachfolgende „Manifest", dessen Manuskript wenige Wochen vor der Februarrevolution nach London zum Druck wanderte. Zuerst deutsch veröffentlicht, ist es in dieser Sprache in Deutschland, England und Amerika in mindestens zwölf verschiedenen Ausgaben abgedruckt worden. Englisch erschien es zuerst 1850 in London im „Red Republican", übersetzt von Miß Helen Macfarlane, und 1871 in wenigstens drei verschiedenen Übersetzungen in Amerika. Französisch zuerst in Paris kurz vor der Juni-Insurrektion 1848, neuerdings in „Le Socialiste" von New York. Eine neue Übersetzung wird vorbereitet. Polnisch in London kurz nach seiner ersten deutschen Herausgabe. Russisch in Genf in den sechziger Jahren. Ins Dänische wurde es ebenfalls bald nach seinem Erscheinen übersetzt.

Wie sehr sich auch die Verhältnisse in den letzten fünfundzwanzig Jahren geändert haben, die in diesem „Manifest" entwickelten allgemeinen Grundsätze behalten im ganzen und großen auch heute noch ihre volle Richtigkeit. Einzelnes

ÖNSÖZ
[1872'deki Almanca Basıma]

O günün koşullarında, söylemeye bile gerek yok, ister istemez gizli bir uluslararası işçi derneği olan Komünistler Birliği, 1847 Kasımında Londra'da toplanan kurultayında, aşağıda imzası bulunanları, yayımlanmak üzere, ayrıntılı bir kuramsal, eylemsel parti izlencesi kaleme almakla görevlendirmişti. Elyazması Şubat Devrimi'nden birkaç hafta önce basılmak üzere Londra'ya ulaşan aşağıdaki *Manifesto* işte böyle ortaya çıktı. Önce Almanca yayımlandı; yine bu dilde Almanya'da, İngiltere'de, Amerika'da en az oniki ayrı basımı çıktı. İngilizcesi ilk kez 1850'de Londra'da *Red Republican*'da Bayan Helen Macfarlane'in çevirisiyle, 1871'de de Amerika'da en az üç ayrı çeviriyle yayımlandı. Fransızcası ilk olarak 1848 Haziran Ayaklanması'ndan hemen önce Paris'te, bu yakınlarda da New York'ta yayımlanan *Le Socialiste*'te çıktı. Yeni bir çevirisi hazırlanıyor. Lehçesi Londra'da ilk Almanca basımından kısa süre sonra çıktı. Rusçası altmışlarda Cenevre'de yayımlandı. Danca'ya da ilk yayımlanışından hemen sonra çevrilmişti.

Geçen yirmi beş yılda koşullar ne denli değişmiş olursa olsun, bu *Manifesto*'da geliştirilen genel ilkeler kaba çizgileriyle bugün de olanca doğruluklarını koruyorlar. Şurasında burasında ufak tefek düzeltmeler yapılabilir. Bu

wäre hier und da zu bessern. Die praktische Anwendung dieser Grundsätze, erklärt das „Manifest" selbst, wird überall und jederzeit von den geschichtlich vorliegenden Umständen abhängen, und wird deshalb durchaus kein besonderes Gewicht auf die am Ende von Abschnitt II vorgeschlagenen revolutionären Maßregeln gelegt. Dieser Passus würde heute in vieler Beziehung anders lauten. Gegenüber der immensen Fortentwicklung der großen Industrie in den letzten fünfundzwanzig Jahren und der mit ihr fortschreitenden Parteiorganisation der Arbeiterklasse, gegenüber den praktischen Erfahrungen, zuerst der Februarrevolution und noch weit mehr der Pariser Kommune, wo das Proletariat zum erstenmal zwei Monate lang die politische Gewalt innehatte, ist heute dies Programm stellenweise veraltet. Namentlich hat die Kommune den Beweis geliefert, daß „die Arbeiterklasse nicht die fertige Staatsmaschine einfach in Besitz nehmen und sie für ihre eignen Zwecke in Bewegung setzen kann." (Siehe „Der Bürgerkrieg in Frankreich. Adresse des Generalraths der Internationalen Arbeiter-Association", deutsche Ausgabe, Seite 51, wo dies weiter entwickelt ist.) Ferner ist selbstredend, daß die Kritik der sozialistischen Literatur für heute lückenhaft ist, weil sie nur bis 1847 reicht; ebenso daß die Bemerkungen über die Stellung der Kommunisten zu den verschiedenen Oppositionsparteien (Abschnitt IV), wenn in den Grundzügen auch heute noch richtig, doch in ihrer Ausführung heute schon deshalb veraltet sind, weil die politische Lage sich total umgestaltet und die geschichtliche Entwicklung die meisten der dort aufgezählten Parteien aus der Welt geschafft hat.

Indes, das „Manifest" ist ein geschichtliches Dokument, an dem zu ändern wir uns nicht mehr das Recht zuschreiben. Eine spätere Ausgabe erscheint vielleicht begleitet von einer den Abstand von 1847 bis jetzt überbrückenden Einleitung; der vorliegende Abdruck kam uns zu unerwartet, um uns Zeit dafür zu lassen.

London, 24. Juni 1872
Karl Marx, Friedrich Engels

ilkelerin eylem alanında uygulanması, *Manifesto*'nun kendisinin de belirttiği gibi, her yerde, her zaman yürürlükteki tarihsel koşullara bağlı olacaktır; dolayısıyla II. Bölüm'ün sonunda önerilen devrimci önlemlere özel bir ağırlık vermemek gerekir. Sözkonusu parça, bugün olsa, birçok bakımdan başka türlü yazılırdı. Son yirmi beş yılda büyük sanayinin gösterdiği sınırsız gelişim ile işçi sınıfının bununla birlikte ilerleyen parti örgütlenişi karşısında, önce Şubat Devrimi'nin, hele hele proletaryanın ilk kez iki ay boyunca siyasal erki elinde tuttuğu Paris Komünü'nün kazandırdığı eylem deneyimleri karşısında bu izlence bugün yer yer eskimiştir. Komün özellikle "işçi sınıfının el altındaki devlet aygıtını eline geçirivererek kendi amaçları için işletemeyeceğini" tanıtlamıştır. (Bu konunun daha da geliştirildiği *Fransa'da İç Savaş. Uluslararası İşçi Derneği Genel Kurulunun Çağrısı*'nın Almanca basımının 51. sayfasına bakınız.*) Ayrıca toplumcu yazının eleştirisinin, yalnızca 1847'ye dek geldiğinden, bugün için eksik olduğu da besbelli; yine komünistlerin değişik muhalefet partilerine göre konumuna ilişkin görüşlerin (IV. Bölüm), ilkece bugün de doğru olsalar bile, siyasal durum baştan aşağı değiştiği, tarihsel gelişim orada sayılan partilerin çoğunu yeryüzünden sildiği için uygulanma bakımından artık eskidiği de açık.

Yine de *Manifesto*, artık kendimizde üzerinde değişiklik yapma hakkını görmediğimiz tarihsel bir belgedir. Belki ileride yapılacak bir basıma 1847 ile bugün arasındaki boşluğu dolduracak bir giriş eklenebilir; elinizdeki baskı bizi bunu yapmaya vakit bırakmayacak ölçüde beklenmedik bir sırada yakaladı.

Londra, 24 Haziran 1872
Karl Marx, Friedrich Engels

VORREDE
[zur russischen Ausgabe von 1882]

Die erste russische Ausgabe des „Manifestes der Kommunistischen Partei", übersetzt von Bakunin, erschien anfangs der sechziger Jahre in der Druckerei des „Kolokol". Der Westen konnte damals in ihr (der russischen Ausgabe des „Manifestes") nur ein literarisches Kuriosum sehn. Solche Auffassung wäre heute unmöglich.

Welch beschränktes Gebiet damals (Dezember 1847) die proletarische Bewegung noch einnahm, zeigt am klarsten das Schlußkapitel des „Manifestes": Stellung der Kommunisten zu den verschiedenen Oppositionsparteien in den verschiedenen Ländern. Hier fehlen nämlich grad — Rußland und die Vereinigten Staaten. Es war die Zeit, wo Rußland die letzte große Reserve der europäischen Gesamtreaktion bildete; wo die Vereinigten Staaten die proletarische Überkraft Europas durch Einwanderung absorbierten. Beide Länder versorgten Europa mit Rohprodukten und waren zugleich Absatzmärkte seiner Industrieerzeugnisse. Beide Länder waren damals also, in dieser oder jener Weise, Säulen der bestehenden europäischen Ordnung.

Wie ganz anders heute! Grade die europäische Einwanderung befähigte Nordamerika zu einer riesigen Ackerbauproduktion, deren Konkurrenz das europäische Grundeigentum — großes wie kleines — in seinen Grundfesten erschüttert. Sie erlaubte zudem den Vereinigten Staaten, ihre ungeheuren industri-

ÖNSÖZ
[1882'deki Rusça Basıma]

Komünist Parti Manifestosu'nun, Bakunin'in çevirdiği ilk Rusça basımı altmışların başında *Kolokol*'un basımevinden çıkmıştı. O sıralar Batı bunda (*Manifesto*'nun Rusça basımında) yalnızca bir yazınsal ilginçlik görebilirdi. Bugünse böyle bir düşünce olanaksız.

O sıralarda (Aralık 1847) proletarya deviniminin alanının henüz ne denli dar olduğunu en açık biçimde *Manifesto*'nun son bölümü gösteriyor: Komünistlerin Değişik Ülkelerdeki Değişik Muhalefet Partilerine Göre Konumu. Burada tam da Rusya ile Amerika Birleşik Devletleri eksik. Dönem Rusya'nın tüm Avrupa gericiliğinin son büyük yedeğini oluşturduğu, Amerika Birleşik Devletleri'nin göç yoluyla Avrupa proletaryasının güç artıklarını emdiği dönemdi. İki ülke de Avrupa'ya hammadde ürünleri sağlıyordu; bir yandan da oranın sanayi ürünlerinin sürüldüğü birer pazardı. Dolayısıyla o sıralar iki ülke de, şu ya da bu biçimde, Avrupa'nın yürürlükteki düzeninin dayanaklarıydı.

Oysa bugün her şey nasıl da başka! Doğrudan doğruya Avrupa'dan gelen göç, Kuzey Amerika'yı, rekabetiyle Avrupa'daki — gerek büyük gerek küçük — toprak mülkiyetini ta temellerinden sarsan görkemli tarımsal üretim gücüne kavuşturdu. Ayrıca Amerika Birleşik Devletleri'ne sınırsız

ellen Hülfsquellen mit einer Energie und auf einer Stufenleiter auszubeuten, die das bisherige industrielle Monopol Westeuropas und namentlich Englands binnen kurzem brechen muß. Beide Umstände wirken revolutionär auf Amerika selbst zurück. Das kleinere und mittlere Grundeigentum der Farmers, die Basis der ganzen politischen Verfassung, erliegt nach und nach der Konkurrenz der Riesenfarms; in den Industriebezirken entwickelt sich gleichzeitig zum erstenmal ein massenhaftes Proletariat und eine fabelhafte Konzentration der Kapitalien.

Und nun Rußland! Während der Revolution von 1848/49 fanden nicht nur die europäischen Fürsten, auch die europäischen Bourgeois in der russischen Einmischung die einzige Rettung vor dem eben erst erwachenden Proletariat. Der Zar wurde als Chef der europäischen Reaktion proklamiert. Heute ist er Kriegsgefangner der Revolution in Gatschina, und Rußland bildet die Vorhut der revolutionären Aktion von Europa.

Das „Kommunistische Manifest" hatte zur Aufgabe, die unvermeidlich bevorstehende Auflösung des modernen bürgerlichen Eigentums zu proklamieren. In Rußland aber finden wir, gegenüber rasch aufblühendem kapitalistischen Schwindel und sich eben erst entwickelndem bürgerlichen Grundeigentum, die größere Hälfte des Bodens im Gemeinbesitz der Bauern. Es fragt sich nun: Kann die russische Obschtschina, eine wenn auch stark untergrabene Form des uralten Gemeinbesitzes am Boden, unmittelbar in die höhere des kommunistischen Gemeinbesitzes übergehn? Oder muß sie umgekehrt vorher denselben Auflösungsprozeß durchlaufen, der die ge-schichtliche Entwicklung des Westens ausmacht?

Die einzige Antwort hierauf, die heutzutage möglich, ist die: Wird die russische Revolution das Signal einer proletarischen Revolution im Westen, so daß beide einander ergänzen, so kann das jetzige russische Gemeineigentum am Boden zum Ausgangspunkt einer kommunistischen Entwicklung dienen.

London, 21. Januar 1882
Karl Marx, F. Engels

sınai kaynaklarını Batı Avrupa'nın, özellikle de İngiltere'nin sanayi tekelini kısa süre içinde ister istemez kıracak bir ölçekte, erkeyle işletme olanağını verdi. Bu iki durum Amerika üzerinde gerisin geri devrimci bir etki doğurdu. Bütün siyasal kuruluşun temeli olan çiftçilerin küçük, orta toprak mülkiyeti, dev çiftliklerin rekabeti karşısında çöktükçe çöküyor; bir yandan da sanayi bölgelerinde ilk kez kitlesel bir proletarya ile birlikte sermayelerde olağanüstü bir yoğunlaşma boy gösteriyor.

Gelelim Rusya'ya! 1848-1849 devrimi sırasında yalnızca Avrupa hükümdarları değil, Avrupa kentsoyluları da daha yeni yeni uyanan proletaryadan tek kurtuluşu, Rus müdahalesinde buluyordu. Çar, Avrupa gericiliğinin başı ilan edilmişti. O şimdi Gaçina'da devrimin savaş tutsağı, Rusya ise Avrupa'nın devrimci eyleminin öncüsü.

Komünist Manifesto'nun ödevi çağcıl kenter mülkiyetinin kaçınılmaz çözülüşünün gelip çattığını duyurmaktı. Oysa Rusya'da hızla serpilen sermayeci vurgunculuk ile daha yeni yeni gelişen kenter toprak mülkiyetine karşılık toprağın yarısından çoğunun köylülerin ortak mülkiyetinde olduğunu görüyoruz. Şimdi sorulacak soru şu: Rus *obşçinası*," büyük ölçüde yıkılmaya yüz tutmuş eskil bir ortak toprak mülkiyeti biçimi olsa da, doğrudan doğruya daha yukarı bir biçime, komünist toprak mülkiyetine dönüşebilir mi? Yoksa tersine, daha önce, Batı'nın tarihsel gelişiminin geçtiği çözülme sürecinin aynısını izlemesi mi gerekir?

Bugünlerde bu soruya verilebilecek biricik karşılık şu: Rus devrimi Batı'daki bir proleter devriminin belirtisi olur da ikisi birbirini tamamlarsa, Rusya'daki mevcut ortak toprak mülkiyeti komünist bir gelişmenin başlangıcı yerine geçebilir.

Londra, 21 Ocak 1882
Karl Marx, F. Engels

VORWORT
[zur russischen Ausgabe von 1883]

Das Vorwort zur gegenwärtigen Ausgabe muß ich leider allein unterschreiben. Marx, der Mann, dem die gesamte Arbeiterklasse Europas und Amerikas mehr verdankt als irgendeinem andern — Marx ruht auf dem Friedhof zu Highgate, und über sein Grab wächst bereits das erste Gras. Seit seinem Tode kann von einer Umarbeitung oder Ergänzung des „Manifestes" erst recht keine Rede mehr sein. Für um so nötiger halte ich es, hier nochmals das Folgende ausdrücklich festzustellen.

Der durchgehende Grundgedanke des „Manifestes": daß die ökonomische Produktion und die aus ihr mit Notwendigkeit folgende gesellschaftliche Gliederung einer jeden Geschichtsepoche die Grundlage bildet für die politische und intellektuelle Geschichte dieser Epoche; daß demgemäß (seit Auflösung des uralten Gemeinbesitzes an Grund und Boden) die ganze Geschichte eine Geschichte von Klassenkämpfen gewesen ist, Kämpfen zwischen ausgebeuteten und ausbeutenden, beherrschten und herrschenden Klassen auf verschiedenen Stufen der gesellschaftlichen Entwicklung; daß dieser Kampf aber jetzt eine Stufe erreicht hat, wo die ausgebeutete und unterdrückte Klasse (das Proletariat) sich nicht mehr von der sie ausbeutenden und unterdrückenden Klasse (der Bourgeoisie) befreien kann, ohne zugleich die ganze

ÖNSÖZ
[1883'teki Almanca Basıma]

Bu basımın önsözünü ne yazık ki tek başıma imzalamam gerekiyor. Marx, Avrupa ile Amerika'nın tüm işçi sınıfına başka herhangi birinden çok daha fazla emeği geçmiş bu adam — Marx Highgate gömütlüğünde yatıyor; gömütünün üstünde ilk otlar bitmeye başladı bile. Onun ölümünden sonra *Manifesto*'nun yeniden işlenmesi ya da bütünlenmesi artık hiç sözkonusu olamaz. Yalnız, şu aşağıda söyleyeceklerimi bir kez daha açıklıkla belirlemeyi daha da gerekli görüyorum.

Manifesto'ya yataklık eden temel düşünce — her tarih dönemindeki iktisadi üretimle ondan zorunlu olarak çıkan toplumsal düzenin o dönemin siyasal, düşünsel tarihinin temelini oluşturduğu; dolayısıyla (emlak ile akar üzerinde eskil ortak mülkiyetin çözülmesinden bu yana) bütün tarihin bir sınıf savaşımları tarihi, toplumsal gelişimin değişik aşamalarında sömürülen sınıfla sömüren sınıf, uyruk sınıfla egemen sınıf arasındaki savaşımların tarihi olduğu; ama şimdi bu savaşımın sömürülen, ezilen sınıfın (proletaryanın) artık aynı zamanda tüm toplumu sömürüden, baskıdan, sınıf savaşımlarından büsbütün kurtarmadan kendisini sömüren, ezen sınıftan (kentsoyluluktan) kurtulamayacağı bir aşamaya geldiği — bu temel dü-

Gesellschaft für immer von Ausbeutung, Unterdrückung und Klassenkämpfen zu befreien — dieser Grundgedanke gehört einzig und ausschließlich Marx an.[a]

Ich habe das schon oft ausgesprochen; es ist aber gerade jetzt nötig, daß es auch vor dem „Manifest" selbst steht.

London, 28. Juni 1883
F. Engels

şünce yalnızca, bütünüyle Marx'ındır.[a]

Bunu daha önce de pek çok kez söylemiştim; ama asıl şimdi *Manifesto*'nun başında yer alması gerekiyor.

Londra, 28 Haziran 1883
F. Engels

VORWORT
[zur deutschen Ausgabe von 1890]

Seit Vorstehendes geschrieben, ist wieder eine neue deutsche Auflage des „Manifestes" nötig geworden, und es hat sich auch allerlei mit dem „Manifest" zugetragen, das hier zu erwähnen ist.

Eine zweite russische Übersetzung — von Vera Sassulitsch — erschien 1882 in Genf; die Vorrede dazu wurde von Marx und mir verfaßt. Leider ist mir das deutsche Originalmanuskript abhanden gekommen, ich muß also aus dem Russischen zurückübersetzen, wodurch die Arbeit keineswegs gewinnt. Sie lautet:

> Die erste russische Ausgabe des „Manifestes der Kommunistischen Partei", in Bakunins Übersetzung, erschien anfangs der sechziger Jahre in der Druckerei des „Kolokol". Damals hatte eine russische Ausgabe dieser Schrift für den Westen höchstens die Bedeutung eines literarischen Kuriosums. Heute ist eine solche Auffassung nicht mehr möglich. Einen wie beschränkten Umfang das Verbreitungsgebiet der proletarischen Bewegung hatte, zur Zeit der ersten Veröffentlichung des „Manifestes" (Januar 1848), zeigt am besten das letzte Kapitel: „Stellung der Kommunisten zu den verschiedenen oppositionellen Parteien". Hier fehlen vor allem

ÖNSÖZ
[1890'daki Almanca Basıma]

Yukarıdakiler yazıldığından bu yana *Manifesto*'nun yeni bir Almanca baskısının daha yapılması zorunlu oldu; *Manifesto*'nun başından da burada anılması gereken pek çok olay geçti.

1882'de Cenevre'de — Vera Zasuliç'in yaptığı — ikinci bir Rusça çeviri çıktı; önsözünü Marx'la ben yazmıştık. Ne yazık ki Almanca özgün elyazmasını yitirdim; dolayısıyla, giden yapıtı geri getirmese de, Rusça'dan yeniden çevirmek zorundayım. Şöyle deniyor:

> *Komünist Parti Manifestosu*'nun ilk Rusça basımı, Bakunin'in çevirisiyle, altmışların başında *Kolokol*'un basımevinden çıkmıştı. O sıralar bu yazının Rusça basımı, Batı için olsa olsa bir yazınsal ilginçlik anlamını taşıyordu. Bugünse böyle bir düşünce artık olanaklı değil. *Manifesto*'nun ilk yayımlandığı sıralarda (Ocak 1848) proletarya deviniminin yayıldığı alanın kapsamının ne denli dar olduğunu en iyi son bölüm gösteriyor: "Komünistlerin Değişik Muhalefet Partilerine Göre Konumu." Burada her şeyden önce Rusya ile Amerika Birleşik Devletleri eksik. Dönem, Rusya'nın Avrupa gericiliğinin son bü-

Rußland und die Vereinigten Staaten. Es war die Zeit, wo Rußland die letzte große Reserve der europäischen Reaktion bildete und wo die Auswanderung nach den Vereinigten Staaten die überschüssigen Kräfte des europäischen Proletariats absorbierte. Beide Länder versorgten Europa mit Rohstoff und dienten gleichzeitig als Märkte für den Absatz seiner Industrieprodukte. Beide erschienen also, in dieser oder jener Weise, als Stützen der europäischen gesellschaftlichen Ordnung.

Wie hat sich das alles heute geändert! Grade die europäische Auswanderung hat die kolossale Entwicklung des nordamerikanischen Ackerbaus ermöglicht, die durch ihre Konkurrenz das große wie das kleine Grundeigentum in Europa in seinen Grundfesten erschüttert. Sie hat zugleich den Vereinigten Staaten die Möglichkeit gegeben, an die Ausbeutung ihrer reichhaltigen industriellen Hülfsquellen zu gehen, und zwar mit solcher Energie und auf solchem Maßstab, daß dies in kurzer Zeit dem industriellen Monopol des europäischen Westens ein Ende machen muß. Und diese beiden Umstände wirken auch auf Amerika in revolutionärer Richtung zurück. Das kleine und mittlere Grundeigentum der selbstarbeitenden Farmer, die Grundlage der ganzen politischen Ordnung Amerikas, erliegt mehr und mehr der Konkurrenz der Riesenfarmen, während gleichzeitig in den Industriebezirken sich zum erstenmal ein zahlreiches Proletariat bildet neben einer fabelhaften Konzentration der Kapitale.

Gehen wir nach Rußland. Zur Zeit der Revolution von 1848 bis 1849 sahen nicht nur die europäischen Monarchen, sondern auch die europäischen Bourgeois in der russischen Intervention die einzige Rettung vor dem damals eben erst seine Kräfte gewahr werdenden Proletariat. Sie proklamierten den Zaren zum Haupt der europäischen Reaktion. Heute sitzt er in Gatschina als Kriegsgefangener der Revolution, und Rußland bildet die Vorhut der revolutionären Bewegung Europas.

Die Aufgabe des „Kommunistischen Manifestes" war

yük yedeğini oluşturduğu, Amerika Birleşik Devletleri'ne göçün Avrupa proletaryasının artık güçlerini emdiği dönemdi. İki ülke de Avrupa'ya hammadde sağlıyor, bir yandan da oranın sanayi ürünlerinin sürümü için pazar görevini yerine getiriyordu. Dolayısıyla ikisi de, şu ya da bu biçimde, Avrupa'nın toplumsal düzeninin dayanakları gibi görünüyordu.

Oysa bugün her şey nasıl da değişti! Doğrudan doğruya Avrupa'dan göç, rekabet yoluyla Avrupa'daki gerek büyük gerek küçük toprak mülkiyetini ta temellerinden sarsan Kuzey Amerika tarımının devasa gelişimini olanaklı kıldı. Ayrıca Amerika Birleşik Devletleri'ne engin sınai kaynaklarını Avrupa'nın batısının sanayi tekelini kısa süre içinde ister istemez sona erdirecek ölçüde büyük bir erkeyle işletme olanağını verdi. Bu iki durum, gerisin geri, Amerika'yı da devrimci bir yönde etkiliyor. Amerika'nın bütün siyasal düzeninin temeli olan kendi başına çalışan çiftçilerin küçük, orta toprak mülkiyeti, dev çiftliklerin rekabeti karşısında çöktükçe çökerken bir yandan da sanayi bölgelerinde sermayelerin olağanüstü yoğunlaşmasının yanı sıra ilk kez bir proletarya yığını oluşuyor.

Gelelim Rusya'ya. 1848-1849 devrimi döneminde yalnızca Avrupa tekerkleri değil, Avrupa kentsoyluları da o sıralar elindeki güçlerin daha yeni yeni ayırdına varan proletaryadan tek kurtuluşu Rus müdahalesinde görüyordu. Çarı Avrupa gericiliğinin başı ilan etmişlerdi. O şimdi Gaçina'da devrimin savaş tutsağı olarak oturuyor, Rusya ise Avrupa'nın devrimci deviniminin öncüsü.

Komünist Manifesto'nun ödevi günümüzün kenter mülkiyetinin kaçınılmaz çöküşünün gelip çattı-

die Proklamation des unvermeidlich bevorstehenden Unterganges des heutigen bürgerlichen Eigentums. In Rußland aber finden wir, neben der sich mit Fieberhast entwickelnden kapitalistischen Ordnung und dem sich eben erst bildenden bürgerlichen Grundeigentum, die größere Hälfte des Bodens im Gemeineigentum der Bauern.

Es fragt sich nun: Kann die russische Bauerngemeinde, diese allerdings schon sehr zersetzte Form des urwüchsigen Gemeineigentums am Boden, unmittelbar übergehen in eine höhere kommunistische Form des Grundeigentums, oder muß sie vorher denselben Auflösungsprozeß durchmachen, der sich in der historischen Entwicklung des Westens darstellt?

Die einzige, heute mögliche Antwort auf diese Frage ist die folgende. Wenn die russische Revolution das Signal zu einer Arbeiterrevolution im Westen wird, so daß beide einander ergänzen, dann kann das heutige russische Gemeineigentum zum Ausgangspunkt einer kommunistischen Entwicklung dienen.

London, 21. Januar 1882
Karl Marx, F. Engels

Eine neue polnische Übersetzung erschien um dieselbe Zeit in Genf: „Manifest kommunistyczny".

Ferner ist eine neue dänische Übersetzung erschienen in „Socialdemokratisk Bibliothek", København 1885. Sie ist leider nicht ganz vollständig; einige wesentliche Stellen, die dem Übersetzer Schwierigkeiten gemacht zu haben scheinen, sind ausgelassen und auch sonst hier und da Spuren von Flüchtigkeit zu bemerken, die um so unangenehmer auffallen, als man der Arbeit ansieht, daß der Übersetzer bei etwas mehr Sorgfalt Vorzügliches hätte leisten können.

1886 erschien eine neue französische Übersetzung in „Le Socialiste", Paris; es ist die beste bisher erschienene.

Nach ihr wurde im selben Jahr eine spanische Übertragung

ğının duyurulmasıydı. Oysa Rusya'da harıl harıl gelişen sermayeci düzen ile daha yeni yeni kurulan kenter toprak mülkiyetinin yanı sıra toprağın yarısından çoğunun köylülerin ortak mülkiyetinde olduğunu görüyoruz.

Şimdi sorulacak soru şu: Rus köylü ortaklığı, toprak üzerindeki bu ilkel ortak mülkiyet biçimi, iyiden iyiye bozulmuş olsa da, doğrudan doğruya daha yukarı bir komünist toprak mülkiyeti biçimine dönüşebilir mi, yoksa daha önce, Batı'nın tarihsel gelişiminde kendini gösteren çözülme sürecinin aynısını izlemesi mi gerekir?

Bugün bu soruya verilebilecek biricik karşılık şu: Rus Devrimi Batı'daki bir işçi devriminin belirtisi olur da ikisi birbirini tamamlarsa, Rusya'daki bugünkü ortak mülkiyet, komünist bir gelişmenin başlangıcı yerine geçebilir.

Londra, 21 Ocak 1882
Karl Marx, F. Engels

Aşağı yukarı aynı sıralarda Cenevre'de yeni bir Lehçe çeviri çıktı: *Manifest Komunistyczny.*

Ayrıca *Social-demokratisk Bibliothek*'te (Kopenhag 1885) yeni bir Danca çeviri çıktı. Gelgelelim bu çeviri tam değil, çevirmene güçlük çıkardığı anlaşılan kimi temel parçalar atlanmış; bundan başka bir de yer yer dikkatsizlik belirtileri göze çarpıyor ki, hele işe bakılınca çevirmenin azıcık daha özense kusursuz bir iş çıkarabileceği anlaşıldığından, adamakıllı sevimsiz kaçıyorlar.

1886'da Paris'te, *Le Socialiste*'te yeni bir Fransızca çeviri çıktı; bugüne dek çıkmış en iyi çeviri.

Buna dayanılarak aynı yıl içinde önce Madrit'te çıkan *El Socialista*'da, sonra da kitapçık biçiminde, İspanyolca bir

zuerst im Madrider „El Socialista" und dann als Broschüre veröffentlicht: „Manifiesto del Partido Communista" por Carlos Marx y F. Engels, Madrid, Administración de „El Socialista", Hernán Cortés 8.

Als Kuriosum erwähne ich noch, daß 1887 das Manuskript einer armenischen Übersetzung einem konstantinopolitanischen Verleger angeboten wurde; der gute Mann hatte jedoch nicht den Mut, etwas zu drucken, worauf der Name Marx stand, und meinte, der Übersetzer solle sich lieber selbst als Verfasser nennen, was dieser jedoch ablehnte.

Nachdem bald die eine, bald die andere der mehr oder minder unrichtigen amerikanischen Übersetzungen mehrfach in England wieder abgedruckt worden, erschien endlich eine authentische Übersetzung im Jahre 1888. Sie ist von meinem Freund Samuel Moore und vor dem Druck von uns beiden nochmals zusammen durchgesehn. Der Titel ist: „Manifesto of the Communist Party", by Karl Marx and Frederick Engels. Authorized English Translation, edited and annotated by Frederick Engels, 1888. London, William Reeves, 185 Fleet St. E. C. Einige der Anmerkungen dieser Ausgabe habe ich in die gegenwärtige herübergenommen.

Das „Manifest" hat einen eignen Lebenslauf gehabt. Im Augenblick seines Erscheinens von der damals noch wenig zahlreichen Vorhut des wissenschaftlichen Sozialismus enthusiastisch begrüßt (wie die in der ersten Vorrede angeführten Übersetzungen beweisen), wurde es bald in den Hintergrund gedrängt durch die mit der Niederlage der Pariser Arbeiter im Juni 1848 beginnende Reaktion und schließlich „von Rechts wegen" in Acht und Bann erklärt durch die Verurteilung der Kölner Kommunisten, November 1852. Mit dem Verschwinden der von der Februarrevolution datierenden Arbeiterbewegung von der öffentlichen Bühne trat auch das „Manifest" in den Hintergrund.

Als die europäische Arbeiterklasse sich wieder hinreichend gestärkt hatte zu einem neuen Anlauf gegen die Macht der herrschenden Klassen, entstand die Internationale Arbeiter-Association. Sie hatte zum Zweck, die gesamte streitbare Arbeiterschaft Europas und Amerikas zu *einem* großen Heereskörper

aktarımı yayımlandı: *Manifiesto del Partido Communista*, por Carlos Marx y F. Engels, Madrid, Administración de El Socialista, Hernán Cortés 8.

Bir tuhaflık örneği olarak şunu da anayım: 1887'de bir Ermenice çevirinin elyazması İstanbul'da bir yayıncıya sunulmuş; gelgelelim adamcağızda üzerinde Marx'ın adı bulunan bir şeyi basacak yürek yokmuş, çevirmenden onun yerine kendi adını koymasını istemiş, ama beriki de bundan kaçınmış.

Az çok yanlışlarla dolu Amerikan çevirilerinin bir birinin, bir öbürünün İngiltere'de de birçok kez yeniden basılmasının ardından, en sonunda 1888 yılında kaynağına uygun bir çeviri ortaya çıktı. Çeviriyi dostum Samuel Moore yaptı, basılmadan önce de ikimiz bir kez daha gözden geçirdik. Başlığı şöyle: *Manifesto of the Communist Party*, by Karl Marx and Frederick Engels. Authorized English Translation, edited and annotated by Frederick Engels, 1888. London, William Reeves, 185 Fleet St. E. C. Bu basımdaki çıkmaların bir bölümünü elinizdeki basıma aktardım.

Manifesto'nun kendine özgü bir yaşam çizgisi oldu. Daha çıkar çıkmaz (birinci önsözde anılan çevirilerin de kanıtladığı gibi) bilimsel toplumculuğun o günlerde sayıca pek az olan öncülerince coşkuyla karşılandı, ama hemen ardından, Paris işçilerinin Haziran 1848'deki bozgunlarıyla başlayan gericilikle birlikte geriye itildi, en sonunda da Köln Komünistlerinin Kasım 1852'de hüküm giymesiyle "yasa uyarınca" aforoz edildi. Şubat Devrimi'nden başlayan işçi deviniminin kamu sahnesinden kalkmasıyla birlikte *Manifesto* da gerilere çekildi.

Avrupa işçi sınıfı egemen sınıfların erkine karşı yeniden saldırabilecek ölçüde güçlendiğinde, Uluslararası İşçi Derneği doğdu. Amacı Avrupa ile Amerika'nın bütün savaşkan işçilerini *tek bir* büyük ordu içinde birleştir-

zu verschmelzen. Sie konnte daher nicht *ausgehn* von den im „Manifest" niedergelegten Grundsätzen. Sie mußte ein Programm haben, das den englischen Trades Unions, den französischen, belgischen, italienischen und spanischen Proudhonisten und den deutschen Lassalleanern[b] die Tür nicht verschloß. Dies Programm — die Erwägungsgründe zu den Statuten der Internationale — wurde von Marx mit einer selbst von Bakunin und den Anarchisten anerkannten Meisterschaft entworfen. Für den schließlichen Sieg der im „Manifest" aufgestellten Sätze verließ sich Marx einzig und allein auf die intellektuelle Entwicklung der Arbeiterklasse, wie sie aus der vereinigten Aktion und der Diskussion notwendig hervorgehn mußte. Die Ereignisse und Wechselfälle im Kampf gegen das Kapital, die Niederlagen noch mehr als die Erfolge, konnten nicht umhin, den Kämpfenden die Unzulänglichkeit ihrer bisherigen Allerweltsheilmittel klarzulegen und ihre Köpfe empfänglicher zu machen für eine gründliche Einsicht in die wahren Bedingungen der Arbeiteremanzipation. Und Marx hatte recht. Die Arbeiterklasse von 1874, bei der Auflösung der Internationale, war eine ganz andre, als die von 1864, bei ihrer Gründung, gewesen war. Der Proudhonismus in den romanischen Ländern, der spezifische Lassalleanismus in Deutschland waren am Aussterben, und selbst die damaligen stockkonservativen englischen Trades Unions gingen allmählich dem Punkt entgegen, wo 1887 der Präsident ihres Kongresses in Swansea in ihrem Namen sagen konnte: „Der kontinentale Sozialismus hat seine Schrecken für uns verloren." Der kontinentale Sozialismus, der war aber schon 1887 fast nur noch die Theorie, die im „Manifest" verkündet wird. Und so spiegelt die Geschichte des „Manifestes" bis zu einem gewissen Grade die Geschichte der modernen Arbeiterbewegung seit 1848 wider. Gegenwärtig ist es unzweifelhaft das weitest verbreitete, das internationalste Produkt der gesamten sozialistischen Literatur, das gemeinsame Programm vieler Millionen Arbeitern aller Länder von Sibirien bis Kalifornien.

Und doch, als es erschien, hätten wir es nicht ein *sozialistisches* Manifest nennen dürfen. Unter Sozialisten verstand man 1847 zweierlei Art von Leuten. Einerseits die Anhänger der

mekti. Dolayısıyla *Manifesto*'da ortaya konan ilkelerden *yola çıkamazdı*. İngiliz sendikalarına, Fransız, Belçikalı, İtalyan, İspanyol Proudhoncularına, Alman Lassallecilerine[b] kapıyı kapatmayan bir izlencesinin olması gerekiyordu. Bu izlenceyi — Uluslararası Derneğin Tüzüğü'ne ilişkin uzlaşma ilkeleri — Marx, Bakunin ile anarşistlerin bile benimseyeceği bir ustalıkla kağıda döktü. Marx *Manifesto*'da ortaya konan ilkelerin en son utkusu konusunda yalnız, ancak işçi sınıfının, eylem birliği ile ortak tartışmalardan zorunlu olarak çıkması gereken düşünsel gelişimine güveniyordu. Sermayeye karşı savaşımda ortaya çıkan olaylarla değişiklikler, başarılardan daha da çok yenilgiler, eninde sonunda, savaşanlara o güne dek her derde deva saydıkları ilaçların işe yaramazlığını anlatacak, kafalarını işçilerin kurtuluşunun doğru koşullarını daha temelli bir içgörüyle kavramaya yatkın kılacaktı. Marx'ın hakkı vardı. Uluslararası Derneğin dağıldığı yılın, 1874'ün işçi sınıfı, kurulduğu yılın, 1864'ün işçi sınıfından bambaşkaydı. Latin ülkelerinin Proudhonculuğu, Almanya'nın özgül Lassalleciliği ölüp gidiyordu; o günlerin tutucu mu tutucu İngiliz sendikaları bile, yavaş yavaş, 1887'deki Swansea kurultayının başkanının onlar adına "Anakara toplumculuğu artık bizim için korkunçluğunu yitirdi" diyebileceği noktaya geliyordu. Anakara toplumculuğu denense, 1887'de neredeyse yalnızca *Manifesto*'da duyurulan kuram olmuştu artık. Onun için *Manifesto*'nun tarihi belli bir ölçüde 1848'den bu yana işçi deviniminin tarihini yansıtır. Bugünse bütün toplumcu yazının kuşkusuz en yaygın, en uluslararası ürünü, Sibirya'dan Kaliforniya'ya dek bütün ülkelerdeki milyonlarca işçinin ortak izlencesidir.

Gelgelelim, yazıldığı sıralarda buna *toplumcu* bildirge diyemezdik. 1847'de toplumcu denince iki tür insan anlaşılıyordu: Bir yandan başka başka düşülkeci dizgelerin savunucuları, özellikle ikisi de düpedüz yavaş yavaş ölüp

verschiedenen utopistischen Systeme, speziell die Owenisten in England und die Fourieristen in Frankreich, die beide schon damals zu bloßen, allmählich aussterbenden Sekten zusammengeschrumpft waren. Andrerseits die mannigfaltigsten sozialen Quacksalber, die mit ihren verschiedenen Allerweltsheilmitteln und mit jeder Art von Flickarbeit die gesellschaftlichen Mißstände beseitigen wollten, ohne dem Kapital und dem Profit im geringsten wehe zu tun. In beiden Fällen: Leute, die außerhalb der Arbeiterbewegung standen und die vielmehr Unterstützung suchten bei den „gebildeten" Klassen. Derjenige Teil der Arbei-ter dagegen, der von der Unzulänglichkeit bloßer politischer Umwälzungen überzeugt, eine gründliche Umgestaltung der Gesellschaft forderte, der Teil nannte sich damals *kommunistisch*. Es war ein nur im Rauhen gearbeiteter, nur instinktiver, manchmal etwas roher Kommunismus; aber er war mächtig genug, um zwei Systeme des utopischen Kommunismus zu erzeugen, in Frankreich den „ikarischen" Cabets, in Deutschland den von Weitling. Sozialismus bedeutete 1847 eine Bourgeoisbewegung, Kommunismus eine Arbeiterbewegung. Der Sozialismus war, auf dem Kontinent wenigstens, salonfähig, der Kommunismus war das grade Gegenteil. Und da wir schon damals sehr entschieden der Ansicht waren, daß „die Emanzipation der Arbeiter das Werk der Arbeiterklasse selbst sein muß", so konnten wir keinen Augenblick im Zweifel sein, welchen der beiden Namen zu wählen. Auch seitdem ist es uns nie eingefallen, ihn zurückzuweisen.

„Proletarier aller Länder, vereinigt euch!" Nur wenige Stimmen antworteten, als wir diese Worte in die Welt hinausriefen, vor nunmehr 42 Jahren, am Vorabend der ersten Pariser Revolution, worin das Proletariat mit eignen Ansprüchen hervortrat. Aber am 28. September 1864 vereinigten sich Proletarier der meisten westeuropäischen Länder zur Internationalen Arbeiter-Assoziation glorreichen Angedenkens. Die Internationale selbst lebte allerdings nur neun Jahre. Aber daß der von ihr gegründete ewige Bund der Proletarier aller Länder noch lebt, und kräftiger lebt als je, dafür gibt es keinen bessern Zeugen als grade den heutigen Tag. Denn heute, wo ich diese

giden dar mezheplere dönüşmüş bulunan İngiltere'deki Owencılarla Fransa'daki Fourierciler. Öbür yandan da ellerindeki her derde deva türlü türlü ilaçla, binbir çeşit yamayla her türlü toplumsal ayıbı sermayeyle kârın kılına zarar vermeden örteceklerini uman kısım kısım toplumsal şarlatanlar. İki durumda da işçi deviniminin dışında duran, daha çok "eğitimli" sınıflardan destek bekleyen kimseler. Buna karşılık işçi sınıfının salt siyasal devrimlerin yetersizliğine kanmış, toplumun tepeden tırnağa dönüştürülmesinin zorunluluğunu ileri süren kesimi o sıralar kendisine *komünist* diyordu. Henüz kabataslak, salt güdüsel, biraz da ham bir komünizmdi bu; ama iki ayrı düşülkeci komünizm dizgesini, Fransa'da "Icariacı" Cabet'nin, Almanya'da Weitling'in komünizmini doğuracak ölçüde de güçlüydü. 1847'de toplumculuk bir kentsoylu devinimi, komünizmse bir işçi devinimi anlamına geliyordu. Toplumculuk, en azından anakarada, "insan içine çıkabilir"di; komünizmse tam tersi. Dolayısıyla, biz daha o sıralar kararlılıkla "işçilerin kurtuluşu işçi sınıfının kendisinin ürünü olmalıdır" anlayışını benimsediğimiz için, iki addan hangisini seçmemiz gerektiği konusunda hiçbir kuşkumuz olamazdı. O günden beri de bundan geri dönmek aklımızın ucundan geçmedi.

"Bütün ülkelerin proleterleri, birleşin!" Biz tam 42 yıl önce, proletaryanın kendi istemleriyle ortaya çıktığı ilk Paris Devrimi'nin eşiğinde, bu sözlerle dünyaya seslendiğimizde pek az ses karşılık verdi. Ama 28 Eylül 1864'te Batı Avrupa ülkelerinin çoğunun proleterleri görklü anılar bırakmış Uluslararası İşçi Derneğinde birleşti. Gerçi Uluslararası Derneğin kendisi yalnızca dokuz yıl yaşadı. Ama bütün ülkelerin proleterlerinin onunla birlikte kurulan bengi birliğinin yaşadığı, hem de eskisinden de güçlü bir biçimde yaşadığı konusunda bugünkünden daha iyi kanıtlar bulunamaz. Çünkü bugün, ben bu satırları yazarken,

Zeilen schreibe, hält das europäische und amerikanische Proletariat Heerschau über seine zum erstenmal mobil gemachten Streitkräfte, mobil gemacht als *ein* Heer, unter *einer* Fahne und für ein nächstes Ziel: den schon vom Genfer Kongreß der Internationale 1866 und wiederum vom Pariser Arbeiterkongreß 1889 proklamierten, gesetzlich festzustellenden, achtstündigen Normalarbeitstag. Und das Schauspiel des heutigen Tages wird den Kapitalisten und Grundherren aller Länder die Augen darüber öffnen, daß heute die Proletarier aller Länder in der Tat vereinigt sind.

Stände nur Marx noch neben mir, dies mit eignen Augen zu sehn!

London, am 1. Mai 1890
F. Engels

Avrupa ile Amerika proletaryası ilk kez seferber edilmiş savaşçı güçlerini, *tek* bayrak altında *tek* dolaysız amaca — daha Uluslararası Derneğin 1866'daki Cenevre Kurultayı'nda, sonra bir kez de 1889'daki Paris İşçi Kurultayı'nda ortaya atılan, sekiz saatlik iş gününün yasal olarak tanınmasına — yönelmiş *tek* ordusunu geçit resminde sınıyor. Bugünkü gösteri, bütün ülkelerin sermayecileriyle toprak beylerinin gözünü bugün bütün ülkelerin işçilerinin gerçekten birleştiğine açacaktır.

Marx şimdi yanımda olaydı da bunu kendi gözleriyle görebilseydi!

Londra, 1 Mayıs 1890
F. Engels

PREFACE
[to the English Edition of 1888]

The *Manifesto* was published as the platform of the 'Communist League', a working men's association, first exclusively German, later on international, and, under the political conditions of the Continent before 1848, unavoidably a secret society. At a Congress of the League, held in London in November, 1847, Marx and Engels were commissioned to prepare for publication a complete theoretical and practical party programme. Drawn up in German, in January, 1848, the manuscript was sent to the printer in London a few weeks before the French revolution of February 24th. A French translation was brought out in Par-is, shortly before the insurrection of June, 1848. The first English translation, by Miss Helen Macfarlane, appeared in George Julian Harney's *Red Republican*, London, 1850. A Danish and a Polish edition had also been published.

The defeat of the Parisian insurrection of June, 1848 — the first great battle between Proletariat and Bourgeoisie — drove again into the background, for a time, the social and political aspirations of the European working class. Thenceforth, the struggle for supremacy was again, as it had been before the revolution of February, solely between different sections of the propertied class; the working class was reduced to a fight for political elbow-room, and to the position of

ÖNSÖZ
[1888'deki İngilizce Basıma]

Manifesto, başlangıçta yalnızca Almanlardan oluşmuşken sonraları uluslararası bir işçi derneğine dönüşen, anakaranın 1848 öncesi siyasal koşullarında da ister istemez gizli bir örgüt olan "Komünistler Birliği"nin izlencesi olarak yayımlandı. Birlik'in 1847 Kasımında Londra'da toplanan kurultayında Marx ile Engels, yayımlanmak üzere tam bir kuramsal, eylemsel parti izlencesi hazırlamakla görevlendirilmişti. Ocak 1848'de Almanca kaleme alınan elyazması Fransa'daki 24 Şubat Devrimi'nden birkaç hafta önce Londra'daki basımcıya gönderildi. Haziran 1848 ayaklanmasından kısa bir süre önce Paris'te bir Fransızca çevirisi çıktı. Bayan Helen Macfarlane'in yaptığı ilk İngilizce çevirisi 1850'de Londra'da, George Julian Harney'in *Red Republican*'ında basıldı. Danca ile Lehçe birer basımı da yayımlanmıştı.

Haziran 1848 Paris ayaklanmasının — proletarya ile kentsoyluluk arasındaki bu ilk büyük çarpışmanın — yenilgiyle sonuçlanması Avrupa işçi sınıfının toplumsal, siyasal özlemlerini bir süre için yeniden geriye itti. Bundan sonra üstünlük çekişmesi, Şubat Devrimi'nden önce olduğu gibi, yine yalnızca varlıklı sınıfın değişik kesimleri arasında geçecekti; işçi sınıfı siyasal devinim alanı için sava-

extreme wing of the middle-class Radicals. Wherever independent proletarian movements continued to show signs of life, they were ruthlessly hunted down. Thus the Prussian police hunted out the Central Board of the Communist League, then located in Cologne. The members were arrested, and, after eighteen months' imprisonment, they were tried in October, 1852. This celebrated 'Cologne Communist trial' lasted from October 4th till November 12th; seven of the prisoners were sentenced to terms of imprisonment in a fortress, varying from three to six years. Immediately after the sentence, the League was formally dissolved by the remaining members. As to the *Manifesto*, it seemed thenceforth to be doomed to oblivion.

When the European working class had recovered sufficient strength for another attack on the ruling classes, the International Working Men's Association sprang up. But this association, formed with the express aim of welding into one body the whole militant proletariat of Europe and America, could not at once proclaim the principles laid down in the *Manifesto*. The International was bound to have a programme broad enough to be acceptable to the English Trade Unions, to the followers of Proudhon in France, Belgium, Italy, and Spain, and to the Lassalleans[c] in Germany. Marx, who drew up this programme to the satisfaction of all parties, entirely trusted to the intellectual development of the working class, which was sure to result from combined action and mutual discussion. The very events and vicissitudes of the struggle against Capital, the defeats even more than the victories, could not help bringing home to men's minds the insufficiency of their various favorite nostrums, and preparing the way for a more complete insight into the true conditions for working-class emancipation. And Marx was right. The International, on its breaking up in 1874, left the workers quite different men from what it had found them in 1864. Proudhonism in France, Lassalleanism in Germany were dying out, and even the conservative English Trade Unions, though most of them had long since severed their connexion with the Interna-

şır duruma, orta sınıf köktencilerinin aşırı kanadının konumuna düşürüldü. Bağımsız proletarya devinimleri, canlılık belirtisi göstermeyi sürdürdükleri her yerde acımasızca tepelendiler. Böylece Prusya polisi, o sırada Köln'de bulunan Komünistler Birliği Merkez Kurulu'nun izini sürmeye başladı. Üyeleri tutuklandı, on sekiz ay hapiste yattıktan sonra Ekim 1852'de yargılandı. Bu ünlü "Köln Komünistleri Yargılaması" 4 Ekim'den 12 Kasım'a dek sürdü; tutuklulardan yedisi, üç ile altı yıl arasında değişen kalebentlik cezalarına çarptırıldı. Karardan hemen sonra geri kalan üyeler Birliği resmen dağıttı. *Manifesto*'ya gelince, o da o günden sonra unutulmaya yazgılı görünüyordu.

Avrupa işçi sınıfı egemen sınıflara yeniden saldıracak gücü topladığında Uluslararası İşçi Derneği doğdu. Gelgelelim, Avrupa ile Amerika'nın bütün savaşkan proletaryasını tek bir örgütte kaynaştırmak gibi apaçık bir amaçla kurulan bu dernek, *Manifesto*'da ortaya konan ilkeleri hemen duyuramadı. Uluslararası Derneğin İngiliz sendikalarının, Fransa, Belçika, İtalya, İspanya'daki Proudhon izleyicilerinin, Almanya'daki Lassallecilerin benimseyebileceği ölçüde geniş bir izlencesinin olması gerekiyordu. Bu izlenceyi bütün kesimleri doyuracak biçimde kağıda döken Marx'ın, işçi sınıfının, elbette eylem birliği ile ortak tartışmalardan çıkacak düşünsel gelişimine güveni tamdı. Doğrudan doğruya sermayeye karşı savaşımda ortaya çıkan olaylarla değişiklikler, utkulardan daha da çok yenilgiler, kaçınılmaz olarak, insanların o çok bel bağladıkları binbir türlü kocakarı ilacının işe yaramazlığını apaçık görmesini sağlayacak, işçi sınıfının kurtuluşunun asıl koşullarının daha tam, daha derinlemesine kavranmasının yolunu açacaktı. Marx'ın hakkı vardı. Uluslararası Dernek 1874'te dağıldığında, işçileri 1864'te bulduğundan bambaşka insanlar olarak bıraktı. Fransa'da Proudhonculuk, Almanya'da Lassallecilik ölüp gidiyordu; tutucu İngiliz

tional, were gradually advancing towards that point at which, last year at Swansea, their President could say in their name 'Continental Socialism has lost its terrors for us.' In fact: the principles of the *Manifesto* had made considerable headway among the working men of all countries.

The *Manifesto* itself thus came to the front again. The German text had been, since 1850, reprinted several times in Switzerland, England and America. In 1872, it was translated into English in New York, where the translation was published in *Woodhull and Claflin's Weekly*. From this English version, a French one was made in *Le Socialiste* of New York. Since then at least two more English translations, more or less mutilated, have been brought out in America, and one of them has been reprinted in England. The first Russian translation, made by Bakunin, was published at Herzen's *Kolokol* office in Geneva, about 1863; a second one, by the heroic Vera Zasulich, also in Geneva, 1882. A new Danish edition is to be found in *Social-demokratisk Bibliothek*, Copenhagen, 1885; a fresh French translation in *Le Socialiste*, Paris, 1885. From this latter a Spanish version was prepared and published in Madrid, 1886. The German reprints are not to be counted; there have been twelve altogether at the least. An Armenian translation, which was to be published in Constantinople some months ago, did not see the light, I am told, because the publisher was afraid of bringing out a book with the name of Marx on it, while the translator declined to call it his own production. Of further translations into other languages I have heard, but have not seen them. Thus the history of the *Manifesto* reflects, to a great extent, the history of the modern working-class movement; at present it is undoubtedly the most widespread, the most international production of all Socialist literature, the common platform acknowledged by millions of working men from Siberia to California.

Yet, when it was written, we could not have called it a *Socialist* Manifesto. By Socialists, in 1847, were understood, on the one hand, the adherents of the various Utopian sys-

sendikaları bile, çoğu epeydir Uluslararası Dernekle ilişkilerini koparmış olsa da, başkanlarının geçen yıl Swansea'de onların adına "Anakara toplumculuğu artık bizim için korkunçluğunu yitirdi" diyebileceği noktaya yavaş yavaş yaklaşıyordu. İşin gerçeği: *Manifesto*'nun ilkeleri bütün ülkelerin işçileri arasında bayağı yayılmıştı.

Böylece *Manifesto*'nun kendisi de yeniden öne çıktı. Almanca metin, 1850'den beri, İsviçre'de, İngiltere'de, Amerika'da birkaç kez yeniden basılmıştı. 1872'de New York'ta İngilizce'ye çevrilip *Woodhull and Claflin's Weekly*'de yayımlanmıştı. Bu İngilizce basımdan yapılma bir Fransızca çeviri de New York'ta *Le Socialiste*'te çıktı. O günden bugüne Amerika'da, az çok çarpıtılmış, en az iki İngilizce çevirisi daha çıktı; bunlardan biri İngiltere'de yeniden basıldı. Bakunin'in yaptığı ilk Rusça çeviri 1863 yılı dolaylarında Cenevre'de, Herzen'in *Kolokol*'unun basımevinden çıktı; bir ikincisini de, yine Cenevre'de, 1882'de kahraman Vera Zasuliç çıkardı. *Social-demokratisk Bibliothek*, Kopenhag, 1885'te yeni bir Danca basımı, *Le Socialiste*, Paris, 1885'te yepyeni bir Fransızca çevirisi var. Bu sonuncusuna dayanılarak hazırlanan bir İspanyolca aktarımı 1886'da Madrit'te yayımlandı. Almanca yeniden basımların sayısı belirsiz, toplamı en az on iki etmiştir. Birkaç ay önce İstanbul'da yayımlanacağı söylenen bir Ermenice çevirisi gün ışığına çıkamadı, çünkü, bana aktarıldığına göre, yayıncı üzerinde Marx'ın adı bulunan bir kitap çıkarmaktan korkmuş, çevirmen de kitabı kendi yapıtı diye göstermekten kaçınmış. Başka dillerde de birtakım çeviriler olduğunu işittim, ama gözümle görmedim. Demek *Manifesto*'nun tarihi büyük ölçüde çağcıl işçi sınıfı deviniminin tarihini yansıtıyor; bugünse, hiç kuşkusuz, bütün toplumcu yazının en yaygın, en uluslararası ürünü, Sibirya'dan Kaliforniya'ya dek milyonlarca işçinin benimsediği ortak bir izlence.

Gelgelelim, yazıldığı sıralarda buna *toplumcu* bildirge

tems: Owenites in England, Fourierists in France, both of them already reduced to the position of mere sects, and gradually dying out; on the other hand, the most multifarious social quacks, who, by all manners of tinkering, professed to redress, without any danger to capital and profit, all sorts of social grievances; in both cases men outside the working-class movement, and looking rather to the 'educated' classes for support. Whatever portion of the working class had become convinced of the insufficiency of mere political revolutions, and had proclaimed the necessity of a total social change, that portion then called itself Communist. It was a crude, rough-hewn, purely instinctive sort of Communism; still, it touched the cardinal point and was powerful enough amongst the working class to produce the Utopian Communism, in France, of Cabet, and in Germany, of Weitling. Thus, Socialism was, in 1847, a middle-class movement, Communism, a working-class movement. Socialism was, on the Continent at least, 'respectable'; Communism was the very opposite. And as our notion, from the very beginning, was that 'the emancipation of the working class must be the act of the working class itself', there could be no doubt as to which of the two names we must take. Moreover, we have, ever since, been far from repudiating it.

The *Manifesto* being our joint production, I consider myself bound to state that the fundamental proposition, which forms its nucleus, belongs to Marx. That proposition is: that in every historical epoch, the prevailing mode of economic production and exchange, and the social organization necessarily following from it, form the basis upon which is built up, and from which alone can be explained, the political and intellectual history of that epoch; that consequently the whole history of mankind (since the dissolution of primitive tribal society, holding land in common ownership) has been a history of class struggles, contests between exploiting and exploited, ruling and oppressed classes; that the history of these class struggles forms a series of evolutions in which, nowadays, a stage has been reac-

diyemezdik. 1847'de toplumcu denince bir yandan başka başka düşülkeci dizgelerin yandaşları, ikisi de yavaş yavaş ölüp giden daracık bölüntülere dönüşmüş bulunan İngiltere'deki Owencılarla Fransa'daki Fourierciler, bir yandan da sermayeyle kârın kılına zarar vermeden, her türlü toplumsal ayıbı binbir çeşit yamayla örteceklerini umduran kısım kısım toplumsal şarlatanlar anlaşılıyordu; iki durumda da işçi sınıfı deviniminin dışında duran, "eğitimli" sınıflardan medet uman kimseler. İşçi sınıfının, salt siyasal devrimlerin yetersizliğine inanmış, tepeden tırnağa bir toplumsal değişimin zorunluluğunu ileri süren hangi kesimi varsa, o sıralar kendisine komünist diyordu. Henüz kaba, yontulmamış, salt güdüsel bir komünizmdi bu; ama işin can damarına dokunuyordu, işçi sınıfı arasında da Fransa'da Cabet'nin, Almanya'da Weitling'in düşülkeci komünizmini doğuracak ölçüde güçlüydü. Demek 1847'de toplumculuk bir orta sınıf devinimi, komünizmse bir işçi sınıfı devinimiydi. Toplumculuk, en azından anakarada, "saygındı"; komünizmse tam tersi. Biz daha en baştan "işçi sınıfının kurtuluşu işçi sınıfının kendisinin ürünü olmalıdır" anlayışını benimsediğimiz için, iki addan hangisini seçmemiz gerektiği konusunda hiçbir kuşku olamazdı. Doğrusu o günden beri bundan dönmeyi düşünmedik bile.

Manifesto ikimizin ortak işi olsa da kendimi, çekirdeğini oluşturan temel önermenin Marx'ın olduğunu belirtmekle yükümlü sayıyorum. Sözkonusu düşünce şuydu: her tarih döneminde başat iktisadi üretim, değiştokuş biçimi ile ondan zorunlu olarak çıkan toplumsal düzen o dönemin siyasal, düşünsel tarihinin üzerine kurulduğu, bu tarihi açıklayabilecek biricik temeli oluşturur; dolayısıyla (toprağı ortak mülkiyette tutan ilkel oymak toplumunun çözülmesinden bu yana) insanoğlunun bütün tarihi bir sınıf savaşımları tarihi, sömüren sınıfla sömürülen sınıf, egemen sınıfla ezilen sınıf arasındaki çatışmaların ta-

hed where the exploited and oppressed class — the proletariat — cannot attain its emancipation from the sway of the exploiting and ruling class — the bourgeoisie — without, at the same time, and once and for all, emancipating society at large from all exploitation, oppression, class distinctions and class struggles.

This proposition which, in my opinion, is destined to do for history what Darwin's theory has done for biology, we, both of us, had been gradually approaching for some years before 1845. How far I had independently progressed towards it, is best shown by my *Condition of the Working Class in England*.[4] But when I again met Marx at Brussels, in spring, 1845, he had it ready worked out, and put it before me, in terms almost as clear as those in which I have stated it here.

From our joint preface to the German edition of 1872, I quote the following:

> However much the state of things may have altered during the last twenty-five years, the general principles laid down in this *Manifesto* are, on the whole, as correct today as ever. Here and there some detail might be improved. The practical application of the principles will depend, as the *Manifesto* itself states, everywhere and at all times, on the historical conditions for the time being existing, and, for that reason, no special stress is laid on the revolutionary measures proposed at the end of Section II. That passage would, in many respects, be very differently worded today. In view of the gigantic strides of Modern Industry since 1848, and of the accompanying improved and extended organization of the working class, in view of the practical experience gained, first in the February Revolution, and then, still more, in the Paris Commune, where the proletariat for the first time held political power for two whole months, this programme has in some details become antiquated. One thing especially was proved by the Commune, viz., that 'the working

rihi olmuştur; bu sınıf savaşımlarının tarihi, bugün, sömürülen, ezilen sınıfın — proletaryanın — aynı zamanda tüm toplumu her türlü sömürüden, baskıdan, sınıf ayrımları ile sınıf savaşımlarından bir kerede toptan kurtarmadan, sömüren, egemen sınıfın — kentsoyluluğun — uyrukluğundan kurtulamayacağı bir aşamaya gelmiş bir evrim dizisi oluşturur.

Bana göre Darwin'in kuramının dirimbilim için sağladığı neyse aynısını tarih biliminde sağlamaya yazgılı bu önermeye ikimiz de 1845'ten yıllar önce yavaş yavaş yaklaşmıştık. Bu yönde bağımsız olarak nereye dek gittiğimi en iyi *İngiltere'de İşçi Sınıfının Durumu*' gösterir. Ama 1845 ilkyazında Brüksel'de Marx'la yeniden görüştüğümde o, bu düşünceyi çoktan olgunlaştırıp bitirmiş, neredeyse benim yukarıda özetlerken kullandığım ölçüde apaçık sözcüklerle önüme serivermişti.

1872'deki Almanca basıma yazdığımız ortak önsözden aşağıdaki parçayı aktarıyorum:

> Son yirmi beş yılda koşullar ne denli değişmiş olursa olsun, bu *Manifesto*'da ortaya konan genel ilkeler kaba çizgileriyle bugün de olanca doğruluklarını koruyorlar. Şurasında burasında birtakım ayrıntılar düzeltilebilir. Bu ilkelerin eylem alanında uygulanması, *Manifesto*'nun kendisinin de belirttiği gibi, her yerde her zaman o sırada varolan tarihsel koşullara bağlı olacaktır; bu nedenle II. Bölüm'ün sonunda önerilen devrimci önlemlere özel bir ağırlık vermemek gerekir. Sözkonusu parça, bugün olsa, birçok bakımdan başka türlü yazılırdı. Çağcıl sanayinin 1848'den beri attığı dev adımlarla işçi sınıfının buna eşlik eden daha iyi, daha yaygın örgütlenişi karşısında, önce Şubat Devrimi'nde, hele ondan sonra proletaryanın ilk kez tam iki ay boyunca siyasal erki elinde tuttuğu Paris

class cannot simply lay hold of the ready-made State ma-chinery, and wield it for its own purposes.' (See *The Civil War in France; Address of the General Council of the International Working Men's Association*, London, Truelove, 1871, p. 15, where this point is further developed.) Further, it is self-evident that the criticism of Socialist literature is deficient in relation to the present time, because it comes down only to 1847; also, that the remarks on the relation of the Communists to the various opposition parties (Section IV), although in principle still correct, yet in practice are antiquated, because the political situation has been entirely changed, and the progress of history has swept from off the earth the greater portion of the political parties there enumerated.

But then, the *Manifesto* has become a historical document which we have no longer any right to alter.

The present translation is by Mr Samuel Moore, the translator of the greater portion of Marx's *Capital*. We have revised it in common, and I have added a few notes explanatory of historical allusions.

London, 30 January 1888
F. Engels

Komünü'nde kazanılan eylem deneyimleri karşısında bu izlencenin birtakım ayrıntıları eskimiştir. Komün özellikle "işçi sınıfının, el altındaki devlet aygıtını eline geçirivererek kendi amaçları için işletemeyeceğini" tanıtlamıştır. (Bu konunun daha da geliştirildiği *Fransa'da İç Savaş. Uluslararası İşçi Derneği Genel Kurulunun Çağrısı*, Londra, Truelove, 1871, 15. sayfaya bakınız.) Ayrıca toplumcu yazının eleştirisinin, yalnızca 1847'ye dek geldiğinden, bugün için yetersiz olduğu da besbelli; yine komünistlerin değişik muhalefet partilerine göre konumuna ilişkin görüşlerin (IV. Bölüm), ilkece bugün de doğru olsalar bile, siyasal durum bütünüyle değiştiği, tarihin ilerleyişi orada sayılan partilerin çoğunu yeryüzünden sildiği için uygulanma bakımından artık eskidiği de açık.

Yine de *Manifesto*, artık kendimizde değiştirme hakkını görmediğimiz tarihsel bir belge olmuştur.

Elinizdeki çeviri, Marx'ın *Kapital*'inin büyük bölümünün çevirmeni olan Bay Samuel Moore'un elinden çıkmadır. Çeviriyi birlikte gözden geçirdik, ben de tarihsel anıştırmaları açıklayan bir iki çıkma ekledim.

Londra, 30 Ocak 1888
F. Engels

VORWORT
[zur polnischen Ausgabe von 1892]

Die Tatsache, daß eine neue polnische Ausgabe des „Kommunistischen Manifests" notwendig geworden, gibt zu verschiedenen Betrachtungen Anlaß.

Zuerst ist bemerkenswert, daß das „Manifest" neuerdings gewissermaßen zu einem Gradmesser geworden ist für die Entwicklung der großen Industrie auf dem europäischen Kontinent. In dem Maß, wie in einem Lande die große Industrie sich ausdehnt, in dem Maß wächst auch unter den Arbeitern desselben Landes das Verlangen nach Aufklärung über die Stellung als Arbeiterklasse gegenüber den besitzenden Klassen, breitet sich unter ihnen die sozialistische Bewegung aus und steigt die Nachfrage nach dem „Manifest". So daß nicht nur der Stand der Arbeiterbewegung, sondern auch der Entwicklungsgrad der großen Industrie in jedem Land mit ziemlicher Genauigkeit abgemessen werden kann an der Zahl der in der Landessprache verbreiteten Exemplare des „Manifests".

Hiernach bezeichnet die neue polnische Ausgabe einen entschiedenen Fortschritt der polnischen Industrie. Und daß dieser Fortschritt, seit der vor zehn Jahren erschienenen letzten Ausgabe, in Wirklichkeit stattgefunden hat, darüber kann kein Zweifel sein. Russisch-Polen, Kongreß-Polen, ist der große Industriebezirk des russischen Reichs geworden.

ÖNSÖZ
[1892'deki Lehçe Basıma]

Komünist Manifesto'nun yeni bir Lehçe basımının gerekli görülmesi çeşitli düşüncelere yol açıyor.

Birincisi, *Manifesto*'nun şu son sıralarda neredeyse Avrupa anakarası üzerinde büyük sanayinin gelişmesinin bir ölçüsü durumuna gelmesi dikkate değer. Bir ülkede büyük sanayi ne ölçüde genişlerse, o ülkenin işçileri arasında işçi sınıfı olarak mülk sahibi sınıflar karşısındaki konumları üzerine aydınlanma isteği de o ölçüde artar, toplumcu devinim o ölçüde yayılır, *Manifesto*'ya yönelik istem o ölçüde yükselir. Böylece her ülkede yalnızca işçi deviniminin durumu değil, büyük sanayinin gelişmişlik ölçüsü de o ülkenin dilinde dağıtılan Manifesto nüshalarının sayısına göre oldukça kesin bir biçimde ölçülebilir.

Dolayısıyla yeni Lehçe basım Polonya sanayisinde kesin bir ilerlemenin belirtisi. Bundan on yıl önce çıkmış son basımdan bu yana, gerçekten böyle bir ilerlemenin olduğu kuşku götürmez. Rus Polonyası, Kongre Polonyası Rus İmparatorluğu'nun büyük sanayi bölgesi olmuştur. Rus büyük sanayisi oraya buraya — bir parçası Finlandiya Körfezi'ne, bir parçası merkeze (Moskova ile Vladimir), üçüncü bir parçası Karadeniz'le Azak

Während die russische Großindustrie sporadisch zerstreut ist — ein Stück am Finnischen Meerbusen, ein Stück im Zentrum (Moskau und Wladimir), ein drittes am Schwarzen und Asowschen Meer, noch andre anderswo zersprengt —, ist die polnische auf verhältnismäßig kleinem Raum zusammengedrängt und genießt sie aus dieser Konzentration entspringenden Vorteile und Nachteile. Die Vorteile erkannten die konkurrierenden russischen Fabrikanten an, als die Schutzzölle gegen Polen verlangten, trotz ihres sehnlichen Wunsches, die Polen in Russen zu verwandeln. Die Nachteile — für die polnischen Fabrikanten und für die russische Regierung — zeigen sich in der rapiden Verbreitung sozialistischer Ideen unter den polnischen Arbeitern und in der steigenden Nachfrage nach dem „Manifest".

Die rasche Entwicklung der polnischen Industrie, die der russischen über den Kopf gewachsen, ist aber ihrerseits ein neuer Beweis für die unverwüstliche Lebenskraft des polnischen Volks und eine neue Garantie seiner bevorstehenden nationalen Wiederherstellung. Die Wiederherstellung eines unabhängigen starken Polens ist aber eine Sache, die nicht nur die Polen, sondern die uns alle angeht. Ein aufrichtiges internationales Zusammenwirken der europäischen Nationen ist nur möglich, wenn jede dieser Nationen im eignen Hause vollkommen autonom ist. Die Revolution von 1848, die, unter proletarischer Fahne, proletarische Kämpfer schließlich nur die Arbeit der Bourgeoisie tun ließ, setzte auch durch ihre Testamentsvollstrecker Louis Bonaparte und Bismarck die Unabhängigkeit Italiens, Deutschlands, Ungarns durch; aber Polen, das seit 1792 mehr für die Revolution getan als alle diese drei zusammen, Polen überließ man sich selbst, als es 1863 vor der zehnfachen russischen Übermacht erlag. Die Unabhängigkeit Polens hat der Adel weder erhalten noch wiedererkämpfen gekonnt; der Bourgeoisie ist sie heute zum mindesten gleichgültig. Und doch ist sie eine Notwendigkeit für das harmonische Zusammenwirken der europäischen Nationen. Sie kann erkämpft werden nur vom jungen polnischen Proletariat, und in dessen Händen ist die

Denizi'ne, başka parçaları da başka bir yerlere — dağılmışken Polonya sanayisi görece küçük bir alana toplanmıştır; bu yoğunlaşmadan kaynaklanan üstünlüklerden yararlandığı gibi dokuncalarını da görmektedir. Rakip Rus fabrikatörleri, Polonyalıları Ruslaştırmak için yanıp tutuşsalar da, Polonya'ya karşı koruyucu gümrükler istemekle bu üstünlüğü tanımış oldular. Dokuncalarsa — gerek Polonyalı fabrikatörler gerekse Rus yönetimi için — Polonyalı işçiler arasında toplumcu düşüncelerin hızla yayılması ile *Manifesto*'ya yönelik istemin yükselmesinde kendini gösteriyor.

Gelgelelim, Polonya sanayisinin Rus sanayisinin boyunu aşan hızlı gelişimi de Polonya halkının kırılmaz yaşama gücünün yeni bir kanıtı, yaklaşan ulusal onarımın yeni bir güvencesidir. Ama bağımsız, güçlü bir Polonya'nın yeniden kurulması yalnızca Polonyalıları değil, hepimizi ilgilendiren bir sorundur. Avrupa ulusları arasında içtenlikli bir işbirliği, ancak bu uluslardan her birinin kendi yurdunda bütünüyle özerk olmasıyla olanaklıdır. Proletarya bayrağı altında, proleter savaşçılara eninde sonunda yalnızca kentsoyluluğun işini gördüren 1848 Devrimi, vasiyet infaz memurları Louis Bonaparte ile Bismarck eliyle İtalya'nın, Almanya'nın, Macaristan'ın bağımsızlığını sağladı; ama 1792'den beri devrim için bu üçünün topundan daha çoğunu yapmış olan Polonya, 1863'te kendinden on kat üstün Rus güçlerine baş eğince yalnız başına bırakıldı. Soylular Polonya'nın bağımsızlığını ne koruyabildi ne de yeniden kazanabildi; kentsoyluluk içinse bugün bu bağımsızlık olsa da bir, olmasa da. Oysa Avrupa uluslarının uyumlu işbirliği için bir zorunluluk. Bu bağımsızlığı ancak genç Polonya proletaryası kazanabilir; bu bağımsızlık ancak onların elinde korunabilir. Çünkü Polonya'nın bağımsızlığı Polonyalı işçiler için ne ölçüde gerekliyse Av-

gut aufgehoben. Denn die Arbeiter des ganzen übrigen Europas haben die Unabhängigkeit Polens ebenso nötig wie die polnischen Arbeiter selbst.

London, 10. Februar 1892
F. Engels

rupa'nın geri kalan her yerindeki işçiler için de o ölçüde gerekli.

Londra, 10 Şubat 1892
F. Engels

AU LECTEUR ITALIEN
[Préface à l'édition italienne de 1893]

On peut dire que la publication du *Manifeste du Parti communiste* a coïncidé exactement avec la date du 18 mars 1848, avec les révolutions de Milan et de Berlin, soulèvements armés de deux nations, dont l'une est située au centre du continent européen, l'autre, au centre des pays méditerranéens, deux nations affaiblies jusque-là par leur morcellement et les dissensions internes, ce qui les fit tomber sous la domination étrangère. Tandis que l'Italie était soumise à l'empereur d'Autriche, l'Allemagne n'en subissait pas moins le joug, tout aussi sensible encore que moins direct, du tsar de toutes les Russies. Les conséquences des événements du 18 mars 1848 délivrèrent l'Italie et l'Allemagne de cette infamie; si, de 1848 à 1871, ces deux grandes nations furent rétablies et purent recouvrer, de l'une ou de l'autre façon, leur indépendance, cela tient, selon Marx, au fait que ceux-là mêmes qui avaient écrasé la Révolution de 1848, étaient devenus, bien malgré eux, ses exécuteurs testamentaires.

Partout cette révolution fut l'oeuvre de la classe ouvrière: c'est elle qui dressa les barricades et offrit sa vie en sacrifice. Cependant, seuls les ouvriers parisiens en renversant le gouvernement, étaient tout à fait décidés à renverser aussi le régime bourgeois. Mais, bien qu'ils fussent conscients de l'antagonisme inéluctable entre leur propre classe et la bourgeoisie,

İTALYAN OKURA
[1893'teki İtalyanca Basıma Önsöz]

Komünist Parti Manifestosu'nun tam 18 Mart 1848 tarihine, Milano ile Berlin devrimlerine, biri Avrupa anakarasının, öbürü Akdeniz ülkelerinin ortasında yer alan iki ulusun, o güne dek bölünmelerle iç kapışmalar yüzünden güçsüz düşüp yabancı boyunduruğu altına girmiş iki ulusun silahlı ayaklanmalarına denk düştüğü söylenebilir. İtalya, Avusturya imparatorunun uyruğundayken Almanya da bütün Rus ellerinin çarının daha dolaylı da olsa aynı ölçüde duyulur boyunduruğu altındaydı. 18 Mart 1848 olaylarının doğurduğu sonuçlar İtalya ile Almanya'yı bu aşağılık durumdan kurtardı; bu iki büyük ulus 1848'den 1871'e dek şu ya da bu biçimde onmuş, kendine gelmişse, bağımsızlıkları, Marx'ın dediği gibi, doğrudan doğruya 1848 Devrimi'ni bastıranların, ellerinde olmadan, bu devrimin vasiyet infaz memurlarına dönüşmesinden ötürüdür.

Bu devrim her yerde işçi sınıfının ürünüydü: Barikatları kuran da, yaşamını feda eden de işçi sınıfıydı. Bu arada yönetimi devirirken, kentsoylu rejimini de devirmeye kararlı olan yalnızca Parisli işçilerdi. Ama onlar kendi sınıflarıyla kentsoyluluk arasındaki amansız karşıtlığın bilincinde olsalar da ülkenin iktisadi ilerlemesi de, Fransız iş-

ni le progrès économique du pays, ni la formation intellectuelle de la masse des ouvriers français n'avaient encore atteint le niveau qui eût pu favoriser la transformation sociale. C'est bien pourquoi les fruits de la révolution devaient revenir en fin de compte à la classe capitaliste. Dans les autres pays — Italie, Allemagne, Autriche — les ouvriers, dès le début, ne firent qu'aider la bourgeoisie à accéder au pouvoir. Mais il n'est pas un seul pays où la domination de la bourgeoisie soit possible sans l'indépendance nationale. Aussi la révolution de 1848 devait-elle déboucher sur l'unité et l'autonomie des nations qui en étaient privées jusque-là: l'Italie, l'Allemagne, la Hongrie. Maintenant, c'est le tour de la Pologne.

Ainsi, si la révolution de 1848 n'était pas une révolution socialiste, elle a du moins déblayé la route, préparé le terrain pour cette dernière. Le régime bourgeois, qui a suscité dans tous les pays l'essor de la grande industrie, a du même coup créé partout, durant ces derniers quarante-cinq ans, un prolétariat nombreux, bien cimenté et fort; il a engendré ainsi, comme le dit le *Manifeste*, ses propres fossoyeurs. Sans l'autonomie et l'unité rendues à chaque nation, il est impossible de réaliser ni l'union internationale du prolétariat ni une coopération tranquille et intelligente de ces nations en vue d'atteindre les buts communs. Essayez de vous représenter une action commune internationale des ouvriers italiens, hongrois, allemands, polonais et russes dans les conditions politiques d'avant 1848!

Donc, les combats de 1848 n'ont pas été vains. De même les quarante-cinq années qui nous séparent de cette période révolutionnaire. Ses fruits commencent à mûrir, et je voudrais seulement que la parution de cette traduction italienne fût bon signe, signe avant-coureur de la victoire du prolétariat italien, de même que la parution de l'original a été le précurseur de la révolution internationale.

Le *Manifeste* rend pleine justice au rôle révolutionnaire que le capitalisme a joué dans le passé. L'Italie fut la première nation capitaliste. La fin du moyen âge féodal, le début de l'ère capitaliste moderne trouvent leur expression dans une

çi kitlesinin düşünsel oluşumu da henüz toplumsal dönüşüme elverecek düzeye ulaşmamıştı. İşte bu yüzden devrimin meyvelerini eninde sonunda sermayeci sınıf toplayacaktı. Öteki ülkelerde — İtalya'da, Almanya'da, Avusturya'da — işçilere, daha en baştan, kentsoyluluğun iktidara gelmesine yardım etmekten başka yapacak bir şey kalmamıştı. Ama kentsoyluluğun egemenliğinin, ulusal bağımsızlık olmaksızın gerçekleşebileceği tek bir ülke yoktur. 1848 Devrimi'nin de o güne dek birlikten de özerklikten de yoksun olan ülkelere, İtalya'ya, Almanya'ya, Macaristan'a birlik ile özerklik getirmesi kaçınılmazdı. Şimdi sıra Polonya'da.

Dolayısıyla, 1848 Devrimi toplumcu bir devrim olmadıysa da onun yolunu açmış, ortamını hazırlamıştır. Kentsoylu düzeni, bütün ülkelerde büyük sanayiden aldığı itilimle, şu son kırk beş yılda, her yerde birden kalabalık, yoğun, güçlü bir proletarya yaratmıştır; böylece, *Manifesto*'nun dediği gibi, kendi mezar kazıcılarını türetmiştir. Her ulusun özerkliğiyle birliği sağlanmadan ne proletaryanın uluslararası birliğini ne de bu ulusların ortak amaçlara ulaşmak üzere barışçıl, anlayışlı işbirliğini gerçekleştirmek olanaklıdır. 1848'den önceki siyasal koşullarda İtalyan, Macar, Alman, Polonyalı, Rus işçilerin ortak bir uluslararası tutum aldıklarını tasarlayalım hele bir!

Öyleyse 1848'in çatışmaları boşuna değildi. Bizi o devrimci evreden ayıran şu kırk beş yıl da boşuna değildi. Meyveler olgunlaşıyor; benim tek dileğimse *Manifesto*'nun ilk yayımlanışı nasıl uluslararası devrimin ön belirtisi olmuşsa, bu İtalyanca çevirisinin yayımlanışının da İtalyan proletaryasının utkusunun ön belirtisi olması.

Manifesto sermayeciliğin geçmişte gördüğü devrimci işe hakkını veriyor. İlk sermayeci ulus İtalya'ydı. Derebeylik ortaçağının sonu, çağcıl sermayecilik döneminin başlangıcı anlatımını dev bir kimsede bulmuştu: Hem ortaça-

figure colossale. C'est l'Italien Dante, le dernier poète du moyen âge et en même temps le premier poète des temps nouveaux. Maintenant, comme en 1300, s'ouvre une ère historique nouvelle. L'Italie nous donnera-t-elle un nouveau Dante qui perpétuera l'éclosion de cette ère nouvelle, prolétarienne?

Londres, 1er février 1893
Friedrich Engels

ğın son ozanı hem de yeniçağın ilk ozanı olan bir İtalyanda, Dante'de. Bugün, 1300'lerde olduğu gibi, yeni bir tarih çağı başlıyor. İtalya bize proletarya çağının doğuş ânını muştulayacak yeni bir Dante armağan edecek mi?

Londra 1 Şubat 1893
Friedrich Engels

MANIFEST DER KOMMUNISTISCHEN PARTEI

KOMÜNİST PARTİ MANİFESTOSU

Ein Gespenst geht um in Europa — das Gespenst des Kommunismus. Alle Mächte des alten Europa haben sich zu einer heiligen Hetzjagd gegen dies Gespenst verbündet, der Papst und der Zar, Metternich und Guizot, französische Radikale und deutsche Polizisten.

Wo ist die Oppositionspartei, die nicht von ihren regierenden Gegnern als kommunistisch verschrien worden wäre, wo die Oppositionspartei, die den fortgeschritteneren Oppositionsleuten sowohl wie ihren reaktionären Gegnern den brandmarkenden Vorwurf des Kommunismus nicht zurückgeschleudert hätte?

Zweierlei geht aus dieser Tatsache hervor.

Der Kommunismus wird bereits von allen europäischen Mächten als eine Macht anerkannt.

Es ist hohe Zeit, daß die Kommunisten ihre Anschauungsweise, ihre Zwecke, ihre Tendenzen vor der ganzen Welt offen darlegen und dem Märchen vom Gespenst des Kommunismus ein Manifest der Partei selbst entgegenstellen.

Zu diesem Zweck haben sich Kommunisten der verschiedensten Nationalität in London versammelt und das folgende Manifest entworfen, das in englischer, französischer, deutscher, italienischer, flämischer und dänischer Sprache veröffentlicht wird.

Avrupa'da bir hortlak kol geziyor — komünizm hortlağı. Eski Avrupa'nın bütün güçleri, Papa ile Çar, Metternich ile Guizot, Fransız köktencileri ile Alman polisleri, bu hortlağı kovmak için kutsal bir sürek avında bir araya gelmiş bulunuyor.

Yönetimdeki karşıtlarınca komünistlikle suçlanmamış muhalefet partisi nerede var; gerek daha ilerideki muhaliflere gerekse gerici karşıtlarına karalayıcı komünizm yaftasını gerisin geri yapıştırmamış muhalefet partisi nerede görülmüş?

Bu olgudan iki sonuç çıkıyor.

Komünizm daha şimdiden Avrupa'nın bütün güçlerince bir güç olarak tanınmıştır.

Komünistlerin, görüşlerini, amaçlarını, yönelimlerini tüm dünyanın önünde açıklıkla ortaya koyarak komünizm hortlağı masalının karşısına partinin kendi bildirgesiyle çıkmalarının tam sırasıdır.

İşte bu amaçla, başka başka uluslardan komünistler Londra'da toplanarak İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca, Flamanca, Danca yayımlanmak üzere aşağıdaki bildirgeyi oluşturdular.

I
Bourgeois und Proletarier[a]

Die Geschichte aller bisherigen Gesellschaft[bc] ist die Geschichte von Klassenkämpfen.

Freier und Sklave, Patrizier und Plebejer, Baron und Leibeigener, Zunftbürger[d] und Gesell, kurz, Unterdrücker und Unterdrückte standen in stetem Gegensatz zueinander, führten einen ununterbrochenen, bald versteckten, bald offenen Kampf, einen Kampf, der jedesmal mit einer revolutionären Umgestaltung der ganzen Gesellschaft endete oder mit dem gemeinsamen Untergang der kämpfenden Klassen.

In den früheren Epochen der Geschichte finden wir fast überall eine vollständige Gliederung der Gesellschaft in verschiedene Stände, eine mannigfaltige Abstufung der gesellschaftlichen Stellungen. Im alten Rom haben wir Patrizier, Ritter, Plebejer, Sklaven; im Mittelalter Feudalherren, Vasallen, Zunftbürger, Gesellen,[1] Leibeigene, und noch dazu in fast jeder dieser Klassen wieder besondere Abstufungen.

Die aus dem Untergang der feudalen Gesellschaft hervorgegangene moderne bürgerliche Gesellschaft hat die Klassengegensätze nicht aufgehoben. Sie hat nur neue Klassen, neue Bedingungen der Unterdrückung, neue Gestaltungen des Kampfes an die Stelle der alten gesetzt.

Unsere Epoche, die Epoche der Bourgeoisie, zeichnet sich jedoch dadurch aus, daß sie die Klassengegensätze verein-

I

Kentsoylular ile Proleterler[a]

Gelmiş geçmiş bütün toplumun tarihi[bc] sınıf savaşımları tarihidir.

Özgür ile köle, *patricius* ile *plebeius*, bey ile kul, lonca ustası[c] ile kalfa, kısacası ezen ile ezilen sürekli birbiriyle karşıtlık içinde olmuş, kimileyin örtük kimileyin açık kesintisiz bir savaşım, her kezinde tüm toplumun devrim yoluyla dönüştürülmesiyle ya da savaşan sınıfların ortak yıkımıyla sonuçlanan bir savaşım yürütmüştür.

Tarihin önceki dönemlerinde hemen her yerde toplumun baştan aşağı ayrı ayrı katmanlara bölünerek düzenlenişini, toplumsal konumların çok katmanlı sıralanışını görüyoruz. Eski Roma'da *patricius*'ları, şövalyeleri, *plebeius*'ları, köleleri, ortaçağda derebeylerini, vasalları, lonca ustalarını, kalfaları,[1] kulları, ayrıca bu sınıfların hemen hepsinin içinde de yine özgül sıradüzenleri buluyoruz.

Derebeylik toplumunun yıkıntısından doğan çağcıl kenter toplumu sınıf karşıtlıklarını ortadan kaldırmadı. Yalnızca eskilerin yerine yeni sınıflar, yeni ezme koşulları, yeni savaşım biçimleri koydu.

Gelgelelim bizim çağımız, kentsoyluluk çağı, sınıf karşıtlıklarını yalınlaştırmış olmasıyla ayırt ediliyor. Tüm toplum gitgide, iyiden iyiye iki büyük düşman koşuna,

facht hat. Die ganze Gesellschaft spaltet sich mehr und mehr in zwei große feindliche Lager, in zwei große, einander direkt gegenüberstehende Klassen: Bourgeoisie und Proletariat.

Aus den Leibeigenen des Mittelalters gingen die Pfahlbürger der ersten Städte hervor; aus dieser Pfahlbürgerschaft entwickelten sich die ersten Elemente der Bourgeoisie.

Die Entdeckung Amerikas, die Umschiffung Afrikas schufen der aufkommenden Bourgeoisie ein neues Terrain. Der ostindische und chinesische Markt, die Kolonisierung von Amerika, der Austausch mit den Kolonien, die Vermehrung der Tauschmittel und der Waren überhaupt gaben dem Handel, der Schiffahrt, der Industrie einen nie gekannten Aufschwung und damit dem revolutionären Element in der zerfallenden feudalen Gesellschaft eine rasche Entwicklung.

Die bisherige feudale oder zünftige Betriebsweise der Industrie[2] reichte nicht mehr aus für den mit neuen[3] Märkten anwachsenden Bedarf. Die Manufaktur trat an ihre Stelle. Die Zunftmeister wurden verdrängt durch den industriellen Mittelstand;[4] die Teilung der Arbeit zwischen den verschiedenen Korporationen verschwand vor der Teilung der Arbeit in der einzelnen Werkstatt selbst.

Aber immer wuchsen die Märkte, immer stieg der Bedarf. Auch die Manufaktur reichte nicht mehr aus. Da revolutionierte der Dampf und die Maschinerie die industrielle Produktion. An die Stelle der Manufaktur trat die moderne große Industrie, an die Stelle des industriellen Mittelstandes traten die industriellen Millionäre, die Chefs ganzer industrieller Armeen, die modernen Bourgeois.

Die große[5] Industrie hat den Weltmarkt hergestellt, den die Entdeckung Amerikas vorbereitete. Der Weltmarkt hat dem Handel, der Schiffahrt, den Landkommunikationen eine unermeßliche Entwicklung gegeben. Diese hat wieder auf die Ausdehnung der Industrie zurückgewirkt, und in demselben Maße, worin Industrie, Handel, Schiffahrt, Eisenbahnen sich ausdehnten, in demselben Maße entwickelte sich die Bourgeoisie, vermehrte sie ihre Kapitalien, drängte sie alle vom Mittelalter her überlieferten Klassen in den Hintergrund.

doğrudan doğruya birbirinin karşısında duran iki büyük sınıfa ayrılıyor: Kentsoyluluk ile proletarya.

Ortaçağın kullarından ilk kentlerin kentteşleri doğmuştu; bu kentteşlikten kentsoyluluğun ilk öğeleri gelişti.

Amerika'nın bulunması, Afrika'nın çevresinin dolaşılması yükselen kentsoyluluğa yeni bir alan açtı. Doğu Hint ile Çin pazarı, Amerika'nın yerleşime açılması, sömürgelerle alışveriş, değiştokuş araçları ile genel olarak malların çoğalması tecime, gemiciliğe, sanayiye hiç görülmemiş bir atılım, dolayısıyla çöken derebeylik toplumunun içindeki devrimci öğeye hızlı bir gelişim kazandırdı.

O güne dek süregelen, derebeyliğe ya da loncaya dayalı sanayi işletmesi biçimi[2] yeni[3] pazarlarla birlikte kabaran istemi karşılamaya yetmez olmuştu. Onun yerini manifaturacılık aldı. Sanayici orta katman[4] lonca ustalarını bir yana attı; ayrı ayrı birlikler arasındaki işbölümü tek bir işliğin kendi içindeki işbölümü karşısında silinip gitti.

Ama pazarlar durmadan büyüyor, istem durmadan artıyordu. Manifaturacılık da artık yetmiyordu. İşte bu sırada buhar ile makineler sanayi üretiminde devrime yol açtı. Manifaturacılığın yerini çağcıl büyük sanayi, sanayici orta katmanın yerini sanayi milyonerleri, koca koca sanayi ordularının başları, çağcıl kentsoylular aldı.

Büyük[5] sanayi, Amerika'nın bulunuşuyla yolu açılan dünya pazarını oluşturdu. Dünya pazarı tecime, gemiciliğe, kara ulaştırmasına ölçüsüz bir gelişim kazandırdı. Bu da, gerisin geri, sanayinin genişlemesine yol açtı; sanayi, tecim, gemicilik, demiryolları genişlediği ölçüde de kentsoyluluk gelişti, sermayelerini artırdı, ortaçağdan kalma sınıfların hepsini geriye itti.

İşte böylece çağcıl kentsoyluluğun kendisinin de nasıl uzun bir gelişme sürecinin, üretim ile değişim biçimlerin-

Wir sehen also, wie die moderne Bourgeoisie selbst das Produkt eines langen Entwicklungsganges, einer Reihe von Umwälzungen in der Produktions- und Verkehrsweise ist.

Jede dieser Entwicklungsstufen der Bourgeoisie war begleitet von einem entsprechenden politischen Fortschritt.[6] Unterdrückter Stand[7] unter der Herrschaft der Feudalherren, bewaffnete und sich selbst verwaltende Assoziationen[8] in der [9]Kommune,[e] hier unabhängige städtische Republik,[10] dort dritter steuerpflichtiger Stand der Monarchie,[11] dann zur Zeit der Manufaktur Gegengewicht gegen den Adel in der ständischen[12] oder in der absoluten Monarchie,[13] Hauptgrundlage der großen Monarchien überhaupt, erkämpfte sie sich endlich seit der Herstellung der großen Industrie und des Weltmarktes im modernen Repräsentativstaat die ausschließliche politische Herrschaft. Die moderne Staatsgewalt ist nur ein Ausschuß, der die gemeinschaftlichen Geschäfte der ganzen Bourgeoisklasse verwaltet.

Die Bourgeoisie hat in der Geschichte eine höchst revolutionäre Rolle gespielt.

Die Bourgeoisie, wo sie zur Herrschaft gekommen, hat alle feudalen, patriarchalischen, idyllischen Verhältnisse zerstört. Sie hat die buntscheckigen Feudalbande, die den Menschen an seinen natürlichen Vorgesetzten knüpften, unbarmherzig zerrissen und kein anderes Band zwischen Mensch und Mensch übriggelassen als das nackte Interesse, als die gefühllose „bare Zahlung". Sie hat die heiligen Schauer der frommen Schwärmerei, der ritterlichen Begeisterung, der spießbürgerlichen Wehmut in dem eiskalten Wasser egoistischer Berechnung ertränkt. Sie hat die persönliche Würde in den Tauschwert aufgelöst und an die Stelle der zahllosen verbrieften und wohlerworbenen Freiheiten die eine gewissenlose Handelsfreiheit gesetzt. Sie hat, mit einem Wort, an die Stelle der mit religiösen und politischen Illusionen verhüllten Ausbeutung die offene, unverschämte, direkte, dürre Ausbeutung gesetzt.

Die Bourgeoisie hat alle bisher ehrwürdigen und mit frommer Scheu betrachteten Tätigkeiten ihres Heiligenscheins entkleidet. Sie hat den Arzt, den Juristen, den Pfaffen, den Po-

deki bir dizi devrimin ürünü olduğunu görüyoruz.

Kentsoyluluğun bu gelişim aşamalarının her birine,[6] o aşamaya denk düşen bir siyasal ilerleme eşlik etti. Derebeylerinin egemenliği altında ezilen katman,[7] [8]komün[de] içinde kendi başına buyruk, silahlanmış birlikler,[9] şurada bağımsız kent cumhuriyeti,[10] burada tekerkliğin vergi yükümlüsü üçüncü katmanı,[11] sonra manifaturacılık çağında katmanlara dayalı[12] tekerklik ya da saltık tekerklik altında soyluluğa karşı bir ağırlık,[13] genel olarak büyük tekerkliklerin temel taşı olan kentsoyluluk, sonunda büyük sanayi ile dünya pazarının oluşumundan beri çağcıl temsili devlette siyasal egemenliği bütünüyle ele geçirdi. Çağcıl devlet erki bütün kentsoylu sınıfının ortak işlerini çekip çeviren bir kuruldan başka bir şey değil.

Kentsoyluluk tarihte alabildiğine devrimci bir iş gördü.

Kentsoyluluk nerede egemen olduysa orada bütün derebeylik ilişkilerini, ataerkil, kırgıl ilişkileri yok etti. İnsanı doğal üstlerine bağlayan rengarenk derebeylik bağlarını acımasızca kopardı; insanla insan arasında katıksız çıkardan, kaskatı "peşin para"dan başka bir bağ bırakmadı. Sofuca esrimenin, şövalyelik coşkusunun, başıbozuk karamsarlığının kutsal ürpertilerini bencilce hesabın buz gibi sularında boğdu. Kişinin değerini değişim değerine doğru çözüştürdü, edinilmiş, kazanılmış sayısız özgürlüklerin yerine şu biricik acımasız tecim özgürlüğünü koydu. Kısacası, dinsel, siyasal kuruntularla perdelenmiş sömürünün yerine açık, utanmaz, doğrudan, kupkuru sömürüyü geçirdi.

Kentsoyluluk bugüne dek saygı duyulan, sofuca bir ürküntüyle karşılanan bütün etkinlikleri kutsallık görünümünden sıyırdı. Hekimi, hakimi, papazı, ozanı, bilim adamını parasını verip çalıştırdığı ücretli işçilere çevirdi.

Kentsoyluluk aile bağının o içli, dokunaklı yaşmağını

eten, den Mann der Wissenschaft in ihre bezahlten Lohnarbeiter verwandelt.

Die Bourgeoisie hat dem Familienverhältnis seinen rührend-sentimentalen Schleier abgerissen und es auf ein reines Geldverhältnis zurückgeführt.

Die Bourgeoisie hat enthüllt, wie die brutale Kraftäußerung, die die Reaktion so sehr am Mittelalter bewundert, in der trägsten Bärenhäuterei ihre passende Ergänzung fand. Erst sie hat bewiesen, was die Tätigkeit der Menschen zustande bringen kann. Sie hat ganz andere Wunderwerke vollbracht als ägyptische Pyramiden, römische Wasserleitungen und gotische Kathedralen, sie hat ganz andere Züge ausgeführt als Völkerwanderungen und Kreuzzüge.

Die Bourgeoisie kann nicht existieren, ohne die Produktionsinstrumente, also die Produktionsverhältnisse, also sämtliche gesellschaftlichen Verhältnisse fortwährend zu revolutionieren. Unveränderte Beibehaltung der alten Produktionsweise war dagegen die erste Existenzbedingung aller früheren industriellen Klassen. Die fortwährende Umwälzung der Produktion, die ununterbrochene Erschütterung aller gesellschaftlichen Zustände, die ewige Unsicherheit und Bewegung zeichnet die Bourgeoisepoche vor allen früheren[14] aus. Alle festen, eingerosteten Verhältnisse mit ihrem Gefolge von altehrwürdigen Vorstellungen und Anschauungen werden aufgelöst, alle neugebildeten veralten, ehe sie verknöchern können. Alles Ständische und Stehende verdampft, alles Heilige wird entweiht, und die Menschen sind endlich gezwungen, ihre Lebensstellung, ihre gegenseitigen Beziehungen mit nüchternen Augen anzusehen.

Das Bedürfnis nach einem stets ausgedehnteren Absatz für ihre Produkte jagt die Bourgeoisie über die ganze Erdkugel. Überall muß sie sich einnisten, überall anbauen, überall Verbindungen herstellen.

Die Bourgeoisie hat durch die[15] Exploitation des Weltmarkts die Produktion und Konsumption aller Länder kosmopolitisch gestaltet. Sie hat zum großen Bedauern der Reaktionäre den nationalen Boden der Industrie unter den Füßen weggezogen.

yırtıp salt bir para ilişkisine indirgedi.

Kentsoyluluk gericiliğin öve öve bitiremediği ortaçağın şu kaba güç gösterilerinin en miskin tembellikte nasıl da upuygun tamamlayıcısını bulduğunu açığa çıkardı. İnsanların etkinliğinin neler başarabileceğini ilk gösteren o oldu. Mısır piramitlerini, Roma su kemerlerini, Gotik katedralleri gölgede bırakan harikalar yarattı, Kavimler Göçü'nü de Haçlı Seferleri'ni de gölgede bırakan seferlere çıktı.

Kentsoyluluk üretim araçlarında, dolayısıyla üretim ilişkilerinde, dolayısıyla toplumsal ilişkilerin bütününde durmaksızın devrim yapmadan varolamaz. Oysa eski üretim biçimlerinin değiştirilmeden korunması daha önceki sanayici sınıfların hepsinin birinci varoluş koşuluydu. Üretimde durmaksızın devrim yapılması, toplumsal konumların hepsinin sürekli sarsılması, sonsuz güvensizlik ile kıpırdanma, kentsoyluluk çağını önceki[14] çağların hepsinden ayırıyor. Yerleşik, küflenmiş ilişkilerin hepsi, üstlerine sinmiş bir sürü eski, saygın tasarımla, görüşle birlikte çözülüyor, yeni kurulanların hepsi kemikleşemeden eskiyor. Katı, kalıcı olan ne varsa buharlaşıyor, kutsal olan ne varsa çiğneniyor, sonunda insanlar kendi yaşama koşullarını, karşılıklı bağlarını ayık gözlerle görmeye zorlanıyor.

Ürünlerine durmaksızın genişleyen bir sürüm sağlama gereksinimi, kentsoyluluğu yeryuvarının dört bir yanına sürüyor. Her yere ağını örmesi, her yere yerleşmesi, her yerde bağlantılar kurması gerekiyor.

Kentsoyluluk dünya pazarını sömürmekle[15] bütün ülkelerdeki üretimle tüketime evrendeş bir biçim verdi. Gericilerin derin üzüntüleri pahasına sanayinin ulusal tabanını ayakların altından çekip aldı. Eski mi eski ulusal sanayiler yok oldu, günden güne de yok oluyor. Yerlerini, kuruluşu bütün uygar uluslar için bir ölüm kalım sorunu

Die uralten nationalen Industrien sind vernichtet worden und werden noch täglich vernichtet. Sie werden verdrängt durch neue Industrien, deren Einführung eine Lebensfrage für alle zivilisierten Nationen wird, durch Industrien, die nicht mehr einheimische Rohstoffe, sondern den entlegensten Zonen angehörige Rohstoffe verarbeiten und deren Fabrikate nicht nur im Lande selbst, sondern in allen Weltteilen zugleich verbraucht werden. An die Stelle der alten, durch Landeserzeugnisse befriedigten Bedürfnisse treten neue, welche die Produkte der entferntesten Länder und Klimate zu ihrer Befriedigung erheischen. An die Stelle der alten lokalen und nationalen Selbstgenügsamkeit und Abgeschlossenheit tritt ein allseitiger Verkehr, eine allseitige Abhängigkeit der Nationen voneinander. Und wie in der materiellen, so auch in der geistigen Produktion. Die geistigen Erzeugnisse der einzelnen Nationen werden Gemeingut. Die nationale Einseitigkeit und Beschränktheit wird mehr und mehr unmöglich, und aus den vielen nationalen und lokalen Literaturen bildet sich eine Weltliteratur.

Die Bourgeoisie reißt durch die rasche Verbesserung aller Produktionsinstrumente, durch die unendlich erleichterte Kommunikation alle, auch die barbarischsten Nationen in die Zivilisation. Die wohlfeilen Preise ihrer Waren sind die schwere Artillerie, mit der sie alle chinesischen Mauern in den Grund schießt, mit der sie den hartnäckigsten Fremdenhaß der Barbaren zur Kapitulation zwingt. Sie zwingt alle Nationen, die Produktionsweise der Bourgeoisie sich anzueignen, wenn sie nicht zugrunde gehen wollen; sie zwingt sie, die sogenannte Zivilisation bei sich selbst einzuführen, d.h. Bourgeois zu werden. Mit einem Wort, sie schafft sich eine Welt nach ihrem eigenen Bilde.

Die Bourgeoisie hat das Land der Herrschaft der Stadt unterworfen. Sie hat enorme Städte geschaffen, sie hat die Zahl der städtischen Bevölkerung gegenüber der ländlichen in hohem Grade vermehrt und so einen bedeutenden Teil der Bevölkerung dem Idiotismus des Landlebens entrissen. Wie sie das Land von der Stadt, hat sie die barbarischen und halbbarbarischen Länder von den zivilisierten, die Bauernvölker von den

durumuna gelen yeni sanayiler, artık yerli hammaddeleri değil, uzak mı uzak bölgelerden gelen hammaddeleri işleyen, ürettikleri de yalnızca bulunduğu ülkede değil, dünyanın dört bucağında tüketilen sanayiler alıyor. Yerli ürünlerle karşılanan eski gereksinimlerin yerine ancak en uzak ülkelerin, en uzak iklimlerin ürünleriyle doyurulabilecek gereksinimler geçiyor. Eski yerel, ulusal özyeterliğin, kapalılığın yerini dört bir yanla alışveriş, ulusların her bakımdan karşılıklı bağımlılığı alıyor. Maddi üretimde olup biten, düşünsel üretimde de oluyor. Tek tek ulusların düşünsel ürünleri ortak mala dönüşüyor. Ulusal tekyanlılık, darkafalılık gitgide olanaksızlaşıyor, pek çok ulusal, yerel yazından tek bir dünya yazını kuruluyor.

Kentsoyluluk üretim araçlarının hepsini hızla iyileştirerek, ulaştırmayı alabildiğine kolaylaştırarak bütün ulusları, en barbar olanlarını bile uygarlığın içine çekiyor. Ürünlerinin ucuz fiyatları bütün Çin sedlerini yerle bir eden, barbarların en dirençli yabancı düşmanlığını bile boyun eğmeye zorlayan ağır toplar. Bütün ulusları, yok olup gitmemek için, kentsoyluluğun üretim biçimini benimsemeye, uygarlık denen şeyi kendiliklerinden yüklenmeye, demek kentsoylu olmaya zorluyor. Kısacası, kendi imgesine göre bir dünya yaratıyor.

Kentsoyluluk kırı kentin egemenliği altına soktu. Dev kentler yarattı, kır nüfusuna oranla kent nüfusunun sayısını büyük ölçüde artırdı, böylece nüfusun önemlice bir bölümünü kır yaşamının bönlüğünden kurtardı. Kırı kente bağımlı kıldığı gibi, barbar ya da yarı barbar ülkeleri uygar ülkelere, köylü halkları kentsoylu halklara, doğuyu batıya bağımlı kıldı.

Kentsoyluluk üretim araçlarının, mülkiyetin, nüfusun parçalanmışlığını gitgide ortadan kaldırıyor. Nüfusu toparladı, üretim araçlarını merkezileştirdi, mülkiyeti birkaç elde yoğunlaştırdı. Bunun zorunlu sonucu siyasal

Bourgeoisvölkern, den Orient vom Okzident abhängig gemacht.

Die Bourgeoisie hebt mehr und mehr die Zersplitterung der Produktionsmittel, des Besitzes und der Bevölkerung auf. Sie hat die Bevölkerung agglomeriert, die Produktionsmittel zentralisiert und das Eigentum in wenigen Händen konzentriert. Die notwendige Folge hiervon war die politische Zentralisation. Unabhängige, fast nur verbündete Provinzen mit verschiedenen Interessen, Gesetzen, Regierungen und Zöllen wurden zusammengedrängt in eine Nation, eine Regierung, ein Gesetz, ein nationales Klasseninteresse, eine Douanenlinie.

Die Bourgeoisie hat in ihrer kaum hundertjährigen Klassenherrschaft massenhaftere und kolossalere Produktionskräfte geschaffen, als alle vergangenen Generationen zusammen. Unterjochung der Naturkräfte, Maschinerie, Anwendung der Chemie auf Industrie und Ackerbau, Dampfschiffahrt, Eisenbahnen, elektrische Telegraphen, Urbarmachung ganzer Weltteile, Schiffbarmachung der Flüsse, ganze aus dem Boden hervorgestampfte Bevölkerungen — welch früheres[16] Jahrhundert ahnte, daß solche Produktionskräfte im Schoß der gesellschaftlichen Arbeit schlummerten.

Wir haben also[17] gesehen: Die Produktions- und Verkehrsmittel, auf deren Grundlage sich die Bourgeoisie heranbildete, wurden in der feudalen Gesellschaft erzeugt. Auf einer gewissen Stufe der Entwicklung dieser Produktions- und Verkehrsmittel entsprachen die Verhältnisse, worin die feudale Gesellschaft produzierte und austauschte, die feudale Organisation der Agrikultur und Manufaktur, mit einem Wort die feudalen Eigentumsverhältnisse den schon entwickelten Produktivkräften nicht mehr. Sie hemmten die Produktion, statt sie zu fördern.[18] Sie verwandelten sich in ebenso viele Fesseln. Sie mußten gesprengt werden, sie wurden gesprengt.

An ihre Stelle trat die freie Konkurrenz mit der ihr angemessenen gesellschaftlichen und politischen Konstitution, mit der ökonomischen und politischen Herrschaft der Bourgeoisklasse.

Unter unsern Augen geht eine ähnliche Bewegung vor. Die

merkezileşmeydi. Başka başka çıkarları, yasaları, yönetimleri, gümrükleri olan bağımsız, pek birleşmemiş iller tek bir ulusa, tek bir yönetime, tek bir yasaya, tek bir ulusal sınıf çıkarına, tek bir gümrük sınırına sıkıştırıldı.

Kentsoyluluk daha yüz yılı bulmamış sınıf egemenliği süresi içinde, geçmiş kuşakların topunun birden yarattığından daha kitlesel, daha devasa üretim güçleri yarattı. Doğal güçlerin boyunduruk altına alınması, makineler, kimyanın sanayi ile tarıma uygulanması, buharlı gemicilik, demiryolları, elektrikli telgraflar, koca koca anakaraların tarıma, ırmakların gemiciliğe açılması, yerden bitiveren koca koca nüfuslar — toplumsal emeğin bağrında böylesi üretim güçlerinin yattığını daha önceki hangi[16] yüzyıl kestirebilirdi?

Öyleyse[17] şunu gördük: Kentsoyluluğun üzerine kurulduğu temeli oluşturan üretim ile değişim araçları derebeylik toplumunun içinde doğmuştu. Bu üretim ile değişim araçlarının gelişiminin belirli bir basamağında, derebeylik toplumunun üretim ile değiştokuşu yürüttüğü ilişkiler, tarımla manifaturanın derebeylik biçimi örgütlenişi, kısacası derebeylik biçimi mülkiyet ilişkileri artık bayağı gelişmiş üretici güçlere uymaz olmuştu. Üretimi destekleyeceklerine köstekliyorlardı.[18] Bir yığın bukağıya dönüşmüşlerdi. Kırılmaları gerekiyordu, kırıldılar.

Bunların yerini özgür rekabet ile ona uygun toplumsal, siyasal yapı, kentsoylu sınıfının iktisadi, siyasal egemenliği aldı.

Gözlerimizin önünde de benzer bir devinim oluyor. Kenter üretim, değişim ilişkileri, kenter mülkiyet ilişkileri, böylesine görkemli üretim ile değişim araçlarını yoktan var eden çağcıl kenter toplumu, kendi uyandırdığı yeraltı güçlerine artık söz geçiremeyen büyücüye benziyor. Sanayi ile tecimin onlarca yıllık tarihi çağcıl üretici güçlerin çağcıl üretim ilişkilerine, kentsoyluluk ile onun ege-

bürgerlichen Produktions- und Verkehrsverhältnisse, die bürgerlichen Eigentumsverhältnisse, die moderne bürgerliche Gesellschaft, die so gewaltige Produktions- und Verkehrsmittel hervorgezaubert hat, gleicht dem Hexenmeister, der die unterirdischen Gewalten nicht mehr zu beherrschen vermag, die er heraufbeschwor. Seit Dezennien ist die Geschichte der Industrie und des Handels nur[19] die Geschichte der Empörung der modernen Produktivkräfte gegen die modernen Produktionsverhältnisse, gegen die Eigentumsverhältnisse, welche die Lebensbedingungen der Bourgeoisie und ihrer Herrschaft sind. Es genügt, die Handelskrisen zu nennen, welche in ihrer periodischen Wiederkehr immer drohender die Existenz der ganzen bürgerlichen Gesellschaft in Frage stellen. In den Handelskrisen wird ein großer Teil nicht nur der erzeugten Produkte, sondern[20] der bereits geschaffenen Produktivkräfte regelmäßig vernichtet. In den Krisen bricht eine gesellschaftliche[21] Epidemie aus, welche allen früheren Epochen als ein Widersinn erschienen wäre — die Epidemie der Überproduktion. Die Gesellschaft findet sich plötzlich in einen Zustand momentaner Barbarei zurückversetzt; eine Hungersnot, ein allgemeiner Verwüstungskrieg[22] scheinen ihr alle Lebensmittel abgeschnitten zu haben; die Industrie, der Handel scheinen vernichtet, und warum? Weil sie zuviel Zivilisation, zuviel Lebensmittel, zuviel Industrie, zuviel Handel besitzt. Die Produktivkräfte, die ihr zur Verfügung stehen, dienen nicht mehr zur Beförderung der bürgerlichen Zivilisation und[23] der bürgerlichen Eigentumsverhältnisse; im Gegenteil, sie sind zu gewaltig für diese Verhältnisse geworden, sie werden von ihnen gehemmt; und sobald sie dies Hemmnis überwinden, bringen sie die ganze bürgerliche Gesellschaft in Unordnung, gefährden sie die Existenz des bürgerlichen Eigentums. Die bürgerlichen Verhältnisse sind zu eng geworden, um den von ihnen erzeugten Reichtum zu fassen. — Wodurch überwindet die Bourgeoisie die Krisen? Einerseits durch die erzwungene Vernichtung einer Masse von Produktivkräften; andererseits durch die Eroberung neuer Märkte und die gründlichere Ausbeutung alter[24] Märkte. Wodurch also? Dadurch, daß sie allsei-

menliğinin yaşam koşulları olan mülkiyet ilişkilerine karşı ayaklanmasının tarihi oldu yalnızca.[19] Dönem dönem bastıran nöbetleriyle tüm kenter toplumunun varoluşunu gitgide daha örseleyici biçimde yoklayan tecim bunalımlarını anmak yeter. Tecim bunalımlarında yalnızca üretilmiş ürünlerin değil, [20]önceden yaratılmış üretici güçlerin büyük bölümü de düzenli biçimde yok olur. Bunalımlar sırasında, önceki dönemlerin topuna saçmalık gibi görünecek bir toplumsal[21] salgın baş gösterir — aşırı üretim salgını. Toplum kendini birdenbire geçici bir barbarlık durumuna geri dönmüş bulur; sanki bir kıtlık, genel bir yıkım savaşı[22] bütün geçim kaynaklarını kurutmuştur; sanki sanayi, tecim yok olmuştur, peki neden? Aşırı uygarlık, aşırı geçim kaynağı, aşırı sanayi, aşırı tecim olmuştur da ondan. Elinin altındaki üretici güçler artık kenter uygarlığını,[23] kenter mülkiyet ilişkilerini yürütmeye elvermemektedir; tam tersine, bu ilişkilerin içine sığamamaya, bu ilişkilerce engellenmeye başlamışlardır; bu engeli aşar aşmaz da bütün kenter toplumunu düzensizliğe sürüklerler, kenter mülkiyetinin varoluşunu örselemeye başlarlar. Kenter ilişkileri, yarattıkları varsıllığı kaldıramayacak ölçüde dar gelmeye başlamıştır. — Peki kentsoyluluk bunalımları nasıl aşar? Bir yandan üretici güçlerin büyük bir bölümünü zorla yok ederek, öbür yandan yeni pazarlar ele geçirip eski[24] pazarları da daha bir iliğine dek sömürerek. Öyleyse nasıl? Daha kapsamlı, daha zorlu bunalımlar hazırlayarak, bunalımları önleyecek araçları azaltarak.

Kentsoyluluğun derebeyliği yerle bir ederken kullandığı silahlar şimdi kentsoyluluğun kendisine çevrilmiştir.

Gelgelelim kentsoyluluk kendisine ölüm getiren silahları dökmekle kalmamış, bu silahları kullanacak insanları, çağcıl işçileri,[25] *proleterleri* de yaratmıştır.

Kentsoyluluk, demek sermaye, ne ölçüde gelişirse,

tigere und gewaltigere Krisen vorbereitet und die Mittel, den Krisen vorzubeugen, vermindert.

Die Waffen, womit die Bourgeoisie den Feudalismus zu Boden geschlagen hat, richten sich jetzt gegen die Bourgeoisie selbst.

Aber die Bourgeoisie hat nicht nur die Waffen geschmiedet, die ihr den Tod bringen; sie hat auch die Männer gezeugt, die diese Waffen führen werden — die modernen Arbeiter,[25] die *Proletarier*.

In demselben Maße, worin sich die Bourgeoisie, d.h. das Kapital, entwickelt, in demselben Maße entwickelt sich das Proletariat, die Klasse der modernen Arbeiter, die nur so lange leben, als sie Arbeit finden, und die nur so lange Arbeit finden, als ihre Arbeit das Kapital vermehrt. Diese Arbeiter, die sich stückweise verkaufen müssen, sind eine Ware wie jeder andere Handelsartikel und daher gleichmäßig allen Wechselfällen der Konkurrenz, allen Schwankungen des Marktes ausgesetzt.

Die Arbeit der Proletarier hat durch die Ausdehnung der Maschinerie und die Teilung der Arbeit allen selbständigen Charakter und damit allen Reiz für den[26] Arbeiter verloren. Er wird ein bloßes Zubehör der Maschine, von dem nur der einfachste, eintönigste, am leichtesten erlernbare Handgriff verlangt wird. Die Kosten, die der Arbeiter verursacht, beschränken sich daher fast nur auf die Lebensmittel, die er zu seinem Unterhalt und zur Fortpflanzung seiner Rasse bedarf. Der Preis einer Ware, also auch der Arbeit, ist aber gleich ihren Produktionskosten. In demselben Maße, in dem die Widerwärtigkeit der Arbeit wächst, nimmt daher der Lohn ab. Noch mehr, in demselben Maße, wie Maschinerie und Teilung der Arbeit zunehmen, in demselben Maße nimmt auch die Masse der Arbeit[27] zu, sei es durch Vermehrung der Arbeitsstunden, sei es durch Vermehrung der in einer gegebenen Zeit geforderten Arbeit, beschleunigten Lauf der Maschinen usw.

Die moderne Industrie hat die kleine Werkstube des patriarchalischen Meisters in die große Fabrik des industriellen Kapitalisten verwandelt. Arbeitermassen, in der Fabrik zusammengedrängt, werden soldatisch organisiert. Sie werden als

proletarya, ancak iş bulabildiği ölçüde yaşayabilen, ancak emeği sermayeyi artırdığı sürece iş bulabilen çağcıl işçi sınıfı da o ölçüde gelişir. Kendilerini parça parça satmak zorunda olan bu işçiler başka herhangi bir tecim nesnesi gibi bir maldır; bundan ötürü de rekabetin bütün değişikliklerine, pazarın bütün dalgalanmalarına açıktır.

Proleterlerin emeği, makinelerin yayılmasıyla, işbölümüyle birlikte bütün bağımsızlığını, dolayısıyla işçi[26] açısından bütün çekiciliğini yitirmiştir. İşçi kendisinden yalnızca en sıradan, en tekdüze, en kolay edinilebilen el becerisi beklenen salt bir makine parçası durumuna gelmiştir. Bundan ötürü, işçinin doğurduğu maliyet neredeyse yalnızca yaşayıp soyunu sürdürmek için gerek duyduğu geçim araçlarıyla sınırlıdır. Ama bir malın, dolayısıyla emeğin de fiyatı üretim maliyetine eşittir. Dolayısıyla iş bayağılaştığı ölçüde ücret azalır. Dahası, makinelerle işbölümü arttıkça, ister çalışma saatlerinin uzaması yoluyla, ister belirli bir sürede beklenen işin artması, makinelerin çalışmasının hızlandırılması yoluyla, ... olsun, emek toplamı[27] da artar.

Çağcıl sanayi, ustanın atadan kalma işliğini sanayici sermayecinin kocaman fabrikasına çevirdi. Fabrikaya doldurulmuş işçi yığınları asker gibi örgütlendi. Sıradan sanayi erleri olarak tam bir subaylar, assubaylar sıradüzeninin denetimine girdiler. Yalnızca kentsoylu sınıfının, kentsoylu devletinin kölesi olmakla kalmıyorlar, makinelerce, denetçilerce, hepsinden de önce doğrudan doğruya tek tek imalatçı kentsoylularca[28] gün gün, saat saat köleleştiriliyorlar. Bu buyurganlık, en son[29] amacının kazanç olduğunu açıkça duyurduğu ölçüde de bayağı, tiksindirici, çileden çıkarıcı oluyor.

El emeğinde beceriyle güç kullanımı gereksinimi azaldıkça, demek çağcıl sanayi geliştikçe, kadınlarla çocukların[30] emeği erkeklerin emeğinin yerine geçiyor. İşçi sınıfı

gemeine Industriesoldaten unter die Aufsicht einer vollständigen Hierarchie von Unteroffizieren und Offizieren gestellt. Sie sind nicht nur Knechte der Bourgeoisklasse, des Bourgeoisstaates, sie sind täglich und stündlich geknechtet von der Maschine, von dem Aufseher und vor allem von den[28] einzelnen fabrizierenden Bourgeois selbst. Diese Despotie ist um so klein-licher, gehässiger, erbitternder, je offener sie den Erwerb als ihren letzten[29] Zweck proklamiert.

Je weniger die Handarbeit Geschicklichkeit und Kraftäußerung erheischt, d.h. je mehr die moderne Industrie sich entwickelt, desto mehr wird die Arbeit der Männer durch die der Weiber und Kinder[30] verdrängt. Geschlechts- und Altersunterschiede haben keine gesellschaftliche Geltung mehr für die Arbeiterklasse. Es gibt nur noch Arbeitsinstrumente, die je nach Alter und Geschlecht verschiedene Kosten machen.

Ist die Ausbeutung des Arbeiters durch den Fabrikanten soweit beendigt, daß er seinen Arbeitslohn bar ausgezahlt erhält, so fallen die anderen Teile der Bourgeoisie über ihn her, der Hausbesitzer, der Krämer, der Pfandverleiher[31] usw.

Die bisherigen kleinen Mittelstände,[32] die kleinen Industriellen, Kaufleute und Rentiers,[33] die Handwerker und Bauern, alle diese Klassen fallen ins Proletariat hinab, teils dadurch, daß ihr kleines Kapital für den Betrieb der großen Industrie nicht ausreicht und der Konkurrenz mit den größeren Kapitalisten erliegt, teils dadurch, daß ihre Geschicklichkeit von neuen Produktionsweisen entwertet wird. So rekrutiert sich das Proletariat aus allen Klassen der Bevölkerung.

Das Proletariat macht verschiedene Entwicklungsstufen durch. Sein Kampf gegen die Bourgeoisie beginnt mit seiner Existenz.

Im Anfang kämpfen die einzelnen Arbeiter, dann die Arbeiter einer Fabrik, dann die Arbeiter eines Arbeitszweiges an einem Ort gegen den einzelnen Bourgeois, der sie direkt ausbeutet. Sie richten ihre Angriffe nicht nur[34] gegen die bürgerlichen Produktionsverhältnisse, sie richten sie gegen die Produktionsinstrumente selbst; sie vernichten die fremden konkurrierenden Waren, sie zerschlagen die Maschinen, sie stecken die Fab-

için artık cinsiyet ayrımının, yaş ayrımının hiçbir toplumsal geçerliliği kalmamıştır. Artık yalnızca yaşa, cinsiyete göre maliyeti değişen iş araçları var.

İşçi emeğinin karşılığını nakit olarak avucuna alıp da fabrikatörce sömürülmesi biter bitmez kentsoyluluğun öteki kesimleri üzerine çullanıyor: Ev sahibi, bakkal, tefeci,[31] ...

Eskinin küçük orta katmanları,[32] küçük sanayiciler, tecimenler ile hazırdan yiyiciler,[33] zanaatkarlarla çiftçiler, bu sınıfların hepsi, bir ölçüde küçük sermayeleri büyük sanayinin işleyişine elvermediği, büyük sermayeciyle rekabetleri sırasında tükendiği için, bir ölçüde de becerileri yeni üretim biçimleri karşısında değerden düştüğü için proletaryaya karışırlar. Dolayısıyla proletarya nüfusun tüm sınıflarından üye devşirir.

Proletarya değişik gelişim aşamalarından geçer. Kentsoyluluğa karşı savaşımı da varoluşuyla birlikte başlar.

Başlangıçta tek tek işçiler, sonra bir fabrikanın işçileri, ardından da bir bölgedeki bir işkolunun işçileri kendilerini doğrudan doğruya sömüren tek tek kentsoylulara karşı savaşırlar. Saldırılarını yalnızca[34] kenter üretim ilişkilerine değil, doğrudan doğruya üretim araçlarına yöneltirler; yabancı rekabet mallarını yok ederler, makineleri kırarlar, fabrikaları kundaklarlar, ortaçağ işçisinin yok olup gitmiş konumunu yeniden kazanmaya[35] çalışırlar.

Bu aşamada işçiler bütün ülkeye dağılmış, rekabetle paramparça olmuş bir [36]kitle oluştururlar. İşçilerin kitle olarak bir araya gelişleri henüz kendi birleşmelerinin sonucu değil, tersine kendi siyasal amaçlarına ulaşmak için tüm proletaryayı devinime geçirmesi gereken, bunu da bir süre için yapabilecek durumda olan kentsoyluluğun birleşmesinin sonucudur. Dolayısıyla bu aşamada işçiler henüz kendi düşmanlarıyla değil, düşmanlarının düşmanlarıyla, saltık tekerkliğin kalıntılarıyla, toprak sahip-

riken in Brand, sie suchen sich[35] die untergegangene Stellung des mittelalterlichen Arbeiters wiederzuerringen.

Auf dieser Stufe bilden die Arbeiter eine über das ganze Land zerstreute und durch die Konkurrenz zersplitterte [36]Masse. Massenhaftes Zusammenhalten der Arbeiter ist noch nicht die Folge ihrer eigenen Vereinigung, sondern die Folge der Vereinigung der Bourgeoisie, die zur Erreichung ihrer eigenen politischen Zwecke das ganze Proletariat in Bewegung setzen muß und es einstweilen noch kann. Auf dieser Stufe bekämpfen die Proletarier also noch nicht ihre Feinde, sondern die Feinde ihrer Feinde, die Reste der absoluten Monarchie, die Grundeigentümer, die nichtindustriellen Bourgeois, die Kleinbürger. Die ganze geschichtliche Bewegung ist so in den Händen der Bourgeoisie konzentriert; jeder Sieg, der so errungen wird, ist ein Sieg der Bourgeoisie.

Aber mit der Entwicklung der Industrie vermehrt sich nicht nur das Proletariat; es wird in größeren Massen zusammengedrängt, seine Kraft wächst, und es fühlt sie immer mehr. Die Interessen, die Lebenslagen innerhalb des Proletariats gleichen sich immer mehr aus, indem die Maschinerie mehr und mehr die Unterschiede der Arbeit verwischt und den Lohn fast überall auf ein gleich niedriges Niveau herabdrückt. Die wachsende Konkurrenz der Bourgeois unter sich und die daraus hervorgehenden Handelskrisen machen den Lohn der Arbeiter immer schwankender; die immer rascher sich entwickelnde, unaufhörliche Verbesserung der Maschinerie macht ihre ganze Lebensstellung immer unsicherer; immer mehr nehmen die Kollisionen zwischen dem einzelnen Arbeiter und dem einzelnen Bourgeois den Charakter von Kollisionen zweier Klassen an. Die Arbeiter beginnen damit, Koalitionen[37] gegen die Bourgeois zu bilden; sie treten zusammen zur Behauptung ihres Arbeitslohns. Sie stiften selbst dauernde Assoziationen, um sich für die gelegentlichen Empörungen zu verproviantieren. Stellenweise bricht der Kampf in Emeuten aus.

Von Zeit zu Zeit siegen die Arbeiter, aber nur vorübergehend. Das eigentliche Resultat ihrer Kämpfe ist nicht der unmittelbare Erfolg, sondern die immer weiter um sich greifende

leriyle, sanayici olmayan kentsoylularla, küçük kenterlerle savaşırlar. Dolayısıyla bütün tarihsel devinim kentsoyluluğun elinde yoğunlaşmıştır; böylece elde edilen her utku kentsoyluluğun utkusudur.

Ama sanayinin gelişmesiyle birlikte proletarya çoğalmakla kalmaz; daha büyük kitleler biçiminde toplanır, gücü artar, bu gücü daha çok duymaya başlar. Makineler emek ayrımlarını gitgide silerek ücretleri hemen her yerde aynı düşük düzeye indirdikçe proletaryanın içindeki çıkarlar, yaşama koşulları gitgide daha çok eşitlenir. Kentsoylular arasında durmadan artan rekabetle buradan doğan tecim bunalımları işçi ücretlerini sürekli dalgalandırır; hep daha hızlı gelişen, dur durak bilmeyen makinelerdeki iyileşme işçilerin bütün toplumsal konumlarını sürekli güvensizleştirir; bir tek işçi ile bir tek kentsoylu arasındaki çatışmalar gitgide daha çok iki sınıf arasındaki çatışma niteliğine bürünür. İşçiler kentsoylulara karşı birlikler[37] kurmaya başlar; iş ücretlerini korumak üzere bir araya gelir. Çıkabilecek kargaşalıklara hazırlıklı olmak için kalıcı örgütler kurarlar. Savaşım yer yer ayaklanmaya dönüşebilir.

Ara sıra işçiler kazanır, ama geçici olarak. Savaşımlarının asıl sonucu dolaysız başarı değil, işçilerin durmadan genişleyen birliğidir. Bu birleşme büyük sanayinin yarattığı ulaşım araçlarının gelişmesiyle ilerler, başka başka bölgelerin işçileri birbiriyle ilişkiye geçer. Her yerde aynı niteliği taşıyan pek çok yerel savaşımı ulusal bir savaşıma, bir sınıf savaşımına çevirmek için gereken de işte bu ilişkidir. Ama[38] her sınıf savaşımı siyasal bir savaşımdır. Ortaçağ kentlilerinin, derme çatma karayollarıyla ancak yüzyıllar sonra ulaşabildikleri bu birliği, çağcıl proleterler, demiryolları sayesinde, birkaç yılda gerçekleştirir.

Proleterlerin sınıf olarak, dolayısıyla siyasal parti olarak bu örgütlenişi işçilerin kendi aralarındaki rekabet yü-

Vereinigung der Arbeiter. Sie wird befördert durch die wachsenden Kommunikationsmittel, die von der großen Industrie erzeugt werden und die Arbeiter der verschiedenen Lokalitäten miteinander in Verbindung setzen. Es bedarf aber bloß der Verbindung, um die vielen Lokalkämpfe von überall gleichem Charakter zu einem nationalen, zu einem Klassenkampf zu zentralisieren. Jeder Klassenkampf aber ist[38] ein politischer Kampf. Und die Vereinigung, zu der die Bürger des Mittelalters mit ihren Vizinalwegen Jahrhunderte bedurften, bringen die modernen Proletarier mit den Eisenbahnen in wenigen Jahren zustande.

Diese Organisation der Proletarier zur Klasse, und damit zur politischen Partei, wird jeden Augenblick wieder gesprengt durch die Konkurrenz unter den Arbeitern selbst. Aber sie ersteht immer wieder, stärker, fester, mächtiger. Sie erzwingt die Anerkennung einzelner Interesse der Arbeiter in Gesetzesform, indem sie die Spaltungen der Bourgeoisie unter sich benutzt. So die Zehnstundenbill in England.

Die Kollisionen der alten Gesellschaft überhaupt fördern mannigfach den Entwicklungsgang des Proletariats. Die Bourgeoisie befindet sich in fortwährendem Kampfe: anfangs gegen die Aristokratie; später gegen die Teile der Bourgeoisie selbst, deren Interessen mit dem Fortschritt der Industrie in Widerspruch geraten; stets gegen die Bourgeoisie aller auswärtigen Länder. In allen diesen Kämpfen sieht sie sich genötigt, an das Proletariat zu appellieren, seine Hülfe in Anspruch zu nehmen und es so in die politische Bewegung hineinzureißen. Sie selbst führt also dem Proletariat ihre eigenen[39] Bildungselemente, d.h. Waffen gegen sich selbst zu.

Es werden ferner, wie wir sahen, durch den Fortschritt der Indu-strie ganze Bestandteile der herrschenden Klasse ins Proletariat hinabgeworfen oder wenigstens in ihren Lebensbedingungen bedroht. Auch sie führen dem Proletariat eine Masse Bildungselemente[40] zu.

In Zeiten endlich, wo der Klassenkampf sich der Entscheidung nähert, nimmt der Auflösungsprozeß innerhalb der herrschenden Klasse, innerhalb der ganzen alten Gesellschaft,

zünden her an yeniden parçalanabilir. Ama hep daha sıkı, daha sağlam, daha güçlü biçimde yeniden doğar. Kentsoyluluğun kendi içindeki ayrılıklardan yararlanarak işçilerin tek tek çıkarlarının yasa biçiminde tanınmasını zorlar. İngiltere'de On Saat Yasası böyle çıkmıştır.

Bütün olarak eski toplumun çatışmaları proletaryanın gelişim çizgisini pek çok biçimde ilerletir. Kentsoyluluk kendini sürüp giden bir savaşımın içinde bulur: Başlangıçta soyluluğa karşı, sonra çıkarları sanayinin ilerlemesiyle çelişmeye başlayan kentsoyluluğun kimi kesimlerine karşı, sonra da bütün yabancı ülkelerin kentsoylularına karşı. Bu savaşımların hepsinde proletaryaya başvurmak, onun yardımını sağlamak, böylece onu siyasal devinimin içine çekmek zorunluluğunu duyar. Demek kendi [39]eğitim öğelerini, kendisine yönelecek topları proletaryaya elleriyle verir.

Ayrıca, daha önce gördüğümüz gibi, sanayinin ilerlemesiyle birlikte egemen sınıflar bölük bölük proletaryanın içine düşerler ya da en azından yaşama koşulları tehlikeye girer. Bunlar da proletaryaya bir yığın eğitici öğe[40] kazandırır.

Ensonu, sınıf savaşımı karara yaklaştıkça, egemen sınıflar içindeki, tüm eski toplumun içindeki çözülme süreci öylesine zorlu, öylesine keskin bir nitelik alır ki egemen sınıfların küçük bir bölümü buradan koparak devrimci sınıfa, geleceği ellerinde taşıyan sınıfa katılır. Dolayısıyla tıpkı daha önce soyluların bir bölümünün kentsoyluluğa geçmesi gibi, şimdi de kentsoyluluğun bir bölümü, özellikle de kendilerini tarihsel devinimin bütününü kuramsal olarak kavramak üzere yetiştirmiş kentsoylu ülküdaşlarının bir bölümü proletaryaya geçer.

Bugün kentsoyluluğun karşısında duran bütün sınıflar içinde yalnızca proletarya gerçekten devrimci bir sınıftır. Geri kalan sınıflar büyük sanayiyle birlikte çözülüp yok

einen so heftigen, so grellen Charakter an, daß ein kleiner Teil der herrschenden Klasse sich von ihr lossagt und sich der revolutionären Klasse anschließt, der Klasse, welche die Zukunft in ihren Händen trägt. Wie daher früher ein Teil des Adels zur Bourgeoisie überging, so geht jetzt ein Teil der Bourgeoisie zum Proletariat über, und namentlich ein Teil der Bourgeoisideologen, welche zum theoretischen Verständnis der ganzen geschichtlichen Bewegung sich hinaufgearbeitet haben.

Von allen Klassen, welche heutzutage der Bourgeoisie gegenüberstehen, ist nur das Proletariat eine wirklich revolutionäre Klasse. Die übrigen Klassen verkommen und gehen unter mit der großen Industrie, das Proletariat ist ihr eigenstes Produkt.

Die Mittelstände,[41] der kleine Industrielle, der kleine Kaufmann, der Handwerker, der Bauer, sie alle bekämpfen die Bourgeoisie, um ihre Existenz als Mittelstände vor dem Untergang zu sichern. Sie sind also nicht revolutionär, sondern konservativ. Noch mehr, sie sind reaktionär,[42] sie suchen das Rad der Geschichte zurückzudrehen. Sind sie revolutionär, so sind sie es im Hinblick auf den ihnen bevorstehenden Übergang ins Proletariat, so verteidigen sie nicht ihre gegenwärtigen, sondern ihre zukünftigen Interessen, so verlassen sie ihren eigenen Standpunkt, um sich auf den des Proletariats zu stellen. —

Das Lumpenproletariat,[43] diese passive Verfaulung der untersten Schichten der alten Gesellschaft, wird durch eine proletarische Revolution stellenweise in die Bewegung hineingeschleudert, seiner ganzen Lebenslage nach wird es bereitwilliger sein, sich zu reaktionären Umtrieben erkaufen zu lassen.

Die Lebensbedingungen der alten Gesellschaft sind schon vernichtet in den Lebensbedingungen des Proletariats. Der Proletarier ist eigentumslos; sein Verhältnis zu Weib und Kindern hat nichts mehr gemein mit dem bürgerlichen Familienverhältnis; die moderne industrielle Arbeit, die moderne Unterjochung unter das Kapital, dieselbe in England wie in Frankreich, in Amerika wie in Deutschland, hat ihm allen nationalen Charakter abgestreift. Die Gesetze, die Moral, die Religion sind

olur; proletaryaysa onun öz ürünüdür.

Orta katmanlar,[41] küçük sanayici, küçük tüccar, zanaatkar, çiftçi, bunların hepsi, orta katmanlar olarak varoluşlarını yok olup gitmekten korumak için kentsoylulukla savaşır. Dolayısıyla devrimci değil, tutucudurlar. Dahası gericidirler; [42]tarihin tekerleğini tersine çevirmeye çalışırlar. Devrimci olsalar bile proletaryaya katılmaları yaklaştığından devrimci olurlar; dolayısıyla şimdiki çıkarlarını değil gelecekteki çıkarlarını savunurlar, dolayısıyla proletaryanın konumuna yerleşmek üzere kendi konumlarını terk ederler.

Lumpenproletarya,[43] eski toplumun en aşağı tabakalarının bu kıpırtısız tortusu, bir proleter devrimiyle yer yer devinimin içine sürüklenecek, yaşayış koşulları bakımındansa gerici dalaverelere satılmaya daha yatkın olacaktır.

Eski toplumun yaşama koşulları proletaryanın yaşama koşulları içinde çoktan yok olmuştur. Proleter mülksüzdür; karısıyla, çocuklarıyla ilişkisinin artık kenter aile ilişkisiyle bir ilgisi kalmamıştır; İngiltere'de de, Fransa'da da, Amerika'da da, Almanya'da da aynı olan çağcıl sanayi işçiliği, çağcıl sermaye boyunduruğu proleterin üzerinden bütün ulusal ırasını kazıyıp atmıştır. Yasalar, aktöre, din onun için arkasında yine bir yığın kenter çıkarı yatan bir yığın kenter önyargısından başka bir şey değildir.

Daha önce egemenliği ele geçirmiş sınıfların hepsi kazanılmış toplumsal konumlarını, toplumun bütününü kendi geçim koşullarına bağlayarak sağlamlaştırmaya çalışmıştır. Proleterler ancak kendilerinin bugüne dek süregelen mülk edinme biçimlerini, dolayısıyla da bundan önceki bütün mülk edinme biçimlerini ortadan kaldırarak toplumsal üretici güçleri ele geçirebilirler. Proleterlerin sağlama alınacak bir şeyleri yoktur; yapmaları gereken, bugüne dek süregelen bütün özel güvenlikleri,[44] özel güvenceleri yıkmaktır.

für ihn ebenso viele bürgerliche Vorurteile, hinter denen sich ebenso viele bürgerliche Interessen verstecken.

Alle früheren Klassen, die sich die Herrschaft eroberten, suchten ihre schon erworbene Lebensstellung zu sichern, indem sie die ganze Gesellschaft den Bedingungen ihres Erwerbs unterwarfen. Die Proletarier können sich die gesellschaftlichen Produktivkräfte nur erobern, indem sie ihre eigene bisherige Aneignungsweise und damit die ganze bisherige Aneignungsweise abschaffen. Die Proletarier haben nichts von dem ihrigen zu sichern, sie haben alle bisherigen Privatsicherheiten[44] und Privatversicherungen zu zerstören.

Alle bisherigen [45]Bewegungen waren Bewegungen von Minoritäten oder im Interesse von Minoritäten. Die proletarische Bewegung ist die [46]selbständige Bewegung der ungeheuren Mehrzahl im Interesse der ungeheuren Mehrzahl. Das Proletariat, die unterste Schicht der jetzigen Gesellschaft, kann sich nicht erheben, nicht aufrichten, ohne daß der ganze Überbau der Schichten, die die offizielle Gesellschaft bilden, in die Luft gesprengt wird.

Obgleich nicht dem Inhalt, ist der Form nach der Kampf des Proletariats gegen die Bourgeoisie zunächst ein nationaler. Das Proletariat eines jeden Landes muß natürlich zuerst mit seiner eigenen Bourgeoisie fertig werden.

Indem wir die allgemeinsten Phasen der Entwicklung des Proletariats zeichneten, verfolgten wir den mehr oder minder versteckten Bürgerkrieg innerhalb der bestehenden Gesellschaft bis zu dem Punkt, wo er in eine offene Revolution ausbricht und durch den gewaltsamen Sturz der Bourgeoisie das Proletariat seine Herrschaft begründet.

Alle bisherige Gesellschaft beruhte, wie wir gesehen haben, auf dem Gegensatz unterdrückender und unterdrückter Klassen. Um aber eine Klasse unterdrücken zu können, müssen ihr Bedingungen gesichert sein, innerhalb derer sie wenigstens ihre knechtische Existenz fristen kann. Der Leibeigene hat sich zum Mitglied der Kommune in der Leibeigenschaft herangearbeitet wie der Kleinbürger zum Bourgeois unter dem Joch des feudalistischen Absolutismus. Der moderne Arbeiter dagegen,

Bugüne dek bütün [45]devinimler azınlıkların devinimleriydi ya da azınlıkların çıkarınaydı. Proleter devinim büyük çoğunluğun, büyük çoğunluğun çıkarına [16]kendi başına buyruk devinimidir. Bugünkü toplumun en alt tabakası olan proletarya, resmi toplumu kuran tabakaların oluşturduğu üstyapının bütününü havaya uçurmadan ayağa kalkamaz, doğrulamaz.

Proletaryanın kentsoyluluğa karşı savaşımı, özce değilse de biçimce, öncelikle ulusaldır. Tek tek ülkelerin hepsinin proletaryası doğal olarak önce kendi kentsoyluluğuyla başa çıkmak zorundadır.

Proletaryanın gelişiminin en genel aşamalarını betimlerken, varolan toplum içindeki az çok gizli iç savaşı, açık bir devrime dönüverdiği, proletaryanın kentsoyluluğu zorla devirerek kendi egemenliğini kurduğu yere dek izledik.

Gelmiş geçmiş bütün toplum, gördüğümüz gibi, ezen ezilen sınıfların karşıtlığına dayanıyordu. Ama bir sınıfı ezebilmek için en azından kölece varoluşunu sürdürebileceği koşulları sağlamak gerekir. Kulluk düzeninde kul komün üyeliğine doğru çabaladığı gibi derebeyliğin saltıkçılığı altında da küçük kenter kentsoyluluğa doğru çabalamıştır. Buna karşılık çağcıl işçi, sanayinin ilerlemesiyle birlikte yükseleceği yerde, kendi sınıfının koşullarının aşağısına doğru gömüldükçe gömülmektedir. İşçi yoksullaşmakta, yoksulluksa nüfustan da varlıktan da daha hızlı[47] gelişmektedir. Böylece kentsoyluluğun artık toplumun egemen sınıfı olmayı sürdürecek, sınıfının yaşama koşullarını topluma yönetici yasa diye dayatacak güçte olmadığı açıkça ortaya çıkıyor. Egemenlik gücünden yoksun, çünkü kölesinin köleliği içinde varolmasını bile sağlayacak güçte değil; çünkü kölesinin, kentsoyluyu besleyecek yerde, kentsoylunun kendisini beslemesini umar duruma düşmesini engelleyemiyor. Toplum artık

statt sich mit dem Fortschritt der Industrie zu heben, sinkt immer tiefer unter die Bedingungen seiner eigenen Klasse herab. Der Arbeiter wird zum Pauper, und der Pauperismus entwickelt sich noch schneller[47] als Bevölkerung und Reichtum. Es tritt hiermit offen hervor, daß die Bourgeoisie unfähig ist, noch länger die herrschende Klasse der Gesellschaft zu bleiben und die Lebensbedingungen ihrer Klasse der Gesellschaft als regelndes Gesetz aufzuzwingen. Sie ist unfähig zu herrschen, weil sie unfähig ist, ihrem Sklaven die Existenz selbst innerhalb seiner Sklaverei zu sichern, weil sie gezwungen ist, ihn in eine Lage herabsinken zu lassen, wo sie ihn ernähren muß, statt von ihm ernährt zu werden. Die Gesellschaft kann nicht mehr unter ihr leben, d.h., ihr Leben ist nicht mehr verträglich mit der Gesellschaft.

Die wesentliche[48] Bedingung für die Existenz und für die Herrschaft der Bourgeoisklasse ist die Anhäufung des Reichtums in den Händen von Privaten,[49] die Bildung und Vermehrung des Kapitals; die Bedingung des Kapitals ist die Lohnarbeit. Die Lohnarbeit beruht ausschließlich auf der Konkurrenz der Arbeiter unter sich. Der Fortschritt der Industrie, dessen willenloser und widerstandsloser Träger die Bourgeoisie ist, setzt an die Stelle der Isolierung der Arbeiter durch die Konkurrenz ihre revolutionäre Vereinigung durch die Assoziation. Mit der Entwicklung der großen Industrie wird also unter den Füßen der Bourgeoisie die Grundlage selbst hinweggezogen,[50] worauf sie produziert und die Produkte sich aneignet. Sie produziert vor allem ihren[51] eigenen Totengräber. Ihr Untergang und der Sieg des Proletariats sind gleich unvermeidlich.

kentsoylunun altında yaşayamaz, demek onun yaşamı artık toplumla bağdaşmıyor.

Kentsoylu sınıfının varoluşu için, egemenliği için asal[48] koşul varlığın özel kişiler elinde toplanması,[49] sermayenin oluşup çoğalmasıdır; sermayenin koşuluysa ücretli emektir. Ücretli emek bütünüyle işçilerin birbirleriyle rekabetine dayanır. Kentsoyluluğun istemeden, direnmeden taşıyıcılığını üstlendiği sanayinin ilerleyişi, işçilerin rekabet aracılığıyla yalıtılmalarının yerine birlikler aracılığıyla devrimci toparlanışlarını geçirmiştir. Dolayısıyla büyük sanayinin gelişmesiyle birlikte, kentsoyluluğun üretmesini, ürünleri kendine mal etmesini sağlayan temel ayaklarının altından kayıp gitmiştir.[50] Kentsoyluluk her şeyden önce kendi[51] mezarcılarını üretmektedir. Kentsoyluluğun çöküşü ile proletaryanın utkusu aynı ölçüde kaçınılmazdır.

II
Proletarier und Kommunisten

In welchem Verhältnis stehen die Kommunisten zu den Proletariern überhaupt?

Die Kommunisten sind keine besondere Partei gegenüber den anderen Arbeiterparteien.

Sie haben keine von den Interessen des ganzen Proletariats getrennten Interessen.

Sie stellen keine besonderen[52] Prinzipien auf, wonach sie die proletarische Bewegung modeln wollen.

Die Kommunisten unterscheiden sich von den übrigen proletarischen Parteien nur dadurch, daß einerseits sie[53] in den verschiedenen nationalen Kämpfen der Proletarier die gemeinsamen, von der Nationalität unabhängigen Interessen des gesamten Proletariats hervorheben und zur Geltung bringen, andererseits dadurch, daß sie in den verschiedenen Entwicklungsstufen, welche der Kampf zwischen Proletariat und Bourgeoisie durchläuft, stets das Interesse der Gesamtbewegung vertreten.

Die Kommunisten sind also praktisch der [54]entschiedenste, immer weitertreibende Teil der Arbeiterparteien aller Länder; sie haben theoretisch vor der übrigen Masse des Proletariats die Einsicht in die Bedingungen, den Gang und die allgemeinen Resultate der proletarischen Bewegung voraus.

Der nächste Zweck der Kommunisten ist derselbe wie der

II
Proleterler ile Komünistler

Komünistlerin genel olarak proleterlerle nasıl bir ilişkisi vardır?

Komünistler öteki işçi partileri karşısında ayrı bir parti değildir.

Proletaryanın bütününün çıkarlarından ayrı çıkarları yoktur.

Proletarya devinimini kalıba sokmak üzere apayrı[52] ilkeler ortaya atmazlar.

Komünistler geri kalan proletarya partilerinden yalnızca bir yandan[53] proleterlerin ayrı ayrı ulusal savaşımlarında tüm proletaryanın ulusallıktan bağımsız ortak çıkarlarını vurgulayıp öne sürmeleriyle, bir yandan da proletarya ile kentsoyluluk arasındaki savaşımın geçtiği başka başka gelişim aşamalarında hep tüm devinimin çıkarını savunmalarıyla ayrılırlar.

Dolayısıyla komünistler, eylem bakımından, bütün ülkelerin işçi partileri içinde [54]en kararlı, hep başı çeken kesimdir; kuramsal bakımdansa proletarya deviniminin koşullarını, gidişini, genel sonuçlarını kavrama konusunda proletaryanın geri kalanının tümünden daha üstündürler.

Komünistlerin yakın hedefi geri kalan bütün proleter partilerininkiyle aynıdır: Proletaryanın sınıf biçiminde ku-

aller übrigen proletarischen Parteien: Bildung des Proletariats zur Klasse, Sturz der Bourgeoisherrschaft, Eroberung der politischen Macht durch das Proletariat.

Die theoretischen Sätze der Kommunisten beruhen keineswegs auf Ideen, auf Prinzipien, die von diesem oder jenem Weltverbesserer erfunden oder entdeckt sind.

Sie sind nur allgemeine Ausdrücke tatsächlicher Verhältnisse eines existierenden Klassenkampfes, einer unter unseren Augen vor sich gehenden geschichtlichen Bewegung. Die Abschaffung bisheriger Eigentumsverhältnisse ist nichts den[55] Kommunismus eigentümlich Bezeichnendes.

Alle Eigentumsverhältnisse waren einem beständigen geschichtlichen Wechsel, einer beständigen geschichtlichen Veränderung unterworfen.[56]

Die Französische Revolution z.B. schaffte das Feudaleigentum zugunsten des bürgerlichen ab.

Was den Kommunismus auszeichnet, ist nicht die Abschaffung des Eigentums überhaupt, sondern die Abschaffung des bürgerlichen Eigentums.

Aber das moderne bürgerliche Privateigentum ist der letzte und vollendetste Ausdruck der Erzeugung und Aneignung der Produkte, die auf Klassengegensätzen, [57]auf der Ausbeutung der einen durch die andern[58] beruht.

In diesem Sinn können die Kommunisten ihre Theorie in dem einen Ausdruck: Aufhebung des Privateigentums, zusammenfassen.

Man hat uns Kommunisten vorgeworfen, wir wollten das persönlich erworbene, selbsterarbeitete Eigentum abschaffen; das Eigentum, welches die Grundlage aller persönlichen Freiheit, Tätigkeit und Selbständigkeit bilde.

Erarbeitetes, erworbenes, selbstverdientes Eigentum! Sprecht Ihr von dem kleinbürgerlichen,[59] kleinbäuerlichen Eigentum, welches dem bürgerlichen Eigentum vorherging? Wir brauchen es nicht abzuschaffen, die Entwicklung der Industrie hat es abgeschafft und schafft es täglich ab.

Oder sprecht Ihr vom modernen bürgerlichen Privateigentum?

ruluşu, kentsoylu egemenliğinin devrilmesi, siyasal erkin proletarya eliyle ele geçirilmesi.

Komünistlerin kuramsal önermeleri hiçbir biçimde şu ya da bu dünya kurtarıcısının uydurduğu ya da bulduğu düşüncelere, ilkelere dayanmaz.

Bunlar yalnızca varolan bir sınıf savaşımının, gözlerimizin önünde kendiliğinden olup biten bir tarihsel devinimin içindeki olgusal ilişkilerin genel anlatımlarıdır. Bugüne dek süregelen mülkiyet ilişkilerinin ortadan kaldırılması komünizmin ayırt edici özelliği[55] değildir.

Bütün mülkiyet ilişkileri sürekli bir tarihsel değişime, sürekli bir tarihsel dönüşüme uğramıştır.[56]

Örneğin Fransız Devrimi kenter mülkiyeti adına derebeylik mülkiyetini ortadan kaldırmıştır.

Komünizmi ayırt eden, genelleyin mülkiyetin ortadan kaldırılması değil, kenter mülkiyetinin ortadan kaldırılmasıdır.

Ama çağcıl kenter özel mülkiyeti, sınıf karşıtlıklarına, [57]birilerinin başkalarınca[58] sömürülmesine dayanan ürün üretimiyle ediniminin en son, en eksiksiz anlatımıdır.

Bu anlamda komünistler kuramlarını tek bir anlatımda, özel mülkiyetin kaldırılmasında özetleyebilirler.

Biz komünistler kişisel olarak kazanılmış, kendi kendine, çalışılıp didinilerek elde edilmiş mülkiyeti, tüm kişisel özgürlüğün, etkinliğin, bağımsızlığın temelini oluşturan mülkiyeti ortadan kaldırmayı istemekle suçlandık.

Çalışılıp didinilerek elde edilmiş, kazanılmış, kendi kendine edinilmiş mülkiyetmiş! Kenter mülkiyetinden önce gelen küçük kenter,[59] küçük çiftçi mülkiyetinden mi söz ediyorsunuz? Bizim onu ortadan kaldırmamıza gerek yok, sanayinin gelişimi onu ortadan kaldırdı, günden güne de kaldırıyor.

Yoksa çağcıl kenter özel mülkiyetinden mi söz ediyorsunuz?

Schafft aber die Lohnarbeit, die Arbeit des Proletariers ihm Eigentum? Keineswegs. Sie schafft das Kapital, d.h. das Eigentum, welches die Lohnarbeit ausbeutet, welches sich nur unter der Bedingung vermehren kann, daß es neue Lohnarbeit erzeugt, um sie von neuem auszubeuten. Das Eigentum in seiner heutigen Gestalt bewegt sich in dem Gegensatz von Kapital und Lohnarbeit. Betrachten wir die beiden Seiten dieses Gegensatzes. Kapitalist sein, heißt nicht nur eine rein persönliche, sondern eine gesellschaftliche Stellung in der Produktion einnehmen.

Das Kapital ist ein gemeinschaftliches Produkt und kann nur durch eine gemeinsame Tätigkeit vieler Mitglieder, ja in letzter Instanz nur durch die gemeinsame Tätigkeit aller Mitglieder der Gesellschaft in Bewegung gesetzt werden.

Das Kapital ist also keine persönliche, es ist eine gesellschaftliche Macht.

Wenn also das Kapital in gemeinschaftliches, allen Mitgliedern der Gesellschaft angehöriges Eigentum verwandelt wird, so verwandelt sich nicht persönliches Eigentum in gesellschaftliches. Nur der gesellschaftliche Charakter des Eigentums verwandelt sich. Er verliert seinen Klassencharakter.

Kommen wir zur Lohnarbeit:

Der Durchschnittspreis der Lohnarbeit ist das Minimum des Arbeitslohnes, d.h. die Summe der Lebensmittel, die notwendig sind, um den Arbeiter als Arbeiter am Leben zu erhalten. Was also der Lohnarbeiter durch seine Tätigkeit sich aneignet, reicht bloß dazu hin, um sein nacktes Leben wieder zu erzeugen. Wir wollen diese persönliche Aneignung der Arbeitsprodukte zur Wiedererzeugung des unmittelbaren Lebens keineswegs abschaffen, eine Aneignung, die keinen Reinertrag übrig läßt, der Macht über fremde Arbeit geben könnte. Wir wollen nur den elenden Charakter dieser Aneignung aufheben, worin der Arbeiter nur lebt, um das Kapital zu vermehren, nur so weit lebt, wie es das Interesse der herrschenden Klasse erheischt.

In der bürgerlichen Gesellschaft ist die lebendige Arbeit nur ein Mittel, die aufgehäufte Arbeit zu vermehren. In der

Peki ücretli emek, proleterin emeği onun için mülkiyet ortaya çıkarıyor mu ki? Nerde!... Sermayeyi, demek ücretli emeği sömüren, ancak yeniden sömürmek için yeni ücretli emek yaratmak koşuluyla çoğalabilen mülkiyeti ortaya çıkarıyor. Bugünkü biçimiyle mülkiyet sermaye ile ücretli emek karşıtlığı içinde işliyor. Bu karşıtlığın iki yanını inceleyelim. Sermayeci olmak, üretimde salt kişisel değil, toplumsal bir konum almak demektir.

Sermaye ortaklaşa bir üründür; ancak pek çok üyenin ortak etkinliğiyle, eninde sonunda da ancak toplumun bütün üyelerinin ortak etkinliğiyle devinime geçebilir.

Öyleyse sermaye kişisel değil, toplumsal bir güçtür.

Öyleyse sermaye ortak mülkiyete, toplumun bütün üyelerinin mülkiyetine çevrildiğinde kişisel mülkiyet toplumsal mülkiyete çevrilmiş olmaz. Yalnızca mülkiyetin toplumsal niteliği değişmiş olur. Sınıf niteliğini yitirmiş olur.

Gelelim ücretli emeğe.

Ücretli emeğin ortalama fiyatı en az ücrettir, demek işçinin işçi olarak yaşamasını sağlamak için zorunlu geçim kaynaklarının toplamıdır. Öyleyse ücretli işçinin etkinliğiyle elde ettiği, kendi kuru canını yeniden diriltebilmesine yeter yalnızca. Biz hiç de doğrudan doğruya yaşamın yeniden kazanılmasına yönelik olarak emek ürünlerinin kişisel edinimini, başkasının emeği üzerinde bir güç sağlayabilecek hiçbir salt kazanç artığına elvermeyen edinimi ortadan kaldırmayı istemiyoruz. Yalnızca, bu edinimin işçinin ancak sermayeyi artırmak için yaşamasına, ancak egemen sınıfın çıkarına geldiği sürece yaşamasına elveren acınası niteliğini kaldırmak istiyoruz.

Kenter toplumunda canlı emek yalnızca birikmiş emeği artırmanın bir aracıdır. Komünist toplumdaysa birikmiş emek yalnızca işçinin yaşama sürecini genişletmenin, varsıllaştırmanın, ilerletmenin bir aracıdır.

kommunistischen Gesellschaft ist die aufgehäufte Arbeit nur ein Mittel, um den Lebensprozeß der Arbeiter zu erweitern, zu bereichern, zu befördern.

In der bürgerlichen Gesellschaft herrscht also die Vergangenheit über die Gegenwart, in der kommunistischen die Gegenwart über die Vergangenheit. In der bürgerlichen Gesellschaft ist das Kapital selbständig und persönlich, während das tätige Individuum unselbständig und unpersönlich ist.

Und die Aufhebung dieses Verhältnisses nennt die Bourgeoisie Aufhebung der Persönlichkeit und Freiheit! Und mit Recht. Es handelt sich allerdings um die Aufhebung der Bourgeoispersönlichkeit, -selbständigkeit und -freiheit.

Unter Freiheit versteht man innerhalb der jetzigen bürgerlichen Produktionsverhältnisse den freien Handel, den freien Kauf und Verkauf.

Fällt aber der Schacher, so fällt auch der freie Schacher. Die Redensarten vom freien Schacher, wie alle übrigen Freiheitsbravaden unserer Bourgeois,[60] haben überhaupt nur einen Sinn gegenüber dem gebundenen Schacher, gegenüber dem geknechteten Bürger des Mittelalters, nicht aber gegenüber der kommunistischen Aufhebung des Schachers, der bürgerlichen Produktionsverhältnisse und der Bourgeoisie selbst.

Ihr entsetzt euch darüber, daß wir das Privateigentum aufheben wollen. Aber in eurer bestehenden Gesellschaft ist das Privateigentum für neun Zehntel ihrer Mitglieder aufgehoben; es existiert [61]gerade dadurch, daß es für neun Zehntel nicht existiert. Ihr werft uns also vor, daß wir ein Eigentum aufheben wollen, welches die Eigentumslosigkeit der ungeheuren Mehrzahl der Gesellschaft als notwendige Bedingung voraussetzt.

Ihr werft uns mit einem Worte vor, daß wir euer Eigentum aufheben wollen. Allerdings, das wollen wir.

Von dem Augenblick an, wo die Arbeit nicht mehr in Kapital, Geld, Grundrente, kurz, in eine monopolisierbare gesellschaftliche Macht verwandelt werden kann, d.h. von dem Augenblick, wo das persönliche Eigentum nicht mehr in bürgerliches[62] umschlagen kann, von dem Augenblick an erklärt

Dolayısıyla kenter toplumunda geçmiş şimdiye egemendir, komünist toplumdaysa şimdi geçmişe. Kenter toplumunda sermaye bağımsızdır, kişiseldir; etkin bireyse bağımlıdır, kişisizdir.

Bir de kentsoyluluk bu ilişkilerin kaldırılmasına kişilikle özgürlüğün kaldırılması diyor! Hakkı da var. Gerçekten kentsoylu kişiliğinin, kentsoylu bağımsızlığının, kentsoylu özgürlüğünün kaldırılması sözkonusu.

Bugünkü kenter üretim ilişkileri içinde özgürlükten özgür tecim, özgür alım satım anlaşılıyor.

Gelgelelim, bezirganlık kalkarsa özgür bezirganlık da kalkar. Özgür bezirganlık lafü güzafı, kentsoylularımızın[60] bütün öteki özgürlük çığırtkanlıkları gibi, olsa olsa kısıtlı bezirganlık karşısında, ortaçağın köleleştirilmiş kenterleri karşısında bir anlam taşır, yoksa doğrudan doğruya bezirganlığın, kenter üretim ilişkilerinin, kentsoyluluğun kendisinin komünistçe kaldırılması karşısında değil.

Özel mülkiyeti kaldırmak istiyoruz diye ödünüz kopuyor. Oysa sizin varolan toplumunuzun üyelerinin onda dokuzu için özel mülkiyet zaten kalkmış; [61]varolması düpedüz o onda dokuz için varolmamasından ötürü. Öyleyse siz bizi zorunlu koşulu toplumun büyük çoğunluğunun mülksüzlüğü olan bir mülkiyeti kaldırmak istemekle suçluyorsunuz.

Kısacası bizi kendi mülkiyetinizi kaldırmak istemekle suçluyorsunuz. Tastamam öyle, işte biz bunu istiyoruz.

Artık emek sermayeye, paraya, toprak gelirine, kısacası tekelleştirilebilir bir toplumsal güce çevrilemez oldu muydu, demek kişisel mülkiyet artık kenter mülkiyetine[62] dönüştürülemedi miydi, işte o vakit, buyuruyorsunuz, kişi ortadan kalkar.

Öyleyse açıkça söyleyin, siz kişi deyince kentsoyludan, kenter[63] mülk sahibinden başkasını anlamıyorsunuz. Doğrusu ya, işte bu kişinin ortadan kaldırılması[64] gerekiyor.

ihr, die Person sei aufgehoben.

Ihr gesteht also, daß ihr unter der Person niemanden anders versteht als den Bourgeois, den bürgerlichen[63] Eigentümer. Und diese Person soll allerdings aufgehoben werden.[64]

Der Kommunismus nimmt keinem die Macht, sich gesellschaftliche Produkte anzueignen, er nimmt nur die Macht, sich durch diese Aneignung fremde Arbeit zu unterjochen.

Man hat eingewendet, mit der Aufhebung des Privateigentums werde alle Tätigkeit aufhören, und eine allgemeine Faulheit einreißen.

Hiernach müßte die bürgerliche Gesellschaft längst an der Trägheit zugrunde gegangen sein; denn die in ihr arbeiten, erwerben nicht, und die in ihr erwerben, arbeiten nicht. Das ganze Bedenken läuft auf die Tautologie hinaus, daß es keine Lohnarbeit mehr gibt, sobald es kein Kapital mehr gibt.

Alle Einwürfe, die gegen die kommunistische Aneignungs- und Produktionsweise der materiellen Produkte gerichtet werden, sind ebenso auf die Aneignung und Produktion der geistigen Produkte ausgedehnt worden. Wie für den Bourgeois das Aufhören des Klasseneigentums das Aufhören der Produktion selbst ist, so ist für ihn das Aufhören der Klassenbildung[65] identisch mit dem Aufhören der Bildung überhaupt.

Die Bildung, deren Verlust er bedauert, ist für die enorme Mehrzahl der Heranbildung zur Maschine.

Aber streitet nicht mit uns, indem ihr an euren bürgerlichen Vorstellungen von Freiheit, Bildung, Recht usw. die Abschaffung[66] des bürgerlichen Eigentums meßt. Eure Ideen selbst sind Erzeugnisse der bürgerlichen Produktions- und Eigentumsverhältnisse, wie euer Recht nur der zum Gesetz erhobene Wille eurer Klasse ist, ein Wille, dessen Inhalt gegeben ist in den materiellen Lebensbedingungen eurer Klasse.[67]

Die interessierte Vorstellung, worin ihr eure Produktions- und Eigentumsverhältnisse aus geschichtlichen, in dem Lauf der Produktion vorübergehenden Verhältnissen in ewige Natur- und Vernunftgesetze verwandelt, teilt ihr mit allen untergegangenen herrschenden Klassen.[68] Was ihr für das antike Eigentum begreift, was ihr für das feudale Eigentum begreift,

Komünizm kimseyi toplumsal ürünleri edinme gücünden yoksun bırakmaz; yalnızca bu edinim yoluyla başkasının emeğini boyunduruk altına alma gücünü elinden alır.

Özel mülkiyetin kaldırılmasıyla bütün etkinliğin duracağı, genel bir tembelliğin baş göstereceği yollu karşı çıkışlar olmuştur.

İş ona kalırsa kenter toplumunun aylaklık yüzünden çoktan yıkılıp gitmiş olması gerekirdi; çünkü orada çalışanlar kazanmıyor, kazananlar çalışmıyor. Bütün bu kuruntu dönüp dolaşıp şu, sermaye olmadı mıydı ücretli emek de kalmaz, eşsözüne çıkıyor.

Maddi ürünlerin komünistçe edinilme, üretilme biçimlerine karşı ileri sürülen bütün çıkışlar tinsel ürünlerin edinilmesiyle üretilmesine de yayılmıştır. Kentsoylu için sınıf mülkiyetinin yok olması nasıl üretimin kendisinin de yok olması demekse, ona göre sınıf eğitiminin[65] yok olması da genel olarak eğitimin yok olmasıyla özdeştir.

Yitip gidecek diye yazıklandığı eğitim, büyük çoğunluk için makineleşme eğitimidir.

Ama kenter mülkiyetinin ortadan kaldırılmasını[66] kendi kenter özgürlük, eğitim, hukuk, ... tasarımlarınızla ölçerek dalaşmayın bizimle. Düşüncelerinizin kendisi kenter üretim ilişkilerinin, mülkiyet ilişkilerinin ürünüdür; tıpkı hukukunuzun yalnızca kendi sınıfınızın yasa düzeyine çıkarılmış istenci, içeriği sınıfınızın maddi yaşama koşullarında verili bir istenç[67] olması gibi.

Kendi üretim ilişkilerinizi, mülkiyet ilişkilerinizi üretimin akışı içerisinde geçip giden tarihsel ilişkilerden bengi doğa yasalarına, us yasalarına çeviren çıkarcı tasarımınızı yok olup gitmiş bütün egemen sınıflarla paylaşıyorsunuz.[68] Eskiçağ mülkiyeti sözkonusu olduğunda kavradığınızı, derebeylik mülkiyeti sözkonusu olduğunda kavradığınızı, kenter mülkiyeti sözkonusu olunca kavrayamaz

dürft ihr nicht mehr begreifen für das bürgerliche Eigentum.—

Aufhebung der Familie! Selbst die Radikalsten ereifern sich über diese schändliche Absicht der Kommunisten.

Worauf beruht die gegenwärtige, die bürgerliche Familie? Auf dem Kapital, auf dem Privaterwerb. Vollständig entwickelt existiert sie nur für die Bourgeoisie; aber sie findet ihre Ergänzung in der erzwungenen Familienlosigkeit der Proletarier und der öffentlichen Prostitution.

Die Familie des[69] Bourgeois fällt natürlich weg mit dem Wegfall dieser ihrer Ergänzung, und beide verschwinden mit dem Verschwinden des Kapitals.

Werft ihr uns vor, daß wir die Ausbeutung der Kinder durch ihre Eltern aufheben wollen? Wir gestehen dieses Verbrechen ein.

Aber, sagt ihr, wir heben die trautesten Verhältnisse auf, indem wir an die Stelle der häuslichen Erziehung die gesellschaftliche setzen.

Und ist nicht auch eure Erziehung durch die Gesellschaft bestimmt? Durch die gesellschaftlichen Verhältnisse, innerhalb derer[70] ihr erzieht, durch die direktere oder indirektere Einmischung der Gesellschaft, vermittelst der Schule usw.? Die Kommunisten erfinden nicht die Einwirkung der Gesellschaft auf die Erziehung; sie verändern nur ihren Charakter, sie entreißen die Erziehung dem Einfluß der herrschenden Klasse.

Die bürgerlichen Redensarten über Familie und Erziehung, über das traute Verhältnis von Eltern und Kindern werden um so ekelhafter, je mehr infolge der großen Industrie alle Familienbande für die Proletarier zerrissen und die Kinder in einfache Handelsartikel und Arbeitsinstrumente verwandelt werden.

Aber ihr Kommunisten wollt die Weibergemeinschaft einführen, schreit uns die ganze Bourgeoisie im Chor entgegen.

Der Bourgeois sieht in seiner Frau ein bloßes Produktionsinstrument. Er hört, daß die Produktionsinstrumente gemeinschaftlich ausgebeutet werden sollen, und kann sich na-

oluyorsunuz. —

Ailenin ortadan kaldırılması! Komünistlerin bu iğrenç amacı köktencilerin en köktencisini bile yerinden uğratıyor.

Bugünkü aile, kenter ailesi nereye dayanıyor? Sermayeye, özel kazanca. Tam gelişmiş biçimiyle yalnızca kentsoylulukta var; ama tamamlayıcısını proleterin zorunlu ailesizliği ile uluorta fuhuşta buluyor.

Kentsoylunun[69] ailesi tamamlayıcısının yok olmasıyla birlikte doğal olarak yok olur, sermayenin ortadan kalkmasıyla da ikisi birden ortadan kalkar.

Bizi çocukların anababalarınca sömürülmesini ortadan kaldırmak istiyoruz diye mi suçluyorsunuz? Bu suçu üstleniyoruz.

Ama, diyorsunuz, evde yetiştirmenin yerine toplumun yetiştirmesini koymakla en içtenlikli ilişkileri ortadan kaldırmış oluruz.

Peki sizin yetiştirişiniz de toplumca belirlenmiyor mu? [70]Yetiştirme işini yürüttüğünüz toplumsal ilişkiler yoluyla, toplumun doğrudan ya da dolaylı olarak karışmasıyla, okullar aracılığıyla falan? Toplumun yetiştirmeye karışmasını komünistler uydurmuyor; onlar yalnızca yetiştirmenin niteliğini değiştiriyor, yetiştirmeyi egemen sınıfın etkisinden kurtarıyor.

Büyük sanayiden ötürü proleterler için bütün aile bağları koptukça, çocukları sıradan tecim mallarına, iş araçlarına dönüştükçe, kenterlerin aile ile eğitim üzerine, anababalarla çocuklar arasındaki mahrem ilişki üzerine gevezelikleri daha da tiksindirici oluyor.

Buna karşılık bütün kentsoyluluk ağız birliği etmiş, iyi ama siz komünistler de karı ortaklığı getirmek istiyorsunuz diye bağırıp çağırıyor.

Kentsoylu karısında salt bir üretim aracı görür. Üretim araçları ortaklaşa kullanılacak diye işitti miydi doğal ola-

türlich nichts anderes denken, als daß das Los der Gemeinschaftlichkeit die Weiber gleichfalls treffen wird.

Er ahnt nicht, daß es sich eben darum handelt, die Stellung der Weiber als bloßer Produktionsinstrumente aufzuheben.

Übrigens ist nichts lächerlicher als das hochmoralische Entsetzen unserer Bourgeois über die angebliche offizielle Weibergemeinschaft der Kommunisten. Die Kommunisten brauchen die Weibergemeinschaft nicht einzuführen, sie hat fast immer existiert.

Unsere Bourgeois, nicht zufrieden damit, daß ihnen die Weiber und Töchter ihrer Proletarier zur Verfügung stehen, von der offiziellen Prostitution gar nicht zu sprechen, finden ein Hauptvergnügen darin, ihre Ehefrauen wechselseitig zu verführen.

Die bürgerliche Ehe ist in Wirklichkeit die Gemeinschaft der Ehefrauen. Man könnte höchstens den Kommunisten vorwerfen, daß sie an der[71] Stelle einer heuchlerisch versteckten eine offizielle, offenherzige Weibergemeinschaft einführen wollen.[72] Es versteht sich übrigens von selbst, daß mit Aufhebung der jetzigen Produktionsverhältnisse auch die aus ihnen hervorgehende Weibergemeinschaft, d.h. die offizielle und nichtoffizielle Prostitution, verschwindet.

Den Kommunisten ist ferner vorgeworfen worden, sie wollten das Vaterland, die Nationalität abschaffen.

Die Arbeiter haben kein Vaterland. Man kann ihnen nicht nehmen, was sie nicht haben. Indem das Proletariat zunächst sich die politische Herrschaft erobern, sich zur nationalen Klasse[73] erheben, sich selbst als Nation konstituieren muß, ist es selbst noch national, wenn auch keineswegs im Sinne der Bourgeoisie.

Die nationalen Absonderungen und Gegensätze der Völker verschwinden mehr und mehr schon mit der Entwicklung der Bourgeoisie, mit der Handelsfreiheit, dem Weltmarkt, der Gleichförmigkeit der industriellen Produktion und der ihr entsprechenden Lebensverhältnisse.

Die Herrschaft des Proletariats wird sie noch mehr verschwinden machen. Vereinigte Aktion, wenigstens der zivili-

rak ortaklaşalıktan kadınların da aynı ölçüde payını alacağını düşünmeden edemiyor.

Düpedüz kadınların salt üretim aracı konumunun ortadan kaldırılmasının sözkonusu olduğunu bile sezinleyemiyor.

Hem kentsoylularımızın komünistlerin sözümona resmi karı ortaklığı karşısında kapıldığı bu yüce ahlaklı kaygıdan daha gülünç bir şey olamaz. Komünistlerin kadın ortaklığını getirmelerine gerek yok ki; o zaten öteden beri var.

Kentsoylularımız, haydi resmi fuhuşu hiç anmayalım, proleterlerinin karılarıyla kızlarını el altında bulundurmakla da doymayıp birbirlerinin karısını ayartmaktan en büyük hazzı duyuyorlar.

Kentsoylu evliliği gerçekte karıların ortaklığıdır. Komünistler olsa olsa ikiyüzlülükle gizlenmiş bir kadın ortaklığının yerine[71] resmi, açıkyürekli bir ortaklık getirmeye kalkmakla[72] suçlanabilirdi. Yoksa bugünkü üretim ilişkilerinin kaldırılmasıyla birlikte bunlardan kaynaklanan kadın ortaklığının, demek gerek resmi gerek gayrıresmi fuhuşun da yok olacağı apaçık.

Komünistler ayrıca yurdu, ulusu ortadan kaldırmak istiyorlar diye suçlanıyor.

İşçilerin yurdu yoktur. Olmayan şey ellerinden alınamaz. Proletarya, ilkin siyasal egemenliği ele geçirmesi, ulusal sınıf[73] durumuna gelmesi, kendisini ulus olarak kurması gerektiği için, kentsoyluluk anlamında olmasa da, bu bakımdan zaten ulusaldır.

Ulusal ayrılıklar ile halklar arasındaki karşıtlıklar kentsoyluluğun gelişmesiyle, tecim özgürlüğüyle, dünya pazarıyla, sanayi üretiminin tekbiçimlileşmesiyle, buna karşılık gelen yaşama ilişkileriyle birlikte gitgide siliniyor.

Proletaryanın egemenliği bunların yok oluşunu daha da hızlandıracaktır. Eylem birliği, en azından uygar ülke-

sierten Länder, ist eine der ersten Bedingungen seiner Befreiung.

In dem Maße, wie die Exploitation des einen Individuums durch das andere aufgehoben wird, wird die Exploitation einer Nation durch die andere aufgehoben.

Mit dem Gegensatz der Klassen im Innern der Nationen[74] fällt die feindliche Stellung der Nationen gegeneinander.

Die Anklagen gegen den Kommunismus, die von religiösen, philosophischen und ideologischen Gesichtspunkten überhaupt erhoben werden, verdienen keine ausführlichere Erörterung.

Bedarf es tiefer Einsicht, um zu begreifen, daß mit den Lebensverhältnissen der Menschen, mit ihren gesellschaftlichen Beziehungen, mit ihrem gesellschaftlichen Dasein,[75] auch ihre Vorstellungen, Anschauungen und Begriffe, mit einem Worte auch ihr Bewußtsein sich ändert?

Was beweist die Geschichte der Ideen anders, als daß die geistige Produktion sich mit der materiellen umgestaltet? Die herrschenden Ideen einer Zeit waren stets nur die Ideen der herrschenden Klasse.

Man spricht von Ideen, welche eine ganze Gesellschaft revolutionieren; man spricht damit nur die Tatsache aus, daß sich innerhalb der alten Gesellschaft die Elemente einer neuen gebildet haben, daß mit der Auflösung der alten Lebensverhältnisse die Auflösung der alten Ideen gleichen Schritt hält.

Als die alte Welt im Untergehen begriffen war, wurden die alten Religionen von der christlichen Religion besiegt. Als die christlichen Ideen im 18. Jahrhundert den Aufklärungsideen[76] unterlagen, rang die feudale Gesellschaft ihren Todeskampf mit der damals revolutionären Bourgeoisie. Die Ideen der Gewissens- und Religionsfreiheit sprachen nur die Herrschaft der freien Konkurrenz auf dem Gebiete des Gewissens[77] aus.

„Aber", wird man sagen, „religiöse, moralische, philosophische, politische,[78] rechtliche Ideen usw. modifizieren sich allerdings im Lauf der geschichtlichen Entwicklung. Die Religion, die Moral, die Philosophie, die Politik, das Recht erhiel-

lerde, proletaryanın özgürleşmesinin ilk koşullarından biridir.

Bir bireyin bir başkasını sömürmesi ortadan kalktığı ölçüde, bir ulusun bir başka ulusu sömürmesi de ortadan kalkacaktır.

Uluslar[74] içindeki sınıfların karşıtlığıyla birlikte uluslaın birbirlerine karşı düşmanca tutumları da yok olacaktır.

Komünizme karşı genel olarak dinsel, felsefi, ülküsel bakış açılarından ileri sürülen suçlamalar uzun uzadıya açımlanmaya değmez.

İnsanın yaşamsal ilişkileriyle, toplumsal bağlarıyla, toplumsal varlığıyla birlikte[75] tasarımlarının, görüşlerinin, kavramlarının, kısacası bilincinin de değiştiğini kavramak için derin bir içgörü gerekir mi?

Düşünce tarihi düşünsel üretimin maddi üretimle birlikte biçim değiştirdiğinden başka neyi tanıtlar? Bir çağın egemen düşünceleri yalnızca egemen sınıfın düşünceleri olagelmiştir.

Bütün bir toplumda devrime yol açan düşüncelerden söz edildiğinde, olsa olsa eski toplumun içinde yeni bir toplumun öğelerinin oluştuğu, eski yaşam ilişkilerinin çözülmesinin eski düşüncelerin çözülmesiyle atbaşı gittiği söylenmiş olur.

Eski dünya yıkılmaya yüz tuttuğunda, Hıristiyan dini eski dinleri bastırmıştı. Hıristiyanlığın düşünceleri 18. yüzyılda Aydınlanma düşüncelerine[76] yenildiğinde, derebeylik toplumu o sırada devrimci olan kentsoyluluğa karşı ölüm kalım savaşı veriyordu. Bulunç ile din özgürlüğü düşünceleri olsa olsa bulunç[77] alanında da özgür rekabetin egemenliğini gösterir.

"İyi ama" denecek, "dinsel, aktörel, felsefi, siyasal,[78] hukuksal, ... düşünceler tarihsel gelişimin akışı içerisinde başkalaşırlar. Din, aktöre, felsefe, siyaset, hukuk bu değişim içinde hep kalmıştır.

ten sich stets in diesem Wechsel.

Es gibt zudem ewige Wahrheiten, wie Freiheit, Gerechtigkeit usw., die allen gesellschaftlichen Zuständen gemeinsam sind. Der Kommunismus aber schafft die ewigen Wahrheiten ab, er schafft die Religion ab, die Moral, statt sie neu zu gestalten, er widerspricht also allen bisherigen geschichtlichen Entwicklungen."

Worauf reduziert sich diese Anklage? Die Geschichte der ganzen bisherigen Gesellschaft bewegte sich in Klassengegensätzen, die in den verschiedenen Epochen verschieden gestaltet waren.

Welche Form sie aber auch immer angenommen, die Ausbeutung des einen Teils der Gesellschaft durch den andern ist eine allen vergangenen Jahrhunderten gemeinsame Tatsache. Kein Wunder daher, daß das gesellschaftliche Bewußtsein aller Jahrhunderte, aller Mannigfaltigkeit und Verschiedenheit zum Trotz, in gewissen gemeinsamen Formen sich bewegt, in Bewußtseinsformen,[79] die nur mit dem gänzlichen Verschwinden des Klassengegensatzes sich vollständig auflösen.

Die kommunistische Revolution ist das radikalste Brechen mit den überlieferten Eigentumsverhältnissen; kein Wunder, daß in ihrem Entwicklungsgange am radikalsten mit den überlieferten Ideen gebrochen wird.

Doch lassen wir die Einwürfe der Bourgeoisie gegen den Kommunismus.

Wir sahen schon oben, daß der erste Schritt in der Arbeiterrevolution die Erhebung des Proletariats zur herrschenden Klasse, die Erkämpfung der Demokratie ist.

Das Proletariat wird seine politische Herrschaft dazu benutzen, der Bourgeoisie nach und nach alles Kapital zu entreißen, alle Produktionsinstrumente in den Händen des Staats, d.h. des als herrschende Klasse organisierten Proletariats, zu zentralisieren und die Masse der Produktionskräfte möglichst rasch zu vermehren.

Es kann dies natürlich zunächst nur geschehen vermittelst despotischer Eingriffe in das Eigentumsrecht und in die bürgerlichen Produktionsverhältnisse, durch Maßregeln also, die

Hem ayrıca özgürlük, adalet, ... gibi bütün toplum durumlarında ortak birtakım bengi doğrular var. Oysa komünizm bengi doğruları ortadan kaldırıyor; dini, aktöreyi yeniden biçimlendirecek yerde ortadan kaldırıyor, dolayısıyla bugüne dek süregelen bütün tarihsel gelişmelerle çelişiyor."

Bu suçlamanın gelip dayandığı yer neresi? Bugüne dek tüm toplumun tarihi başka başka dönemlerde başka başka biçimlenen sınıf karşıtlıklarıyla sürüp gitmiştir.

Ama hangi biçimi alırsa alsın, toplumun bir bölümünün bir başka bölümünü sömürmesi geçmiş yüzyılların hepsinde ortak bir olgudur. Bundan ötürü bütün yüzyılların toplumsal bilincinin, tüm çeşitliliğine, başkalığına karşın belirli ortak biçimler altında, ancak sınıf karşıtlığının büsbütün ortadan kalkmasıyla tam olarak çözülebilecek bilinç biçimleri[79] içinde sürüp gitmesinde şaşılacak bir yan yok.

Komünist devrim geçmişten gelen mülkiyet ilişkilerinden en köklü kopuştur; onun gelişim süreci içinde geçmişten gelen düşüncelerden en köklü biçimde kopulmasında şaşılacak bir yan yoktur.

Kentsoyluluğun komünizme karşı çıkışlarını bırakalım artık.

Yukarıda, işçi devriminin ilk adımının proletaryanın egemen sınıf durumuna yükselmesi, demokrasi savaşımının kazanılması olduğunu görmüştük.

Proletarya siyasal egemenliğini, kentsoyluluğun elinden tüm sermayeyi yavaş yavaş çekip almak, üretim araçlarının hepsini devletin elinde, demek egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın elinde merkezileştirmek, üretim güçlerinin toplamını olabildiğince hızlı artırmak için kullanacaktır.

Doğal olarak başlangıçta bu ancak mülkiyet hakkına, kenter üretim ilişkilerine zorbaca saldırılarak, dolayısıyla

ökonomisch unzureichend und unhaltbar erscheinen, die aber im Laufe der Bewegung über sich selbst hinaustreiben[80] und als Mittel zur Umwälzung der ganzen Produktionsweise unvermeidlich sind.

Diese Maßregeln werden natürlich je nach den verschiedenen Ländern verschieden sein.

Für die fortgeschrittensten Länder werden jedoch die folgenden ziemlich allgemein in Anwendung kommen können:

1. Expropriation[81] des Grundeigentums und Verwendung der Grundrente zu Staatsausgaben.

2. Starke Progressivsteuer.[82]

3. Abschaffung des Erbrechts.

4. Konfiskation des Eigentums aller Emigranten und Rebellen.

5. Zentralisation des Kredits in den Händen des Staats durch eine Nationalbank mit Staatskapital und ausschließlichem Monopol.

6. Zentralisation alles[83] Transportwesens[84] in den Händen des Staats.

7. Vermehrung der [85]Nationalfabriken, Produktionsinstrumente, Urbarmachung und Verbesserung aller Ländereien nach einem gemeinschaftlichen Plan.

8. Gleicher Arbeitszwang für alle, Errichtung industrieller Armeen, besonders für den Ackerbau.

9. Vereinigung des Betriebs von Ackerbau und Industrie, Hinwirken auf die allmähliche Beseitigung des Gegensatzes[86] von Stadt und Land.[87]

10. Öffentliche und unentgeltliche Erziehung aller Kinder. Beseitigung der Fabrikarbeit der Kinder in ihrer heutigen Form. Vereinigung der Erziehung mit der materiellen[88] Produktion usw.[89]

Sind im Laufe der Entwicklung die Klassenunterschiede verschwunden und ist alle Produktion in den Händen der assoziierten Individuen[90] konzentriert, so verliert die öffentliche Gewalt den politischen Charakter. Die politische Gewalt im eigentlichen Sinne ist die organisierte Gewalt einer Klasse zur Unterdrückung einer anderen. Wenn das Proletariat im

iktisadi olarak yetersiz, savunulmaz görünen, ama devinimin akışı içinde kendisini aşan,[80] üretim biçimini bütünüyle devrime uğratma aracı olarak vazgeçilmez olan önlemler aracılığıyla gerçekleştirilebilir.

Bu önlemler doğal olarak başka başka ülkelerde başka başka olacaktır.

En ileri ülkeler için oldukça genel olarak aşağıdakiler uygulamaya konabilir:

1. Toprak mülkiyetinin kamusallaştırılması,[81] toprak gelirlerinin devlet işlerinde kullanılması.

2. Ağır bir artanoranlı vergi.[82]

3. Miras hakkının kaldırılması.

4. Göçenlerle başkaldıranların hepsinin mülküne el konması.

5. Tam bir tekel durumundaki devlet sermayeli bir ulusal banka aracılığıyla kredilerin devletin elinde merkezileştirilmesi.

6. Bütün[83] taşıma araçlarının[84] devlet elinde merkezileştirilmesi.

7. Ulusal[85] fabrikaların, üretim araçlarının artırılması, boş toprakların ortaklaşa bir tasarıya göre tarıma açılıp iyileştirilmesi.

8. Herkes için eşit çalışma yükümlülüğü, özellikle tarım için sanayi ordularının kurulması.

9. Tarım ile sanayi işletiminin birleştirilmesi, kent ile kır arasındaki karşıtlığın[86] yavaş yavaş giderilmesine çalışılması.[87]

10. Bütün çocukların kamu eliyle parasız eğitimi. Bugünkü biçimiyle çocukların fabrikalarda çalışmasının kaldırılması. Eğitimin maddi üretimle[88] birleştirilmesi, ...[89]

Gelişmenin akışı içinde sınıf ayrılıkları silinince, bütün üretim bir araya gelmiş bireylerin[90] elinde yoğunlaşınca, resmi erk siyasal niteliğini yitirir. Gerçek anlamda siyasal erk, bir sınıfın bir başka sınıfı ezmek üzere örgütlenmiş

Kampfe gegen die Bourgeoisie sich notwendig zur Klasse vereint, durch eine Revolution sich zur herrschenden Klasse macht und als herrschende Klasse gewaltsam die alten Produktionsverhältnisse aufhebt, so hebt es mit diesen Produktionsverhältnissen die Existenzbedingungen des Klassengegensatzes, der[9] Klassen überhaupt, und damit seine eigene Herrschaft als Klasse auf.

An die Stelle der alten bürgerlichen Gesellschaft mit ihren Klassen und Klassengegensätzen tritt eine Assoziation, worin die freie Entwicklung eines jeden die Bedingung für die freie Entwicklung aller ist.

erkidir. Proletarya kentsoyluluğa karşı savaşımında zorunlu olarak sınıf biçiminde birleşir de bir devrimle egemen sınıf durumuna gelerek eski üretim ilişkilerini zorla ortadan kaldırırsa, bu üretim ilişkileriyle birlikte sınıf karşıtlıklarının, genel olarak sınıfların varoluş koşullarını,[91] dolayısıyla kendisinin sınıf olarak egemenliğini de ortadan kaldırmış olur.

Sınıflarıyla, sınıf karşıtlıklarıyla eski kenter toplumunun yerini her bir kişinin özgür gelişiminin herkesin özgür gelişiminin koşulu olduğu bir birlik alır.

III
Sozialistische und kommunistische Literatur

1. Der reaktionäre Sozialismus

a. Der feudale Sozialismus

Die französische und englische Aristokratie war ihrer geschichtlichen Stellung nach dazu berufen, Pamphlete gegen die moderne bürgerliche Gesellschaft zu schreiben. In der französischen Julirevolution von 1830, in der englischen Reformbewegung war sie noch einmal dem verhaßten Emporkömmling erlegen. Von einem ernsten politischen Kampfe konnte nicht mehr die Rede sein. Nur der literarische Kampf blieb ihr übrig. Aber auch auf dem Gebiete der Literatur waren die alten Redensarten der Restaurationszeit[a] unmöglich geworden. Um Sympathie zu erregen, mußte die Aristokratie scheinbar ihre Interessen aus den Augen[92] verlieren und nur[93] im Interesse der exploitierten Arbeiterklasse ihren Anklageakt gegen die Bourgeoisie formulieren. Sie bereitete so die Genugtuung vor, Schmähllieder auf ihren neuen Herrscher singen und mehr oder minder unheilschwangere Prophezeiungen ihm ins Ohr raunen zu dürfen.[94]

Auf diese Art entstand der feudalistische Sozialismus, halb Klagelied, halb Pasquill, halb Rückhall der Vergangenheit, halb Dräuen der Zukunft, mitunter die Bourgeoisie ins Herz treffend durch bitteres, geistreich zerreißendes Urteil, stets

III
Toplumcu, Komünist Yazın

1. Gerici Toplumculuk

a. Derebeylik Toplumculuğu

Tarihsel konumu gereği, Fransız, İngiliz soyluluğunun derdi günü çağcıl kenter toplumuna yergiler düzmekti. Fransa'da 1830 Temmuz devriminde, İngiltere'de Düzeltim kalkışmasında o iğrenç türedilere bir kez daha yenilmişti. Artık ciddi bir siyasal savaşım sözkonusu olamazdı. Elinde kala kala yazınsal savaşım kalmıştı. Ama yazın alanında da Onarım çağının[f] eskimiş söz dağarıyla iş görmek olanaksızlaşmıştı. Soyluluğun, gönül çelmek için, görünüşte kendi çıkarlarını göz ardı[92] etmesi, kentsoyluluğa karşı suçlamalarını yalnızca[93] sömürülen işçi sınıfının çıkarı yoluyla dile getirmesi gerekiyordu. Böylece yeni efendisine taşlama türküleri yakabilmenin, kulağına az çok uğursuz kehanetler fısıldayabilmenin tadını çıkarmaya koyuldu.[94]

İşte böylece derebeylikçi toplumculuk doğdu: Yarı ağıt, yarı yergi; yarı geçmişin yankısı, yarı geleceğin gözdağı; arada bir acı, ince, keskin yargılarla kentsoyluluğu canevinden vurarak, ama çağcıl tarihin akışını kavrama becerisinden büsbütün yoksun olduğundan hep gülünç

komisch wirkend durch gänzliche Unfähigkeit, den Gang der modernen Geschichte zu begreifen.

Den proletarischen Bettlersack[95] schwenkten sie als Fahne in der Hand, um das Volk hinter sich her zu versammeln. Sooft es ihnen aber folgte, erblickte es auf ihrem Hintern die alten feudalen Wappen und verlief sich mit lautem und unehrerbietigem Gelächter.

Ein Teil der französischen Legitimisten und das Junge England gaben dies Schauspiel zum besten.

Wenn die Feudalen beweisen, daß ihre Weise der Ausbeutung anders gestaltet war als die bürgerliche Ausbeutung, so vergessen sie nur, daß sie unter gänzlich verschiedenen und jetzt überlebten Umständen und Bedingungen ausbeuteten. Wenn sie nachweisen, daß unter ihrer Herrschaft nicht das moderne Proletariat existiert hat, so vergessen sie nur, daß eben die moderne Bourgeoisie ein notwendiger Sprößling ihrer Gesellschaftsordnung war.

Übrigens verheimlichen sie den reaktionären Charakter ihrer Kritik so wenig, daß ihre Hauptanklage gegen die Bourgeoisie eben darin besteht, unter ihrem Regime entwickle sich eine Klasse, welche die ganze alte Gesellschaftsordnung in die Luft sprengen werde.

Sie werfen der Bourgeoisie mehr noch vor, daß sie ein revolutionäres Proletariat, als daß sie überhaupt ein Proletariat erzeugt.

In der politischen Praxis nehmen sie daher an allen Gewaltmaßregeln gegen die Arbeiterklasse teil, und im gewöhnlichen Leben bequemen sie sich, allen ihren aufgeblähten Redensarten zum Trotz die goldenen Äpfel[96] aufzulesen und Treue, Liebe, Ehre mit dem Schacher in Schafswolle, Runkelrüben und Schnaps zu vertauschen.[h]

Wie der Pfaffe immer Hand in Hand ging mit dem Feudalen,[97] so der pfäffische Sozialismus mit dem feudalistischen.

Nichts leichter, als dem christlichen Asketismus einen sozialistischen Anstrich zu geben. Hat das Christentum nicht auch gegen das Privateigentum, gegen die Ehe, gegen den Staat geeifert? Hat es nicht die Wohltätigkeit und den Bettel, das

kaçarak.

Halkı arkalarında toplamak için proleterin dilenci torbasını[95] ellerinde bayrak ettiler. Ama halk ne vakit artlarına takılsa, kıçlarında eski derebeylik damgalarını görerek makaraları koyuverdi, kalayı basıp yüz geri etti.

Fransız meşruiyetçilerinin bir bölüğü ile Genç İngiltere bu gösteriyi en matrak biçimde sergiledi.

Derebeyleri kendi sömürme biçimlerinin kenter sömürüsünden başka türlü olduğunu tanıtlarken, artık geçip gitmiş bambaşka durumlarda, bambaşka koşullarda sömürdüklerini unutuveriyorlar. Kendi egemenlikleri altında çağcıl proletaryanın varolmadığını belirtirken, çağcıl kentsoyluluğun da kendi toplum düzenlerinin zorunlu bir ürünü olduğunu unutuveriyorlar.

Hem eleştirilerinin gerici niteliğini de pek gizlemiyorlar; dolayısıyla kentsoyluluğa karşı başlıca suçlamaları, onların yönetimi altında bütün eski toplum düzenini toz duman edecek bir sınıfın geliştiğini söylemekten öteye geçmiyor.

Kentsoyluluğa doğrudan doğruya bir proletarya yarattığı için değil de devrimci bir proletarya yarattı diye yükleniyorlar.

Bundan ötürü siyasal eylemde işçi sınıfına karşı bütün zor önlemlerine katılıyorlar, gündelik yaşamdaysa onca tumturaklı sözlerine karşın [96]altın elmaları devşirip bağlılığı, sevgiyi, onuru bezirganın yünüyle, pancarıyla, içkisiyle değiştokuş etmekten geri durmuyorlar.[*]

Papaz nasıl hep derebeyiyle[97] kol kola olmuşsa papaz toplumculuğu da derebeyi toplumculuğuyla kol kola.

Hıristiyan çileciliğini toplumculuk boyasına boyamaktan kolayı yoktur. Hıristiyanlık da özel mülkiyete, evliliğe, devlete karşı gelmemiş miydi, değil mi ya? Bunların[98] yerine sadaka ile dilenciliği, erdenlik ile bedenin aşağılanmasını, manastır yaşamı ile kiliseyi öğütlememiş miy-

Zölibat und die Fleischesertötung, das Zellenleben und die Kirche an ihrer[98] Stelle gepredigt? Der heilige[99] Sozialismus ist nur das Weihwasser, womit der Pfaffe den Ärger des Aristokraten einsegnet.

b. Kleinbürgerlicher Sozialismus

Die feudale Aristokratie ist nicht die einzige Klasse, welche durch die Bourgeoisie gestürzt wurde, deren Lebensbedingungen in der modernen bürgerlichen Gesellschaft verkümmerten und abstarben. Das mittelalterliche Pfahlbürgertum und der kleine Bauernstand[100] waren die Vorläufer der modernen Bourgeoisie. In den weniger industriell und kommerziell entwickelten Ländern vegetiert diese Klasse[101] noch fort neben der aufkommenden Bourgeoisie.

In den Ländern, wo sich die moderne Zivilisation entwikkelt hat, hat sich eine neue Kleinbürgerschaft gebildet, die zwischen dem Proletariat und der Bourgeoisie schwebt und als ergänzender Teil der bürgerlichen Gesellschaft stets von neuem sich bildet, deren Mitglieder aber beständig durch die Konkurrenz ins Proletariat hinabgeschleudert werden, ja selbst mit der Entwicklung der großen Industrie einen Zeitpunkt herannahen sehen, wo sie als selbständiger Teil der modernen Gesellschaft gänzlich verschwinden und im Handel, in der Manufaktur, in der Agrikultur durch Arbeitsaufseher und Domestiken ersetzt werden.

In Ländern wie in Frankreich, wo die Bauernklasse weit mehr als die Hälfte der Bevölkerung ausmacht, war es natürlich, daß Schriftsteller, die für das Proletariat gegen die Bourgeoisie auftraten, an ihre Kritik des Bourgeoisregimes den kleinbürgerlichen und kleinbäuerlichen Maßstab anlegten und die Partei der Arbeiter vom Standpunkt des Kleinbürgertums[102] ergriffen. Es bildete sich so der kleinbürgerliche Sozialismus. Sismondi ist das Haupt dieser Literatur[103] nicht nur für Frankreich, sondern auch für England.

Dieser Sozialismus[104] zergliederte höchst scharfsinnig die Widersprüche in den modernen Produktionsverhältnissen. Er enthüllte die gleisnerischen Beschönigungen der Ökonomen.

di? Kutsal toplumculuk[99] papazın soyluların baş ağrılarını kutsamakta kullandığı kutsal sudan başka bir şey değildir.

b. Küçük Kenter Toplumculuğu

Derebeylik soyluluğu kentsoyluluğun yıktığı, çağcıl kenter toplumunda yaşama koşulları kuruyup tükenen tek sınıf değildir. Ortaçağ kentteşliği ile küçük köylüler katmanı[100] çağcıl kentsoyluluğun öncüleriydi. Sanayi ile tecim bakımından daha az gelişmiş ülkelerde bu sınıf[101] yükselen kentsoyluluğun yanı sıra sürünerek yaşayıp gidiyor.

Çağcıl uygarlığın geliştiği ülkelerde, proletarya ile kentsoyluluk arasında yalpalayan, kenter toplumunun bütünleyicisi olarak hep yeni baştan kurulan, buna karşılık üyeleri rekabet yüzünden ha bire proletaryanın içine düşüveren, dahası, büyük sanayinin gelişmesiyle birlikte çağcıl toplumun bağımsız bir kesimi olarak büsbütün ortadan kalkacakları, tecimde, manifaturada, tarımda yerlerini ustabaşlarıyla dayıbaşlarına bırakacakları vaktin yaklaştığını kendileri de gören yeni bir küçük kenterlik oluştu.

Fransa gibi köylü sınıfının nüfusun yarısından bayağı çoğunu oluşturduğu ülkelerde, kentsoyluluğa karşı proletaryanın yanında duran yazarların kentsoylu yönetimine yönelik eleştirilerinde küçük kenter, küçük köylü ölçülerini kullanmaları, işçiler yakasını küçük kenterliğin[102] görüş açısından savunmaları doğaldı. Küçük kenter toplumculuğu böyle ortaya çıktı. Yalnız Fransa için değil, İngiltere için de Sismondi bu yazının[103] ağababasıdır.

Bu toplumculuk[104] çağcıl üretim ilişkilerindeki çelişkileri büyük bir keskin görüşlülükle açımladı. İktisatçıların ikiyüzlüce kılıf uydurmalarının içyüzünü açığa vurdu. Makinelerle işbölümünün yıkıcı etkilerini, sermayelerle emlakin yoğunlaşmasını, aşırı üretimi, bunalımları, kü-

Er wies unwiderleglich die zerstörenden Wirkungen der Maschinerie und der Teilung der Arbeit nach, die Konzentration der Kapitalien und des Grundbesitzes, die Überproduktion, die Krisen, den notwendigen Untergang der kleinen Bürger und Bauern, das Elend des Proletariats, die Anarchie in der Produktion, die schreienden Mißverhältnisse in der Verteilung des Reichtums, den industriellen Vernichtungskrieg der Nationen untereinander, die Auflösung der alten Sitten, der alten Familienverhältnisse, der alten Nationalitäten.

Seinem posititiven Gehalte nach will jedoch dieser Sozialismus entweder die alten Produktions- und Verkehrsmittel wiederherstellen und mit ihnen die alten Eigentumsverhältnisse und die alte Gesellschaft, oder er will die modernen Produktions- und Verkehrsmittel in den Rahmen der alten Eigentumsverhältnisse, die von ihnen gesprengt wurden, gesprengt werden mußten, gewaltsam wieder einsperren. In beiden Fällen ist er reaktionär und utopisch zugleich.

Zunftwesen in der Manufaktur und patriarchalische Wirtschaft auf dem Lande, das sind seine letzten Worte.

In ihrer weiteren Entwicklung hat sich diese Richtung in einen feigen Katzenjammer verlaufen.[105]

c. Der deutsche oder „wahre" Sozialismus

Die sozialistische und kommunistische Literatur Frankreichs, die unter dem Druck einer herrschenden Bourgeoisie entstand und der literarische Ausdruck des Kampfes gegen diese Herrschaft ist, wurde nach Deutschland eingeführt zu einer Zeit, wo die Bourgeoisie soeben ihren Kampf gegen den feudalen Absolutismus begann.

Deutsche Philosophen, Halbphilosophen und Schöngeister[106] bemächtigten sich gierig dieser Literatur und vergaßen nur, daß bei der Einwanderung jener Schriften aus Frankreich die französischen Lebensverhältnisse nicht gleichzeitig nach Deutschland eingewandert waren. Den deutschen Verhältnissen gegenüber verlor die französische Literatur alle unmittelbar praktische Bedeutung und nahm ein rein literarisches Aussehen an. Als müßige Spekulation über die wahre Ge-

çük kenterlerle köylülerin kaçınılmaz çöküşünü, proletaryanın sefaletini, üretimdeki anarşiyi, varlığın dağılımındaki bas bas bağıran oransızlığı, uluslar arasındaki yok edici sanayi savaşlarını, eski törelerin, eski aile ilişkilerinin, eski ulus bağlarının çözülüşünü su götürmeyecek biçimde ortaya koydu.

Gelgelelim bu toplumculuk, evetlediklerine bakıldığında, ya eski üretim ile değişim araçlarını, bunlarla birlikte de eski mülkiyet ilişkileriyle eski toplumu onarmak ya da çağcıl üretim ile değişim araçlarını, bu araçların darmaduman ettiği, hem de zorunlu olarak darmaduman ettiği eski mülkiyet ilişkilerinin çerçevesi içine tıkmak ister. İki durumda da hem gerici hem de düşülkecidir.

Manifaturada lonca düzeni, toprak üstünde ataerkil iktisat; deyip diyeceği budur.

Daha sonraki gelişiminde bu yönelim ödlekçe bir gönül ezinci içinde gürleyip gitti.[105]

c. Alman Toplumculuğu ya da "Dosdoğru" Toplumculuk

Egemen bir kentsoyluluğun baskısı altında doğan, bu egemenliğe karşı savaşımın yazınsal dile getirilişi olan Fransa'daki toplumcu, komünist yazın, Almanya'ya kentsoyluluğun derebeylik saltıkçılığına karşı savaşımına yeni yeni başladığı sıralarda getirilmişti.

Alman felsefecileri, felsefecimsileri, mürekkep yalamışları[106] bu yazına bir hışım sarıldılar; gelgelelim, bu yazıların Fransa'dan Almanya'ya göç etmesiyle Fransa'daki yaşama koşullarının da göç edivermeyeceğini unuttular. Almanya'daki ilişkilerle karşı karşıya kaldığında Fransız yazını bütün dolaysız kılgısal anlamını yitirerek salt yazınsal bir kılığa büründü. Doğru toplum üzerine,[107] insanın özünün gerçekleşmesi üzerine kuru kuruya bir kurgulamadan başka bir görünüm de sergileyemezdi doğrusu.[108] Dolayısıyla 18. yüzyılın Alman felsefecileri için bi-

sellschaft,[107] über die Verwirklichung des menschlichen Wesens mußte sie erscheinen.[108] So hatten für die deutschen Philosophen des 18. Jahrhunderts die Forderungen der ersten französischen Revolution nur den Sinn, Forderungen der „praktischen Vernunft" im allgemeinen zu sein, und die Willensäußerungen der revolutionären französischen Bourgeoisie bedeuteten in ihren Augen die Gesetze des reinen Willens, des Willens, wie er sein muß, des wahrhaft menschlichen Willens.

Die ausschließliche Arbeit der deutschen Literaten bestand darin, die neuen französischen Ideen mit ihrem alten philosophischen Gewissen in Einklang zu setzen oder vielmehr von ihrem philosophischen Standpunkte aus die französischen Ideen sich anzueignen.

Diese Aneignung geschah in derselben Weise, wodurch man sich überhaupt eine fremde Sprache aneignet, durch die Übersetzung.

Es ist bekannt, wie die Mönche Manuskripte, worauf die klassischen Werke der alten Heidenzeit verzeichnet waren, mit abgeschmackten katholischen Heiligengeschichten überschrieben. Die deutschen Literaten gingen umgekehrt mit der profanen französischen Literatur um. Sie schrieben ihren philosophischen Unsinn hinter das französische Original. Z.B. hinter die französische Kritik der Geldverhältnisse schrieben sie „Entäußerung des menschlichen Wesens", hinter die französische Kritik des Bourgeoisstaates schrieben sie „Aufhebung der Herrschaft des abstrakt Allgemeinen" usw.[109]

Diese[110] Unterschiebung ihrer[111] philosophischen Redensarten unter die französischen Entwicklungen[112] tauften sie „Philosophie der Tat", „wahrer Sozialismus", „deutsche Wissenschaft des Sozialismus", „philosophische Begründung des Sozialismus" usw.

Die französische sozialistisch-kommunistische Literatur wurde so förmlich entmannt. Und da sie in der Hand des Deutschen aufhörte, den Kampf einer Klasse gegen die andre auszudrücken, so war der Deutsche sich bewußt, die „französische Einseitigkeit" überwunden, statt wahrer Bedürfnisse

rinci Fransız Devrimi'nin istemleri, genel olarak "kılgısal usun" istemleri olmaktan öte bir anlam taşımıyordu; devrimci Fransız kentsoyluluğunun istenç anlatımları da onların gözünde salt istencin, olması gerektiği gibi istencin, dosdoğru insan istencinin yasalarını anlatıyordu.

Alman yazıncılarının işi gücü yeni Fransız düşüncelerini kendi eski felsefi bulunçlarına uydurmak, daha doğrusu felsefi konumlarını koruyarak Fransız düşüncelerini kendilerine mal etmekti.

Bu edinim genellikle bir yabancı dil nasıl edinilirse öyle gerçekleşti: Çeviri yoluyla.

Keşişlerin putatapıcılık çağının kökleşik yapıtlarının yazılı olduğu elyazmalarının üzerine nasıl saçma sapan katolik ermiş öykülerini yazdığı bilinir. Alman yazıncılarıysa dünyevi Fransız yazınına tam tersini yaptı. Fransızca asıllarının altına kendi felsefi saçmalıklarını yazdılar. Sözgelimi Fransızların para ilişkileri konusundaki eleştirilerinin altına "insanın özünün başkalaşması", Fransızların kentsoylu devlete ilişkin eleştirilerinin altına "soyut tümelin egemenliğinin kaldırılması", ... diye yazdılar.[109]

Fransız açımlamalarının[110] altına bu[111] felsefi tumturaklarını[112] sokuşturmalarına da "eylem felsefesi", "doğru toplumculuk", "Alman toplumculuk bilimi", "toplumculuğun felsefece temellendirilmesi", ... adını yakıştırdılar.

Fransız toplumcu-komünist yazını böylelikle düpedüz iğdiş edilmiş oldu. Almanların elinde bir sınıfın bir başka sınıfa karşı savaşımını anlatır olmaktan çıktığı için, Alman "Fransız tekyanlılığını" aştığının, dosdoğru gereksinimlerin yerine doğruluk gereksinimini, proleterlerin çıkarlarının yerine insanın özünün, genel olarak insanın, hiçbir sınıftan olmayan, gerçeklikte hiç mi hiç bulunmayan, yalnızca felsefece düşlemlerin puslu göğünde bulunan insanın çıkarlarını savunduğunun bilincine kavuşmuş oldu.

das Bedürfnis der Wahrheit und statt der Interessen des Proletariers die Interessen des menschlichen Wesens, des Menschen überhaupt vertreten zu haben, des Menschen, der keiner Klasse, der überhaupt nicht der Wirklichkeit, der nur dem Dunsthimmel der philosophischen Phantasie angehört.

Dieser deutsche Sozialismus, der seine unbeholfenen Schulübungen so ernst und feierlich nahm und so marktschreierisch ausposaunte, verlor indes nach und nach seine pedantische Unschuld.

Der Kampf der deutschen, namentlich der preußischen Bourgeoisie gegen die Feudalen und das absolute Königtum, mit einem Wort, die liberale Bewegung wurde ernsthafter.

Dem „wahren" Sozialismus war so erwünschte Gelegenheit geboten, der politischen Bewegung die sozialistische Forderung gegenüberzustellen, die überlieferten Anatheme gegen den Liberalismus, gegen den Repräsentativstaat, gegen die bürgerliche Konkurrenz, bürgerliche Preßfreiheit, bürgerliches Recht, bürgerliche Freiheit und Gleichheit zu schleudern und der Volksmasse vorzupredigen, wie sie bei dieser bürgerlichen Bewegung nichts zu gewinnen, vielmehr alles zu verlieren habe. Der deutsche Sozialismus vergaß rechtzeitig, daß die französische Kritik, deren geistloses Echo er war, die moderne bürgerliche Gesellschaft mit den entsprechenden materiellen[113] Lebensbedingungen und der angemessenen politischen Konstitution vorausgesetzt,[114] lauter Voraussetzungen, um deren Erkämpfung es sich erst in Deutschland handelte.

Er diente den deutschen[115] absoluten Regierungen mit ihrem Gefolge von Pfaffen, Schulmeistern, Krautjunkern und Bürokraten als erwünschte Vogelscheuche gegen die drohend aufstrebende Bourgeoisie.

Er bildete die süßliche Ergänzung zu den bitteren Peitschenhieben und Flintenkugeln, womit dieselben Regierungen [116]die deutschen Arbeiteraufstände bearbeiteten.

Wurde der „wahre" Sozialismus dergestalt eine Waffe in der Hand der Regierungen gegen die deutsche Bourgeoisie, so vertrat er auch unmittelbar ein reaktionäres Interesse, das Interesse der deutschen Pfahlbürgerschaft.[117] In Deutschland

Kaba saba okul alıştırmalarını onca ciddiyetle, kurumla ele alıp onca şarlatanlıkla yaygara koparan bu Alman toplumculuğu böyle böyle o bilgiççe saflığını da yitirdi.

Alman, özellikle de Prusya kentsoyluluğunun, derebeyleri ile saltık krallığa karşı savaşımı, kısacası erkinci devinim ağırbaşlı olup çıktı.

Böylece "doğru" toplumculuğa onca istediği fırsat, siyasal devinimin karşısına toplumcu istemlerle çıkma, erkinciliğe, temsili devlete, kenter rekabetine, kenter basın özgürlüğüne, kenter hukukuna, kenter özgürlüğüyle eşitliğine eskiden kalma kargışlarını yağdırma, halk yığınına bu kenter devinimiyle hiçbir şey kazanamayacakları gibi ellerinde ne var ne yoksa yitirecekleri yollu vaazlar verme olanağı sunulmuş oldu. Alman toplumculuğu, kendisinde ruhsuzca yankılanan Fransız eleştirisinin, çağcıl kenter toplumunu, ona karşılık gelen maddi[113] yaşam koşullarını, ona uygun siyasal yapıyı, tastamam Almanya'da yeni yeni ulaşılmaya çalışılan koşulları varsaydığını[114] tam vaktinde unuttu.

Papazları, öğretmenleri, toprak ağalarını, bürokratları yanına toplamış Almanya'daki[115] saltıkçı yönetimlere, yükseldikçe yükselen kentsoyluluğa karşı arayıp da bulamadıkları bostan korkuluğunu sundu.

Aynı yönetimlerin [116]Almanya'daki işçi ayaklanmalarına karşılık verirken kullandıkları acı kırbaçlarla kurşunların tatlı merhemi oldu.

"Doğru" toplumculuk böylece bir yandan yönetimlerin elinde Alman kentsoyluluğuna karşı bir silah olurken, bir yandan da doğrudan doğruya gerici bir çıkarı, Alman kentteşliğinin[117] çıkarını savunuyordu. Almanya'da ta 16. yüzyıldan arta kalan, o günden beri de durup durup boy gösteriveren küçük kenterlik varolan durumun gerçek toplumsal temelini oluşturur.

Bu sınıfı korumak Almanya'da varolan durumu koru-

bildet das vom 16. Jahrhundert her überlieferte und seit der Zeit in verschiedener Form hier immer neu wieder auftauchende Kleinbürgertum die eigentliche gesellschaftliche Grundlage der bestehenden Zustände.

Seine Erhaltung ist die Erhaltung der bestehenden deutschen Zustände. Von der industriellen und politischen Herrschaft der Bourgeoisie fürchtet es den sicheren Untergang, einerseits infolge der Konzentration des Kapitals, andererseits durch das Aufkommen eines revolutionären Proletariats. Der „wahre" Sozialismus schien ihm beide Fliegen mit einer Klappe zu schlagen. Er verbreitete sich wie eine Epidemie.

Das Gewand, gewirkt aus spekulativem Spinnweb, überstickt mit schöngeistigen Redeblumen, durchtränkt von liebesschwülem Gemütstau, dies überschwengliche Gewand, worin die deutschen Sozialisten ihre paar knöchernen „ewigen Wahrheiten" einhüllten, vermehrte nur den Absatz ihrer Ware bei diesem Publikum.

Seinerseits erkannte der deutsche Sozialismus immer mehr seinen Beruf, der hochtrabende Vertreter dieser Pfahlbürgerschaft[118] zu sein.

Er proklamierte die deutsche Nation als die normale Nation und den deutschen Spießbürger[119] als den Normalmenschen. Er gab jeder Niedertrachtig desselben einen verborgenen, höheren, sozialistischen Sinn, worin sie ihr Gegenteil bedeutete. Er zog die letzte Konsequenz, indem er direkt gegen die „rohdestruktive" Richtung des Kommunismus auftrat und seine unparteiische Erhabenheit über alle Klassenkämpfe verkündete. Mit sehr wenigen Ausnahmen gehört alles, was in Deutschland von angeblich sozialistischen und kommunistischen Schriften [120]zirkuliert, in den Bereich dieser schmutzigen, entnervenden Literatur.'

2. Der konservative oder Bourgeoissozialismus

Ein Teil der Bourgeoisie wünscht den sozialen Mißständen abzuhelfen, um den Bestand der bürgerlichen Gesellschaft zu sichern.

mak demektir. Küçük kenterlik bir yandan sermayenin yoğunlaşmasından, öbür yandan devrimci bir proletaryanın ortaya çıkmasından ötürü kesin yıkımının kentsoyluluğun gerek sanayi gerek siyaset alanındaki egemenliğinden geleceğinden korkuyordu. "Doğru" toplumculuk bu iki kuşu bir taşla vurur gibi göründü ona. Salgın gibi de yayıldı.

Kurgusal örümcek ağından dokunmuş, ince ruhlu söylevcilerin tumturak çiçekleriyle donanmış, sevda yüklü gönül çiğinden sırılsıklam olmuş giysi, Alman toplumcularının iskeleti çıkmış "bengi doğruluklarını" bürüdükleri bu kisve, yaraya yaraya bu kara kamu içinde mallarının sürümünü artırmaya yaradı.

Alman toplumculuğu kendi kendine biçtiği bu kentteşliğin[118] borusunu çalma görevini gitgide daha çok benimsedi.

Alman ulusunu örnek ulus, başıbozuk[119] Almanı örnek insan diye ortalığa duyurdu. Onun her alçaklığına gizli, yüce, toplumcumsu bir anlam yükledi; hem de bunların tam tersini demek isterken. İşi sonuna dek götürerek doğrudan doğruya "yakıp yıkıcı" komünizm eğilimine karşı çıktı, bütün sınıf savaşımlarının üzerinde yansız ululuğunu ortalığa yaydı. Almanya'da [120]ortalıkta dolaşan şu sözümona toplumcu, komünist yazıların topu, birkaçı dışında, bu pis, bu sinir bozucu yazın alanına girer.[8]

2. Tutucu toplumculuk ya da kentsoylu toplumculuğu

Kentsoyluluğun bir bölümü, kenter toplumunun kalıcılığını güvenceye almak için toplumsal sıkıntılara çare bulmak ister.

Bunların arasında iktisatçılar, insanseverler, iyilikçiler, çalışan sınıfların durumunu düzeltelimciler, yardım derneği kurucuları, hayvanları koruyalımcılar, hoşgörü

Es gehören hierher: Ökonomisten, Philantrophen, Humanitäre, Verbesserer der Lage der arbeitenden Klassen, Wohltätigkeitsorganisierer, Abschaffer der Tierquälerei, Mäßigkeitsvereinsstifter, Winkelreformer der buntscheckigsten Art. Und auch zu ganzen Systemen ist dieser Bourgeoissozialismus[121] ausgearbeitet worden.

Als Beispiel führen wir Proudhons „Philosophie de la misère" an.

Die sozialistischen Bourgeois wollen die Lebensbedingungen der modernen Gesellschaft[122] ohne die notwendig daraus hervorgehenden Kämpfe und Gefahren. Sie wollen die bestehende Gesellschaft mit Abzug der sie revolutionierenden und sie auflösenden Elemente. Sie wollen die Bourgeoisie ohne das Proletariat. Die Bourgeoisie stellt sich die Welt, worin sie herrscht, natürlich als die beste Welt vor. Der Bourgeoissozialismus arbeitet diese tröstliche Vorstellung zu einem halben oder ganzen System[123] aus. Wenn er das Proletariat auffordert, seine Systeme zu verwirklichen und[124] in das [125]neue Jerusalem einzugehen, so verlangt er im Grunde nur, daß es in der jetzigen Gesellschaft stehenbleibe, aber seine gehässigen Vorstellungen von derselben abstreife.

Eine zweite, weniger systematische, nur[126] mehr praktische Form dieses Sozialismus suchte der Arbeiterklasse jede revolutionäre Bewegung zu verleiden, durch den Nachweis, wie nicht diese oder jene politische Veränderung, sondern nur eine Veränderung der materiellen Lebensverhältnisse, der ökonomischen Verhältnisse ihr von Nutzen sein könne. Unter Veränderung der materiellen Lebensverhältnisse versteht dieser Sozialismus aber keineswegs Abschaffung der bürgerlichen Produktionsverhältnisse, die nur auf revolutionärem Wege möglich ist, sondern administrative Verbesserungen, die auf dem Boden dieser Produktionsverhältnisse vor sich gehen, also an dem Verhältnis von Kapital und Lohnarbeit nichts ändern, sondern im besten Fall der Bourgeoisie die Kosten ihrer Herrschaft vermindern und ihren Staatshaushalt vereinfachen.

Seinen entsprechenden Ausdruck erreicht der Bourgeois-

vakfı mücahitleri, kıyıdan köşeden aklı karalı bir yığın düzelticiler vardır. Bu kentsoylu toplumculuğundan[121] koca koca dizgeler bile çıkmıştır.

Örnek olarak Proudhon'un *Philosophie de la Misère*'ini analım.

Toplumcu kentsoylular çağcıl toplumun yaşama koşullarını[122] diliyorlar ama bunlardan zorunlu olarak çıkan savaşımlarla tehlikeler de uzak dursun istiyorlar. İçindeki devrimci, çözüştürücü öğeler ayıklansın da varolan toplum sürüp gitsin istiyorlar. Proletaryasız kentsoyluluk istiyorlar. Kentsoyluluk, doğal olarak, kendisinin egemen olduğu dünyanın dünyaların en iyisi olduğunu tasarlıyor. Kentsoylu toplumculuğu da bu tasarımdan az çok bütünlüklü bir dizge[123] kuruyor. Proletaryadan kendi dizgesini gerçekleştirerek[124] yeni Kudüs'e varmasını[125] beklerken, en temelde düpedüz bugünkü toplumun içinde kalmasını, ama içinden bu topluma ilişkin kin dolu tasarımları söküp atmasını istiyor.

Bu toplumculuğun daha az dizgeselleştirilmiş, ama[126] daha eyleme dönük ikinci bir biçimi, şu ya da bu siyasal değişikliğin değil, ancak maddi yaşam ilişkilerindeki, iktisadi ilişkilerdeki bir değişikliğin kendisine yarar getirebileceğini göstererek devrimci akımların hepsini işçi sınıfının gözünden düşürmeye çalışmıştır. Bu toplumculuğun maddi yaşam ilişkilerindeki değişiklikten anladığı, ancak devrimci yollarla başarılabilecek olan kenter üretim ilişkilerinin ortadan kaldırılması değil, bu üretim ilişkileri temeline dayanan, dolayısıyla sermaye ile ücretli emek ilişkisinde hiçbir şey değiştirmediği gibi olsa olsa kentsoyluluk için egemenliğinin maliyetini azaltacak, devlet işlerini çekip çevirmesini yalınlaştıracak yönetsel onarımlardır.

Kentsoylu toplumculuğu kendisine upuygun anlatımı ancak düpedüz bir söz oyunu olduğunda bulur.

sozialismus erst da, wo er zur bloßen rednerischen Figur wird.

Freier Handel! im Interesse der arbeitenden Klasse; Schutzzölle! im Interesse der arbeitenden Klasse; Zellengefängnisse![127] im Interesse der arbeitenden Klasse; das ist das letzte, das einzige ernstgemeinte Wort des Bourgeoissozialismus.

Ihr Sozialismus[128] besteht eben in der Behauptung, daß die Bourgeois Bourgeois sind — im Interesse der arbeitenden Klasse.

3. Der kritisch-utopistische Sozialismus und Kommunismus

Wir reden hier nicht von der Literatur, die in allen großen modernen Revolutionen die Forderungen des Proletariats aussprach. (Schriften Babeufs etc.)

Die ersten Versuche des Proletariats, in einer Zeit allgemeiner Aufregung, in der Periode des Umsturzes der feudalen Gesellschaft direkt sein eigenes Klasseninteresse[129] durchzusetzen, scheiterten notwendig an der unentwickelten Gestalt des Proletariats selbst, wie an dem Mangel der materiellen[130] Bedingungen seiner Befreiung, die eben erst das Produkt der [131]bürgerlichen Epoche sind. Die revolutionäre Literatur, welche diese ersten Bewegungen des Proletariats begleitete, ist dem Inhalt nach[132] notwendig reaktionär. Sie lehrt einen allgemeinen Asketismus und eine rohe Gleichmacherei.

Die eigentlich sozialistischen und kommunistischen Systeme, die Systeme St.-Simons, Fouriers, Owens usw. tauchen auf in der ersten unentwickelten Periode des Kampfes zwischen Proletariat und Bourgeoisie, die wir oben dargestellt haben. (Siehe Bourgeoisie und Proletariat.)

Die Erfinder dieser Systeme sehen zwar den Gegensatz der Klassen wie die Wirksamkeit der auflösenden Elemente in der herrschenden Gesellschaft selbst. Aber sie erblicken auf der Seite des Proletariats[133] keine geschichtliche Selbsttätigkeit, keine ihm eigentümliche politische Bewegung.

Da die Entwicklung des Klassengegensatzes gleichen

Özgür tecim! işçi sınıfının çıkarına. Gümrük koruması! işçi sınıfının çıkarına. Hücre düzenli hapishane![127] işçi sınıfının çıkarına; kentsoylu toplumculuğunun son söyleyeceği, içinden gelerek söyleyeceği son söz budur işte.

Sizin toplumculuğunuzun[128] eninde sonunda varacağı yargı budur: Kentsoylu kentsoyludur — işçi sınıfının çıkarına.

3. Eleştirel düşülkeci toplumculuk ile komünizm

Burada büyük çağcıl devrimlerin hepsinde proletaryanın istemlerini dile getirmiş yazından söz etmiyoruz. (Babeuf'ün yazıları gibi.)

Proletaryanın, bir genel kaynaşma çağında, derebeylik toplumunun yıkılma döneminde doğrudan doğruya kendi sınıf çıkarlarını sağlamak[129] yönündeki ilk girişimleri, gerek proletaryanın kendisinin gelişmemişliğinden gerekse ancak [130]kenter çağının ürünü olabilecek özgürleşmesinin maddi[131] koşullarının yokluğundan ötürü zorunlu olarak boşa çıktı. Proletaryanın bu ilk devinimlerine eşlik eden devrimci yazın, içeriği bakımından[132] zorunlu olarak gericidir. Genel bir çileciliği, kaba bir eşitlikçiliği öğretir.

Gerçekten toplumcu, komünist dizgeler, Saint-Simon'un, Fourier'nin, Owen'ın, ... dizgeleri proletarya ile kentsoyluluk arasındaki savaşımın, yukarıda anlattığımız, ilk, daha olgunlaşmamış döneminde türer. ("Kentsoyluluk ile Proletarya"ya bakınız.)

Bu dizgelerin kurucuları sınıflar arasındaki karşıtlık gibi yürürlükteki toplumun kendi içindeki çözücü öğelerin etkinliğini de görürler gerçi. Gelgelelim [133]proletarya yakasında hiçbir tarihsel kendiliğindenlik, proletaryaya özgü hiçbir siyasal devinim gözlemezler.

Schritt hält mit der Entwicklung der Industrie, finden sie ebensowenig die materiellen Bedingungen zur Befreiung des Proletariats vor und suchen nach einer [134]sozialen Wissenschaft, nach [135]sozialen Gesetzen, um diese Bedingungen zu schaffen.

An die Stelle der gesellschaftlichen[136] Tätigkeit muß ihre persönlich erfinderische Tätigkeit treten, an die Stelle der geschichtlichen Bedingungen der Befreiung phantastische, an die Stelle der allmählich vor sich gehenden Organisation des Proletariats zur Klasse eine eigens ausgeheckte Organisation der Gesellschaft. Die kommende Weltgeschichte löst sich für sie auf in die Propaganda und die praktische Ausführung ihrer Gesellschaftspläne.

Sie sind sich zwar bewußt, in ihren Plänen hauptsächlich das Interesse der arbeitenden Klasse als der leidendsten Klasse zu vertreten. Nur unter diesem Gesichtspunkt der leidendsten Klasse existiert das Proletariat für sie.

Die unentwickelte Form des Klassenkampfes wie ihre eigene Lebenslage bringen es aber mit sich, daß sie weit über jenen Klassengegensatz erhaben zu sein glauben. Sie wollen die Lebenslage aller Gesellschaftsglieder, auch der bestgestellten, verbessern. Sie appellie-ren daher fortwährend an die ganze Gesellschaft ohne Unterschied, ja vorzugsweise an die herrschende Klasse. Man braucht ihr System ja nur zu verstehen, um es als den bestmöglichen Plan der bestmöglichen Gesellschaft anzuerkennen.

Sie verwerfen daher alle politische, namentlich alle revolutionäre Aktion, sie wollen ihr Ziel auf friedlichem Wege erreichen und versuchen, durch kleine, natürlich fehlschlagende Experimente, durch die Macht des Beispiels dem neuen gesellschaftlichen Evangelium Bahn zu brechen.

Diese[137] phantastische Schilderung der zukünftigen Gesellschaft entspricht[138] in einer Zeit, wo das Proletariat noch höchst unentwikkelt ist, also selbst noch phantastisch seine eigene Stellung auffaßt, seinem ersten ahnungsvollen Drängen nach einer allgemeinen Umgestaltung der Gesellschaft.

Die sozialistischen und kommunistischen Schriften beste-

Sınıf karşıtlığının gelişimi sanayinin gelişimiyle atbaşı gittiği için, proletaryanın özgürleşmesinin maddi koşullarını da pek az bulduklarından, bu koşulları yaratmak üzere [134]toplumsal yasalara dayalı [135]bir toplum bilimi ardına düşerler.

Toplumsal[136] etkinliğin yerine kendi kişisel yaratıcı etkinliklerinin, özgürleşmenin tarihsel koşullarının yerine düşlemsel koşulların, proletaryanın kendiliğinden yavaş yavaş sınıf olarak örgütlenmesinin yerine kendi kurduğu bir toplum örgütlenmesinin geçmesi gerekir. Onların gözünde gelecekteki dünya tarihi kendi toplum tasarılarının yayılıp uygulamaya konmasına doğru çözülür.

Gerçi tasarılarında asıl en çok acı çeken sınıf olarak proletaryanın çıkarlarını gözetmek gerektiğinin bilincindedirler. Onlar için proletarya ancak en çok acı çeken sınıf olması bakımından vardır.

Ama sınıf savaşımının olgunlaşmamışlığı gibi kendi toplumsal konumları da kendilerini bu sınıf karşıtlığının çok üstünde sanmalarına yol açar. Toplumun bütün üyelerinin, en iyi yerlerde olanların bile toplumsal konumlarını düzeltmek isterler. Bundan ötürü sürekli, ayrım gözetmeksizin toplumun bütününe, ama en çok da egemen sınıfa seslenirler. Dizgelerinin olabilecek en iyi topluma ilişkin olabilecek en iyi taslak olduğunu kavramak için insanın onu anlaması yeter.

Bundan ötürü bütün siyasal, özellikle de devrimci eylemi yadsırlar, ereklerine barışçıl yollardan ulaşmak isterler, doğal olarak boşa çıkacak küçük deneylerle, örneğin gücünü kullanarak toplumun yeni Muştusuna yol açmayı denerler.

Geleceğin toplumuna ilişkin bu[137] düşlemsel betimlemeler, proletaryanın, gelişmişlikten alabildiğine uzak olduğu, dolayısıyla kendi konumunu kendisinin de henüz düşlem yoluyla kavradığı bir sırada, toplumun genel ola-

hen aber auch aus kritischen Elementen. Sie greifen alle Grundlagen der bestehenden Gesellschaft an. Sie haben daher höchst wertvolles Material zur Aufklärung der Arbeiter geliefert. Ihre positiven Sätze über die zukünftige Gesellschaft, z.B. Aufhebung des Gegensatzes zwischen[139] Stadt und Land, der Familie, des Privaterwerbs,[140] der Lohnarbeit, die Verkündigung der gesellschaftlichen Harmonie, die Verwandlung des Staates in eine bloße Verwaltung der Produktion — alle diese ihre Sätze drücken bloß das Wegfallen des Klassengegensatzes aus, der eben erst sich zu entwickeln beginnt, den sie nur noch in seiner ersten gestaltlosen Unbestimmtheit kennen. Diese Sätze selbst haben daher noch einen rein utopistischen Sinn.

Die Bedeutung des kritisch-utopistischen Sozialismus und Kommunismus steht im umgekehrten Verhältnis zur geschichtlichen Entwicklung. In demselben Maße, worin der[141] Klassenkampf sich entwickelt und gestaltet, verliert diese phantastische Erhebung über denselben, diese phantastische Bekämpfung desselben allen praktischen Wert, alle theoretische Berechtigung. Waren daher die Urheber dieser Systeme auch in vieler Beziehung revolutionär, so bilden ihre Schüler jedesmal reaktionäre Sekten. Sie halten die alten Anschauungen der Meister fest gegenüber der geschichtlichen Fortentwicklung des Proletariats. Sie suchen daher konsequent den Klassenkampf wieder abzustumpfen und die Gegensätze zu vermitteln. Sie träumen noch immer die versuchsweise Verwirklichung ihrer gesellschaftlichen Utopien, Stiftung einzelner Phalanstere, Gründung von Home-Kolonien, Errichtung eines kleinen Ikariens[jk] — Duodezausgabe des neuen Jerusalems — und zum Aufbau aller dieser spanischen Schlösser müssen sie an die Philanthropie der bürgerlichen Herzen und Geldsäcke appellieren. Allmählich fallen sie in die Kategorie der oben geschilderten reaktionären oder[142] konservativen Sozialisten und unterscheiden sich nur noch[143] von ihnen durch mehr systematische Pedanterie, durch den fanatischen Aberglauben an die Wunderwirkungen ihrer sozialen Wissenschaft.

rak yeniden biçimlendirilmesine yönelik ilk sezgisel itilimlerine denk düşer.[138]

Ama toplumcu, komünist yazılar eleştirel öğeler de içerir. Varolan toplumun bütün temellerine saldırırlar. Bundan ötürü işçilerin aydınlanması için değerli mi değerli bir gereç sağlamışlardır. Gelecekteki topluma ilişkin önerileri, örneğin kentle kır arasındaki karşıtlığın,[139] ailenin, özel edinimin,[140] ücretli emeğin kaldırılması, toplumsal uyumun ileri sürülmesi, devletin yalnızca üretimi çekip çevirme işine dönüştürülmesi — bu önerilerinin hepsi, daha yeni yeni gelişmeye başlamış, onların henüz ilk, biçimsiz belirsizliğiyle tanıdıkları sınıf karşıtlığının yok olması anlamına gelir. Dolayısıyla bu önerilerin kendisi de henüz salt düşülkesel bir anlam taşır.

Eleştirel-düşülkeci toplumculukla komünizmin anlamı tarihsel gelişimle ters orantılı bir ilişki içindedir. [141]Sınıf savaşımı ne ölçüde gelişip biçimlenirse, bu sınıf savaşımının üstüne çıkma kuruntusu, onunla savaşma kuruntusu da bütün kılgısal değerini, bütün kuramsal geçerliliğini yitirir. Dolayısıyla bu dizgelerin kurucuları pek çok bakımdan devrimci olmuşsa da çömezleri her zaman gerici tarikatlar oluştururlar. Proletaryanın ileri doğru tarihsel gelişiminin karşısında ustalarının eski görüşlerine sıkı sıkıya yapışırlar. Bu yüzden durmaksızın sınıf savaşımını köreltmeye, karşıtlıkları uzlaştırmaya çalışırlar. Hâlâ daha toplumsal düşülkelerini deneysel olarak gerçekleştirmenin, ayrı *Phalanstère*'ler oluşturmanın, *Home-Colony*'ler kurmanın, bir küçük *Icaria* dikmenin düşünü kurarlarhı — yeni Kudüs'ün küçük boy basımları —, bu yedi kubbeli hamamların hepsinin kurulması için de kenter gönlünün, kenter kesesinin insanseverliğine başvurmaları gerekir. Yavaş yavaş yukarıda betimlenen gerici ya da[142] tutucu toplumcular ulamına düşerler; onlardan yalnızca[143] bilgiçliklerinin daha dizgesel oluşuyla, kendi toplum

Sie treten daher mit Erbitterung aller politischen Bewegung der Arbeiter entgegen, die nur aus blindem Unglauben an das neue Evangelium hervorgehen konnte.

Die Owenisten in England, die Fourieristen in Frankreich reagieren dort gegen die Chartisten, hier gegen die Reformisten.

bilimlerine kör bir boşinanla bağlanmalarıyla ayrılırlar.

İşte bu yüzden işçilerin ancak yeni Muştu'ya kör inançsızlıktan ileri gelebilecek bütün siyasal devinimine var güçleriyle karşı dururlar

İngiltere'de Owencılar, Fransa'da Fourierciler, orada Dilekçecilerin, burada Düzeltmecilerin karşısına dikilir.

IV
Stellung der Kommunisten zu den verschiedenen oppositionellen Parteien

Nach Abschnitt II versteht sich das Verhältnis der Kommunisten zu den bereits konstituierten Arbeiterparteien von selbst, also ihr Verhältnis zu den Chartisten in England und den agrarischen Reformern in Nordamerika.[144]

Sie kämpfen für die Erreichung der unmittelbar vorliegenden Zwecke und Interessen der Arbeiterklasse, aber sie vertreten[145] in der gegenwärtigen Bewegung zugleich die Zukunft der Bewegung. In Frankreich schließen sich die Kommunisten an die sozialistisch-demokratische Partei[m] an gegen die konservative und radikale Bourgeoisie, ohne darum das Recht aufzugeben, sich kritisch zu den aus der revolutionären Überlieferung herrührenden Phrasen und Illusionen zu verhalten.

In der Schweiz unterstützen sie die Radikalen, ohne zu verkennen, daß diese Partei aus widersprechenden Elementen besteht, teils aus demokratischen Sozialisten im französischen Sinn, teils aus radikalen Bourgeois.

Unter den Polen unterstützen die Kommunisten die Partei, welche eine agrarische Revolution zur Bedingung der nationalen Befreiung macht, dieselbe Partei, welche die Krakauer Insurrektion von 1846 ins Leben rief.

In Deutschland kämpft die Kommunistische Partei, sobald die Bourgeoisie revolutionär auftritt, gemeinsam mit der Bour-

IV
Komünistlerin Değişik Muhalefet Partilerine Göre Konumu

İkinci bölüme bakılırsa komünistlerin kurulu işçi partileriyle ilişkisi, dolayısıyla İngiltere'deki Dilekçecilerle, Kuzey[144] Amerika'daki Tarım Düzeltmecileriyle ilişkisi kendiliğinden anlaşılır. Komünistler işçi sınıfının hemen önünde duran amaçlarıyla çıkarlarına ulaşılması için savaşırlar, ama bir yandan da bugünkü devinimin içinde devinimin geleceğini temsil ederler.[145] Komünistler Fransa'da tutucu, köktenci kentsoyluluğa karşı, devrimci gelenekten ileri gelen söz kalıplarıyla kuruntular karşısında eleştirel bir tutum takınma hakkını elden bırakmadan, toplumcu demokrat partiye[1] katılırlar.

İsviçre'de, çelişik öğelerden, yarı Fransa'daki anlamıyla demokratik toplumculardan, yarı köktenci kentsoylulardan oluşan bir parti olduğunu gözden kaçırmadan, köktencileri desteklerler.

Polonya'da komünistler bir tarım devrimini ulusal kurtuluşun baş koşulu kılan partiyi, 1846'daki Krakov Başkaldırısı'nı doğuran partiyi desteklerler.

Almanya'da, kentsoyluluk devrimciliğe soyundu muydu, komünist parti kentsoylulukla birlikte saltık tekerkli-

geoisie gegen die absolute Monarchie, das feudale Grundeigentum[146] und die Kleinbürgerei.

Sie unterläßt aber keinen Augenblick, bei den Arbeitern ein möglichst klares Bewußtsein über den feindlichen Gegensatz zwischen[147] Bourgeoisie und Proletariat herauszuarbeiten, damit die deutschen Arbeiter sogleich die gesellschaftlichen und politischen Bedingungen, welche die Bourgeoisie mit ihrer Herrschaft herbeiführen muß, als ebenso viele Waffen gegen die Bourgeoisie kehren können, damit, nach dem Sturz der reaktionären Klassen in Deutschland, sofort der Kampf gegen die Bourgeoisie selbst beginnt.

Auf Deutschland richten die Kommunisten ihre Hauptaufmerksamkeit, weil Deutschland am Vorabend einer bürgerlichen Revolution steht und weil es diese Umwälzung unter fortgeschritteneren Bedingungen der europäischen Zivilisation überhaupt und mit einem viel weiter entwickelten Proletariat vollbringt, als England im 17. und Frankreich im 18. Jahrhundert, die deutsche bürgerliche Revolution also nur das unmittelbare Vorspiel einer proletarischen Revolution sein kann.

Mit einem Wort, die Kommunisten unterstützen überall jede revolutionäre Bewegung gegen die bestehenden gesellschaftlichen und politischen Zustände.

In allen diesen Bewegungen heben sie die Eigentumsfrage, welche mehr oder minder entwickelte Form sie auch angenommen haben möge, als die Grundfrage der Bewegung hervor.

Die Kommunisten arbeiten endlich überall an der Verbindung und Verständigung der demokratischen Parteien aller Länder.

Die Kommunisten verschmähen es, ihre Ansichten und Absichten zu verheimlichen. Sie erklären es offen, daß ihre Zwekke nur erreicht werden können durch den gewaltsamen Umsturz aller bisherigen Gesellschaftsordnung. Mögen die herrschenden Klassen vor einer kommunistischen Revolution zittern. Die Proletarier haben nichts in ihr zu verlieren als ihre Ketten. Sie haben eine Welt zu gewinnen.

Proletarier[148] *aller Länder, vereinigt euch!*

ğe, derebeyliğin toprak mülkiyetine,[146] küçük kenterliğe karşı savaşır.

Ama Alman işçileri kentsoyluluğun egemenliğiyle birlikte zorunlu olarak getireceği toplumsal, siyasal koşulları kentsoyluluğa karşı bir yığın silaha dönüştürebilsinler diye, Almanya'daki gerici sınıflar devrilir devrilmez kentsoyluluğun kendisine karşı savaşım başlayabilsin diye, işçilerde kentsoyluluk ile proletarya arasındaki[147] düşmanca karşıtlığın bilincini olabildiğince açık biçimde yerleştirmek için hiçbir ânı boş bırakmaz.

Almanya bir kenter devriminin eşiğinde olduğu için, bu devrimi 17. yüzyıl İngilteresine, 18. yüzyıl Fransasına göre genel olarak Avrupa uygarlığının daha ileri koşullarında, çok daha gelişmiş bir proletarya ile gerçekleştireceğinden, Alman kenter devrimi ancak doğrudan doğruya bir proleter devriminin başlangıcı olabileceği için komünistler olanca dikkatlerini Almanya'ya çevirirler.

Kısacası komünistler her yerde varolan toplumsal, siyasal duruma karşı her devrimci akımı desteklerler.

Bu akımların hepsinde, hangi gelişkin ya da gelişmemiş biçimi almış olursa olsun mülkiyet sorununu devinimin temel sorunu olarak öne çıkarırlar.

Ensonu komünistler her yerde bütün ülkelerin demokratik partilerinin birliği için, anlaşması için çalışırlar.

Komünistler görüşleriyle amaçlarını gizlemeye gönül indirmezler. Amaçlarına ancak bugüne dek süregelen tüm toplumsal düzeni zorla devirmekle ulaşılabileceğini açıkça söylerler. Varsın egemen sınıflar komünist devrim korkusuyla titresin. Proleterlerin zincirlerinden başka yitirecekleri bir şey yok. Kazanacakları bir dünya var.

Bütün ülkelerin proleterleri,[148] *birleşin!*

NOTEN I
Vorworte

[a] „Diesem Gedanken", sage ich in der Vorrede zur englischen Übersetzung, „der nach meiner Ansicht berufen ist, für die Geschichtswissenschaft denselben Fortschritt zu begründen, den Darwins Theorie für die Naturwissenschaft begründet hat — diesem Gedanken hatten wir beide uns schon mehrere Jahre vor 1845 allmählich genähert. Wieweit ich selbständig mich in dieser Richtung voranbewegt, zeigt meine ‚Lage der arbeitenden Klasse in England'. Als ich aber im Frühjahr 1845 Marx in Brüssel wiedertraf, hatte er ihn fertig ausgearbeitet und legte ihn mir vor in fast ebenso klaren Worten wie die, worin ich ihn oben zusammengefaßt." [1890]

[b] Lassalle bekannte sich persönlich, uns gegenüber, stets als „Schüler" von Marx und stand als solcher selbstredend auf dem Boden des „Manifestes". Anders mit denjenigen seiner Anhänger, die nicht über seine Forderung von Produktivgenossenschaften mit Staatskredit hinausgingen und die ganze Arbeiterklasse einteilten in Staatshülfler und Selbsthülfler [1890].

[c] Lassalle personally, to us, always acknowledged himself to be a disciple of Marx, and, as such, stood on the ground of the *Manifesto*. But in his public agitation, 1862-4, he did not go beyond demanding cooperative workshops supported by state credit. [1888].

ÇIKMALAR I
Önsözler

Çıkmalarda kullanılan simgeler

/ Değiştirilen öğe.
+ Eklenen öğe.
– Çıkarılan öğe.
Ø Çeviriyi etkilemeyen değişiklik.
1848, ... Değişikliğin yapıldığı basım.

[a] İngilizce çeviriye yazdığım önsözde "Bana göre Darwin'in kuramının doğa bilimi için sağladığı ilerleme temelinin aynısını tarih biliminde sağlamaya yazgılı bu düşünceye ikimiz de 1845'ten yıllar önce yavaş yavaş yaklaşmıştık. Bu yönde bağımsız olarak nereye dek gittiğimi *İngiltere'de İşçi Sınıfının Durumu*''' gösterir. Ama 1845 ilkyazında Brüksel'de Marx'la yeniden görüştüğümde, o bu düşünceyi çoktan olgunlaştırıp bitirmiş, neredeyse benim yukarıda özetlerken kullandığım ölçüde apaçık sözcüklerle önüme serivermişti" diyorum [1890].

[b] Lasalle kişisel olarak bize hep, kendisini Marx'ın "çömezi" saydığını söyler, öyle olduğu için de elbette *Manifesto*'ya dayalı bir konumda sayılırdı. Onun devlet kredili üretici birlikleri önerisinden ileri gitmeyen, bütün işçi sınıfını da devlet destekçileri ile özdestekçiler diye ikiye ayıran izleyicileri içinse durum bambaşkaydı [1890].

[c] Lasalle kişisel olarak bize hep kendisini Marx'ın çömezi saydığını söyler, öyle olduğu için de *Manifesto*'ya dayalı bir konumda sayılırdı. Oysa 1862-1864 yıllarındaki kamuya yönelik açıklamalarında devlet kredisiyle desteklenmiş birlik işlikleri istemekten öteye gitmiyordu [1888].

[c] *The Condition of the Working Class in England in 1844*. Frederick Engels. İngilizce'ye çeviren Florence K. Wischnewetzky.

[d] *The Condition of the Working Class in England in 1844.* By Frederick Engels. Translated by Florence K. Wischnewetzky. New York, Lovell; London, W. Reeves, 1888 [1888].

New York, Lovell; Londra, W. Reeves, 1888" [1888].
Sözkonusu metnin Türkçesi için "Uluslararası Emekçiler Derneği Genel Konseyinin 1871'de Fransa'da İç Savaş Üzerine Çağrısı", Karl Marx, *Fransa'da İç Savaş*, çeviren Kenan Somer. Sol Yayınları, Ankara 1991, 54. sayfaya bakınız.
[Rusça:] Köylü ortaklığı.
"Sözkonusu yapıtın Türkçesi için Friedrich Engels, *İngiltere'de Emekçi Sınıfların Durumu*, çeviren Oktay Emre. Gözlem Yayınları, İstanbul 1974.

NOTEN II
Manifest der Kommunistischen Partei

[a] By bourgeoisie is meant the class of modern Capitalists, owners of the means of social production and employers of wage-labour. By proletariat, the class of modern wage-labourers who, having no means of production of their own, are reduced to selling their labour-power in order to live [1888].

[b] That is, all *written* history. In 1847, the pre-history of society, the social organisation existing previous to recorded history, was all but unknown. Since then, Haxthausen discovered common ownership of land in Russia, Maurer proved it to be the social foundation from which all Teutonic races started in history, and by and by village communities were found to be, or to have been the primitive form of society every-where from India to Ireland. The inner organisation of this primitive Communistic society was laid bare, in its typical form, by Morgan's crowning discovery of the true nature of the *gens* and its relation to the *tribe*. With the dissolution of these primeval communities society begins to be differentiated into separate and finally antagonistic classes. I have attempted to retrace this process of dissolution in *Der Ursprung der Familie, des Privateigenthums und des Staats*, 2nd edition, Stuttgart, 1886 [1888].

[c] Das heißt, genau gesprochen, die schriftlich überlieferte

ÇIKMALAR II
Komünist Parti Manifestosu

[a] Kentsoyluluktan, toplumsal üretim araçlarını elinde tutan, ücretli emeği kullanan çağcıl sermayeciler sınıfı anlaşılıyor. Proletaryadansa kendi ellerinde hiçbir üretim aracı olmadığından, yaşamak için işgüçlerini satmak zorunda olan çağcıl ücretli işçiler sınıfı [1888].

[b] Daha doğrusu, bütün *yazılı* tarih. 1847'de toplumun tarihöncesi, kayıtlı tarihten önce varolan toplumsal örgütlenme pek bilinmiyordu. O günden bugüne Haxthausen Rusya'da ortak toprak mülkiyetini ortaya çıkardı; Maurer bunun tarihte bütün Cermen boylarının çıktığı toplumsal temel olduğunu kanıtladı; yavaş yavaş köy topluluklarının, Hindistan'dan İrlanda'ya dek her yerde toplumun ilkel biçimi olduğu bulundu. Bu ilkel komünist toplumun iç örgütlenişi, örnek biçimiyle, Morgan'ın *sopun* gerçek niteliğiyle *boy* içindeki konumunu üstün biçimde ortaya koyuşuyla gözler önüne serildi. Bu eskil toplulukların çözülmesiyle birlikte toplumun ayrı ayrı, sonunda da birbirine karşıt sınıflara bölünüşü başlar. Ben *Der Ursprung der Familie, des Privateigenthums und des Staats*'da (2. basım, Stuttgart, 1886)* bu çözülme sürecini izlemeye çalıştım [1888].

[c] Daha doğrusu, yazıyla aktarılan tarih. 1847'de toplumun

Geschichte. 1847 war die Vorgeschichte der Gesellschaft, die gesellschaftliche Organisation, die aller niedergeschriebenen Geschichte vorausging, noch so gut wie unbekannt. Seitdem hat Haxthausen das Gemeineigentum am Boden in Rußland entdeckt, Maurer hat es nachgewiesen als die gesellschaftliche Grundlage, wovon alle deutschen Stämme geschichtlich ausgingen, und allmählich fand man, daß Dorfgemeinden mit gemeinsamem Bodenbesitz die Urform der Gesellschaft waren von Indien bis Irland. Schließlich wurde die innere Organisation dieser urwüchsigen kommunistischen Gesellschaft in ihrer typischen Form bloßgelegt durch Morgans krönende Entdeckung der wahren Natur der Gens und ihrer Stellung im Stamm. Mit der Auflösung dieser ursprünglichen Gemeinwesen beginnt die Spaltung der Gesellschaft in besondre und schließlich einander entgegengesetzte Klassen [1890].

[d] Guild-master, that is, a full member of a guild, a master within, not a head of a guild [1888].

[e] 'Commune' was the name taken, in France, by the nascent towns even before they had conquered from their feudal lords and masters local self-government and political rights as the 'Third Estate'. Generally speaking, for the economical development of the bourgeoisie, England is here taken as the typical country; for its political development, France [1888].

[f] So nannten die Städtebürger Italiens und Frankreichs ihr städtisches Gemeinwesen, nachdem sie die ersten Selbstverwaltungsrechte ihren Feudalherren abgekauft oder abgezwungen hatten [1890].

[g] Not the English Restoration 1660 to 1689, but the French Restoration 1814 to 1830 [1888].

[h] This applies chiefly to Germany where the landed aristocracy and squirearchy have large portions of their estates cultivated for their own account by stewards, and are, moreover, extensive beetroot-sugar manufacturers and distillers of potato spirits. The wealthier British aristocracy are, as yet, rather above that; but they, too, know how to make up for declining rents by lending their names to floaters of more or less shady joint-stock companies [1888].

tarihöncesi, tüm yazılı tarihten önce gelen toplumsal örgütlenme pek bilinmiyordu. O günden bugüne Haxthausen Rusya'da ortak toprak mülkiyetini ortaya çıkardı; Maurer bunun tarihsel olarak bütün Cermen boylarının çıktığı toplumsal temel olduğunu kanıtladı; yavaş yavaş ortak toprak mülkiyetine dayalı köy topluluklarının, Hindistan'dan İrlanda'ya dek toplumun ilk biçimi olduğu bulundu. Ensonu bu en eski komünist toplumun iç örgütlenişi, örnek biçimiyle, Morgan'ın sopun gerçek niteliğiyle boy içindeki konumunu üstün biçimde ortaya koyuşuyla gözler önüne serildi. Bu ilk toplulukların çözülmesiyle birlikte toplumun ayrı ayrı, sonunda da birbirine karşıt sınıflara bölünüşü başlar [1890].

[c] Lonca ustası, demek loncanın asal bir üyesi, loncanın başı değil de lonca içindeki bir usta [1888].

[d] "Komün", Fransa'da, yeni yeni ortaya çıkan kentlerin daha derebeyleriyle efendilerinden yerel özerkliklerini, "üçüncü katman" olarak siyasal haklarını koparmadan önce bile aldıkları addı. Kabaca söylersek, burada kentsoyluluğun iktisadi gelişimi için İngiltere, siyasal gelişimi içinse Fransa örnek ülke sayılmıştır [1888].

[e] İtalya ile Fransa'da kentliler, derebeylerinden ilk özerklik haklarını satın aldıktan ya da kopardıktan sonra, kendi kent topluluklarını böyle anıyorlardı [1890].

[f] İngiltere'deki 1660-1690 arası Onarım çağı değil, Fransa'daki 1814-1830 arası Onarım çağı [1888].

[g] Bu özellikle toprak sahibi soyluluk ile ağalığın mülklerinin geniş bölümünü kendi adlarına kahyalar eliyle ektirip biçtirmenin yanı sıra yaygın biçimde pancar şekeri ile patates ispirtosu damıtıcılığıyla uğraştığı Almanya için geçerli. Daha varlıklı İngiliz soyluları henüz buralara düşmedi; ama doğrusu onlar da sanlarını ne idüğü pek belli olmayan anonim şirketlerin kurucularına vererek azalan gelirlerini yerine koymayı beceriyor [1888].

[i] Der Revolutionssturm von 1848 hat diese gesamte schäbige Richtung weggefegt und ihren Trägern die Lust benommen, noch weiter in Sozialismus zu machen. Hauptvertreter und klassischer Typus dieser Richtung ist Herr Karl Grün [1890].

[j] *Phalanstères* were Socialist colonies on the plan of Charles Fourier; Icaria was the name given by Cabet to his Utopia and, later on, to his American Communist colony [1888].

[k] Home-Kolonien (Kolonien im Inland) nennt Owen seine kommunistischen Mustergesellschaften. Phalanstere war der Name der von Fourier geplanten gesellschaftlichen Paläste. Ikarien hieß das utopische Phantasieland, dessen kommunistische Einrichtungen Cabet schilderte [1890].

[l] The party then represented in Parliament by Ledru-Rollin, in literature by Louis Blanc, in the daily press by the *Réforme*. The name of Social-Democracy signified, with these its inventors, a section of the Democratic or Republican party more or less tinged with Socialism [1888].

[m] Die damals sich sozialistisch-demokratisch nennende Partei in Frankreich war die durch Ledru-Rollin politisch und durch Louis Blanc literarisch vertretene; sie war also himmelweit verschieden von der heutigen deutschen Sozialdemokratie [1890].

[1] 1888: + apprentices

[2] 1888: / The feudal system of industry, under which industrial production was monopolised by closed guilds,

[3] 1848, 1872, 1883: / den neuen

[4] 1888: // middle class

[5] 1888: / Modern

[6] 1888: + of that class

[7] 1888: / class

[8] 1883, 1890: / Assoziation

[9] 1888: + medieval

[10] 1888: + (as in Italy and Germany)

[11] 1888: + (as in France)

[g] 1848'in devrim kasırgası bu kırtıpil yönelimi toptan silip süpürerek savunucularının toplumculuğun iyice içine etmelerini önlemiş oldu. Bu yönelimin baş oyuncusu, kökleşik örneği Bay Karl Grün'dür [1890].

[h] *Phalanstères* Charles Fourier'nin tasarladığı toplumcu yerleşimlerdi; Icaria ise Cabet'nin kendi düşülkesine, sonraları da Amerika'daki komünist yerleşimine verdiği addı [1888].

[i] Owen kendi örnek komünist toplumlarına "Home Colonies" (yurt içi yerleşimler) diyordu. *Phalanstères* Fourier'nin tasarladığı toplumsal konakların adıydı. Cabet'nin komünist kurumlarını betimlediği düşler ülkesineyse *Icaria* deniyordu [1890].

[j] O sıralar parlamentoda Ledru-Rollin'in, yazı alanında Louis Blanc'ın, günlük basında da *La Réforme*'un temsil ettiği parti. Toplumcu demokrat adı, bu yaratıcılarının dilinde, demokrat ya da cumhuriyetçi partinin içindeki, ucundan kıyısından toplumculuğa bulaşmış bir kesimi belirtiyordu [1888].

[k] O sıralar Fransa'da kendine toplumcu demokrat diyen parti, siyasal alanda Ledru-Rollin'in, yazın alanındaysa Louis Blanc'ın temsil ettiği partiydi; dolayısıyla bugünkü Alman toplumcu demokratlarıyla aralarında dağlar kadar fark vardı [1890].

[1] 1888: + çırakları
[2] 1888: / Sanayi üretimin kapalı loncaların tekelinde bulunduğu derebeyliğin sanayi dizgesi
[3] 1848, 1872, 1883: / Ø
[4] 1888: // orta sınıf
[5] 1888: / Çağcıl
[6] 1888: + bu sınıfın [o aşamaya denk düşen bir siyasal ilerleme]si
[7] 1888: / sınıf
[8] 1888: + ortaçağ [komün]ü
[9] 1883, 1890: / birlik
[10] 1888: + (İtalya ile Almanya'da olduğu gibi)
[11] 1888: + (Fransa'da olduğu gibi)

[12] 1888: / semi-feudal
[13] 1848: + und
[14] 1890: / anderen
[15] 1872, 1883, 1890: / ihre
[16] 1872, 1883, 1890: / welches frühere
[17] 1848: / aber
[18] 1888: – Sie hemmten ... zu fördern.
[19] 1848: + noch
[20] 1848: + sogar
[21] 1888: – gesellschaftliche
[22] 1872, 1883, 1890: / Vernichtungskrieg
[23] 1872, 1883, 1890: – der bürgerlichen Zivilisation und
[24] 1848, 1872: / der alten
[25] 1888: / the modern working class
[26] 1872, 1883, 1890: / die
[27] 1888: / the burden of toil
[28] 1848: / dem
[29] 1890: – letzten
[30] 1848/2, 1872, 1883, 1890: – und Kinder
[31] 1890: / Pfandleiher
[32] 1888: / The lower strata of the middle class
[33] 1888: / the small tradespeople, shopkeepers, and retired tradesmen generally
[34] 1888: – nur
[35] 1872, 1883, 1890: – sich
[36] 1888: + incoherent
[37] 1888: + (Trades Unions)
[38] 1848, 1872, 1883: / aber ist
[39] 1888: + political and general
[40] 1888: / fresh elements of enlightenment and progress
[41] 1888: // The [lower] middle class
[42] 1848, 1872, 1883: + denn
[43] 1888: / The "dangerous class", the social scum
[44] 1848, 1872, 1883: / alle bisherige Privatsicherheit
[45] 1888: + historical
[46] 1888: + self-conscious,
[47] 1848, 1872, 1883: / rascher

[12] 1888: / derebeyliğimsi
[13] 1848: + Ø
[14] 1890: / öteki
[15] 1872, 1883, 1890: / sömürmesiyle
[16] 1872, 1883, 1890: / Ø
[17] 1848: / Ama
[18] 1888: – Üretimi ... köstekliyorlardı.
[19] 1848: / ancak
[20] 1848: + hatta
[21] 1888: – toplumsal
[22] 1872, 1883, 1890: / imha savaşı
[23] 1872, 1883, 1890: – kenter uygarlığını,
[24] 1848, 1872: / Ø
[25] 1888: / çağcıl işçi sınıfını
[26] 1872, 1883, 1890: / işçiler
[27] 1888: / işyükü
[28] 1848: / tek başına imalatçı kentsoyluca
[29] 1890: – en son
[30] 1848/2, 1872, 1883, 1890: – [kadınlar]la çocuklar[ın]
[31] 1890: / Ø
[32] 1888: / Orta sınıfın alt katmanları
[33] 1888: / küçük tecimenler, dükkancılar, genel olarak emekliye ayrılmış esnaf
[34] 1888: – yalnızca
[35] 1872, 1883, 1890: – Ø
[36] 1888: + darmadağınık
[37] 1888: + (sendikalar)
[38] 1848, 1872, 1883: /Ø
[39] 1888: /+ gerek siyasal gerek genel
[40] 1888: / yepyeni aydınlanma, ilerleme öğeleri
[41] 1888: // [Alt] orta sınıf
[42] 1848, 1872, 1883: + çünkü
[43] 1888: // "Tehlikeli sınıf", toplumun tortusu
[44] 1848, 1872, 1883: / bugüne dek süregelen bütün özel güvenliği
[45] 1888: + tarihsel
[46] 1888: + kendinin bilincinde,
[47] 1848, 1872, 1883: / çabuk

[18] 1848, 1872, 1883: / wesentlichste
[19] 1888: – die Anhäufung ... Privaten
[50] 1848, 1872: / weggezogen
[51] 1848, 1872: / ihre
[52] 1888: / sectarian
[53] 1890: / sie einerseits
[54] 1888: + most advanced and
[55] 1872, 1883: / dem
[56] 1888: / All property relations in the past have continually been subject to historical change consequent upon the change in historical conditions.
[57] 1848, 1872, 1883: + die
[58] 1888: / of the many by the few
[59] 1888: / of the petty artisan
[60] 1872, 1883, 1890: / Bourgeoisie
[61] 1888: + for the few
[62] 1888: + [bourgeois property,] into capital
[63] 1888: / middle class
[64] 1888: + and made impossible
[65] 1888: // [class] culture
[66] 1888: + our intended [abolition]
[67] 1888: / a will, whose content is determined by the material conditions of existence of your class
[68] 1888: / The selfish misconception [...] this misconception you share with every ruling class that has preceded you.
[69] 1872, 1883, 1890: / der
[70] 1848: / deren
[71] 1883, 1890: - der
[72] 1872, 1883, 1890: / wollten
[73] 1888: / the leading class of the nation
[74] 1872, 1883, 1890: / Nation
[75] 1888: / with every change in the conditions of his material existence, in his social relations and in his social life
[76] 1888: / rationalist ideas
[77] 1872, 1883, 1890: / Wissens
[78] 1888: – politische
[79] 1848, 1872, 1883: / Formen
[80] 1888: + necessitate further inroads upon the old social order

[18] 1848, 1872, 1883: / en asal
[19] 1888: - varlığın ... toplanması
[20] 1848, 1872: / kaymıştır
[21] 1848, 1872: / Ø
[22] 1888: / yobazca
[23] 1890: / Ø
[24] 1888: + en ileri,
[25] 1872, 1883: / komünizme özgü bir ayırt edici özellik
[26] 1888: / Geçmişteki bütün mülkiyet ilişkileri, tarihsel koşullardaki değişimlere bağlı olarak sürekli tarihsel değişikliğe uğramıştır.
[27] 1848, 1872, 1883: + Ø
[28] 1888: / çoğunluğun azınlıkça
[29] 1888: / küçük zanaatkar
[30] 1872, 1883, 1890: / kentsoyluluğumuzun
[31] 1888: + bir avuç için
[32] 1888: + sermayeye
[33] 1888: / orta sınıf
[34] 1888: + olanaksızlaştırılması
[35] 1888: // [sınıf] kültür[ünün]
[36] 1888: + [mülkiyetini ortadan kaldırma] amacımızı
[37] 1888: / içeriği sınıfınızın maddi varoluş koşullarınca belirlenmiş bir istenç
[38] 1888: / [Bu bencilce kuruntuyu ...] bu kuruntuyu sizden önceki egemen sınıfların hepsiyle paylaşıyorsunuz.
[39] 1872, 1883, 1890: / Kentsoyluların
[40] 1848: / Ø
[41] 1883, 1890: - Ø
[42] 1872, 1883, 1890: / Ø
[43] 1888: / ulusun öncü sınıfı
[44] 1872, 1883, 1890: / ulus
[45] 1888: / maddi varoluş koşullarındaki, toplumsal ilişkilerindeki, toplumsal yaşamındaki her değişiklikle birlikte
[46] 1888: / usçu düşüncelere
[47] 1872, 1883, 1890: / bilinç
[48] 1888: - siyasal
[49] 1848, 1872, 1883: / biçimler
[50] 1888: + eski toplum düzenine daha başka saldırıları zorunlu kılan

[81] 1888: / Abolition
[82] 1888: / A heavy progressive or graduated income tax.
[83] 1872, 1883, 1890: / des
[84] 1888: / the means of communication and transport
[85] 1888: / owned by the State
[86] 1872, 1883, 1890: / Unterschieds
[87] 1888: / Combination of agriculture with manufacturing industries; grad-ual abolition of the distinction between town and country, by a more equable distribution of the population over the country.
[88] 1888: / industrial production
[89] 1848, 1872, 1883: / usw., usw.
[90] 1888: / a vast association of the whole nation
[91] 1872, 1883, 1890: / die
[92] 1890: / dem Auge
[93] 1848: + noch
[94] 1888: / Thus the aristocracy took their revenge by singing lampoons on their new master, and whispering in his ears sinister prophecies of coming catastrophe.
[95] 1883, 1890: / Bettelsack
[96] 1888: + dropped from the tree of industry
[97] 1888: / landlord
[98] 1848: / ihre
[99] 1848: / ~~heutige~~; 1872, 1883, 1890: / christliche
[100] 1888: / the small peasant proprietors
[101] 1888: / these two classes [still vegetate]
[102] 1888: / of these intermediate classes
[103] 1888: / school
[104] 1888: / This school of Socialism
[105] 1888: / Ultimately, when stubborn historical facts had dispersed all intoxicating effects of self-deception, this form of Socialism ended in a miserable fit of the blues.
[106] 1888: / *beaux esprits*
[107] 1872, 1883, 1890: – über die wahre Gesellschaft
[108] 1888: – Als ... erscheinen.
[109] 1888: / For instance, beneath the French criticism of the economic functions of money, they wrote "Alienation of

[81] 1888: / kaldırılması
[82] 1888: / Ağır bir artanoranlı ya da kademeli gelir vergisi.
[83] 1872, 1883, 1890: – Bütün
[84] 1888: / ulaştırma ile taşıma araçlarının
[85] 1888: / Devlet elindeki
[86] 1872, 1883, 1890: / ayrımın
[87] 1888: / Tarımın manifatura sanayileriyle birleştirilmesi; nüfusun ülke üzerinde daha dengeli biçimde dağılmasıyla kent ile köy arasındaki ayrımın yavaş yavaş ortadan kaldırılması.
[88] 1888: / sanayi üretimiyle
[89] 1848, 1872, 1883: / falan filan
[90] 1888: / tüm ulusun geniş bir birliğinin
[91] 1872, 1883, 1890: / sınıf karşıtlıklarının varoluş koşullarını, genel olarak sınıfları
[92] 1890: / Ø
[93] 1848: / ancak
[94] 1888: / Böylece soylular yeni efendilerine taşlama türküleri yakarak, kulağına yaklaşan yıkıma ilişkin uğursuz kehanetler fısıldayarak öçlerini aldılar.
[95] 1883, 1890: / sadaka torbasını
[96] 1888: + sanayi ağacından dökülen
[97] 1888: / toprak beyiyle
[98] 1848: / Ø
[99] 1848: / ~~bugünkü~~; 1872, 1883, 1890: / Hıristiyan [toplumculuğu]
[100] 1888: / küçük mülk sahibi köylüler
[101] 1888: / bu iki sınıf
[102] 1888: / bu ara sınıfların
[103] 1888: / okulun
[104] 1888: / Bu toplumculuk okulu
[105] 1888: / Sonunda toplumculuğun bu biçimi, çetin tarihsel olgular aldanışın bütün esritici etkilerini dağıtınca, miskince bir mahmurluk içinde sona erdi.
[106] 1888: / *beaux esprits* [Fransızca:] müeddepleri
[107] 1872, 1883, 1890: – Doğru toplum üzerine
[108] 1888: – Doğru ... kaldı.
[109] 1888: / Sözgelimi Fransızların paranın iktisadi işlevleri konusundaki eleştirilerinin altına "İnsanlığın Yabancılaşması",

Humanity", and beneath the French criticism of the bourgeois State they wrote, "Dethronement of the Category of the General", and so forth.

[110] 1872, 1883, 1890: / Die

[111] 1872, 1883, 1890: / dieser

[112] 1888: / French historical criticisms

[113] 1888: / economic

[114] 1848: / voraussetzt

[115] 1888: - deutschen

[116] 1888: + just at that time

[117] 1888: / Philistine

[118] 1888: / the petty-bourgeois Philistine

[119] 1888: / German petty Philistine

[120] 1888: + now (1847)

[121] 1888: / This form of Socialism

[122] 1888: / all the advantages of modern social conditions

[123] 1888: / various more or less complete systems

[124] 1848, 1872, 1883: / , um

[125] 1888: + social

[126] 1848, 1872, 1883: / und

[127] 1888: / Prison Reform

[128] 1872, 1883, 1890: / Der Sozialismus der Bourgeoisie

[129] 1888:/ to attain its own ends

[130] 1888:/ economic

[131] 1888:+ impending

[132] 1888:– dem Inhalt nach

[133] 1888:+ as yet in its infancy

[134] 1888:+ new

[135] 1888:+ new

[136] 1888:/ historical

[137] 1872, 1883, 1890: / Die

[138] 1872, 1883, 1890: / entspringt

[139] 1848: / von

[140] 1888: / The practical measures proposed in them – such as the abolition of the distinction between town and country, of the family, of the carrying on of industries for the account of private individuals

Fransızların kentsoylu devlete ilişkin eleştirilerinin altına "Genellik Ulamının Tahtından İndirilmesi", falan filan diye yazdılar.

[110] 1888: / Fransızların tarihsel eleştirilerinin

[111] 1872, 1883, 1890: – bu

[112] 1872, 1883, 1890: / tumturakların [sokuşturulmasına]

[113] 1888: / iktisadi

[114] 1848: / Ø

[115] 1888: – Almanya'daki

[116] 1888: + tam o sırada

[117] 1888: / Alman darkafalılarının

[118] 1888: / küçük kentsoylu darkafalılığının

[119] 1888: / küçük Alman darkafalısını

[120] 1888: + şimdi (1847'de)

[121] 1888: / Toplumculuğun bu biçiminden

[122] 1888: / çağcıl toplumsal koşulların sağladığı bütün kolaylıkları

[123] 1888: / az çok bütünlüklü çeşitli dizgeler

[124] 1888: + toplumsal

[125] 1848, 1872, 1883: / yeni Kudüs'e varmak için kendi dizgesini gerçekleştirmesini

[126] 1848, 1872, 1883: – ama

[127] 1888: / Hapishane düzeltimi

[128] 1848, 1872, 1883: / Kentsoyluluğun toplumculuğunun

[129] 1888: / kendi amaçlarına ulaşmak

[130] 1888: + yaklaşan

[131] 1888: / iktisadi

[132] 1888: – içeriği bakımından

[133] 1888: + henüz çocukluk çağındaki

[134] 1888: + yeni

[135] 1888: + yeni

[136] 1888: / Tarihsel

[137] 1872, 1883, 1890: – bu

[138] 1872, 1883, 1890: / proletaryanın gelişmişlikten alabildiğine uzak olduğu, dolayısıyla kendi konumunu, toplumun genel olarak yeniden biçimlendirilmesine yönelik ilk sezgisel itilimlerini kendisinin de henüz düşlem yoluyla kavradığı bir dönemde ortaya çıkar.

[139] 1848: / kent ile kır karşıtlığının

[140] 1888: / Bunlarda önerilen kılgısal önlemler — sözgelimi kent ile kır arasındaki ayrımın, ailenin, sanayilerin tek tek bireyler adına işletilmesinin [kaldırılması].

[141] 1888:+ modern
[142] 1888:- oder
[143] 1848: / mehr
[144] 1888: - Nord
[145] 1888: + and take care of
[146] 1888: / the feudal squirearchy
[147] 1848: / von
[148] 1888: / Working men

[141] 1888: + Çağcıl
[142] 1888: – ya da
[143] 1848: / Ø
[144] 1888: – Kuzey
[145] 1888: + gözetirler
[146] 1888: / derebeyliğin toprak ağalığına
[147] 1848: / kentsoyluluk ile proletaryanın
[148] 1888: / işçileri

* Sözkonusu metnin Türkçesi için Friedrich Engels, *Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni*, çeviren Kenan Somer. Sol Yayınları, Ankara 1976'ya bakınız.

komünist manifesto

KARL MARX FRIEDRICH ENGELS

ISBN 975-8725-39-4

www.ithaki.com.tr

İnternet Satış:
www.ilknokta.com